

ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ

ਅਕਤੂਬਰ 25, 1985

October 25, 1985

ਸੰਪਾਦਕ: ਦਰਸ਼ਨ ਗਿੱਲ

ਇਹ ਪੀ ਡੀ ਐਫ ਫਾਈਲ ਸੁਖਵੰਤ ਹੁੰਦਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਸ਼ਿਵਦੇਵ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ ਹੁੰਦਲ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ
ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ।

ਸ੍ਰੋਤ: ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ ਦਾ ਇਹ ਅੰਕ ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਗਿੱਲ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ।

ਕੈਨੇਡਾ ਦੌਪਟ

ਸਪਤਾਹਿਕ

Second Class Mail
Reg. No. 5991

POCO FARM MARKET LTD.
Ph. 941-8404
2952 BURNS ROAD PORT COQUITLAM B.C.
■ Growers ■ Packers
■ Wholesalers and
■ Retailers

Weekending October 25, 1985 Vol. 4 No. 41

P.O. BOX 67344 STN. 0
Vancouver, B.C. V5W 3T1

PRICE 35¢ Out of Greater Vancouver 50¢ Phone (604) 581-4473

ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਵੇਂ ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ ਲਾਏ ਜਾਣਗੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ — ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਚਾਲੂ ਮਾਲੀ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਰਾਜ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਨਵੇਂ ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ ਲਾਵੇਗੀ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਥੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਰਾਜ ਦੀ ਲੀਹੋਂ ਉੱਤਰ ਚੁੱਕੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪਟੜੀ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਇਆ ਜਾਂਦਾ, ਓਨੀ ਦੇਰ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜੋਕੇ ਮਾਲੀ ਨਿਘਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਘਟੇ ਘਟ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦਾ ਲਗਭਗ “ਦੀਵਾਲਾ ਨਿਕਲ” ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਵੀ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਆਰਥਿਕ ਵਸੀਲੇ ਜੁਟਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੁੱਟੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸੰਭਾਵਤ ਕਦਮਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਰਾਜ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਸਬੰਧੀ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਅਗਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਜਾਣੂੰ ਕਰਵਾ ਕੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਮਾਲੀ ਮਦਦ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ “ਕਰਜ਼ਾ” ਲੈਣ ਲਈ ਕੋਈ ਯਤਨ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਸ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਰਕਮ ਵਿੱਚੋਂ ਅੰਧਿਓਂ ਵੱਧ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਪੁਜੇਗਾ। ਇਕ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ‘ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਵੇਗੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਰਕਮ ‘ਚੋਂ ਸਬੰਧਿਤ ਰਾਜ ਨੂੰ 90 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹਿੱਸਾ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ।

ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੱਤਾ ‘ਚ ਆਉਣ ਬਾਅਦ ਰਾਜ ਵਿਚਲੀ ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਸੁਧਾਰ ਨੂੰ ਸਿਹਤਮੰਦ ਕਾ ਦਮ ਦੱਸਦਿਆਂ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਝਗੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਸਨਅਤਾਂ ਲਾਉਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹ ਮਿਲੇਗਾ ਜੋ ਰਾਜ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਲਈ ਲਾਹੇਵੰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਰਾਜ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੈਰੀਂ ਖੜੇ ਕਰਨ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਿੱਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਸਤੀਆਂ ਦਰਾਂ ਉੱਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇਣ ਦੀ ਇਕ ਸ਼ਕੀਮ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਰਾਜ ‘ਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਤੇ ਸਨਅਤਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਵਿਕਾਸ ਵੱਲ ਉਚਿਤ ਧਿਆਨ ਦੇਵੇਗੀ। ਸਰਕਾਰ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਉੱਤੇ ਖੜ੍ਹੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂੰ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ ਵੱਲੋਂ ਇਥੇ ਬੁਲਾਈ ਸੁਥਾਈ ਪੱਧਰ

ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਭਾਰੀ ਸੁਰਖਿਆ ਹੇਠ ਲੰਡਨ ਪੁਜਾ

ਲੰਡਨ — ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਲੰਡਨ ਪੁਜ ਗਏ ਜਿਥੋਂ ਉਹ ਬਹਾਮਾ ਵਿੱਚ ਕਾਮਨ ਵੈਲਥ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਜਾਣਗੇ। ਰਾਜੀਵ ਦੀ ਇਹ ਲੰਡਨ ਫੇਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਦ ਪਹਿਲੀ ਫੇਰੀ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਾਫੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਨ ਲੰਡਨ ਵਿੱਚ।

ਲੰਡਨ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲੇਟ ਅਗੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜੀਵ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਤੇ ਕੋਈ ਤੀਹ ਕੁ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਨੇ ਕੌਂਸਲੇਟ ਅਗੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕੀਤਾ। ਜੋ ਕਿ ਕੋਈ ਅਸਰਦਾਰ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ।

ਦੀ ਬੈਂਕਰਜ਼ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ‘ਚ ਬੋਲਦਿਆਂ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਬੈਂਕਾਂ ‘ਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰਕਮ ਰਾਜ ‘ਚ ਸਨਅਤਾਂ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਕਿੱਤਿਆਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਉੱਤੇ ਖਰਚੀ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੈਂਕਾਂ ਦੀ ਕਰਜ਼ਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਦਰ ਬਦਲ ਕੇ ਰਾਜਾਂ ਲਈ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਹੱਦ 60 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਗੰਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਦਰ ਇਸ ਸਮੇਂ 40 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੈ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਟੈਂਪਲ ਸਰ੍ਹੀ ਵਿੱਚ ‘ਕੁਰਸੀ’ ਦੀ ਲੜਾਈ ਕੁਰਸੀਆਂ ਨਾਲ ਲੜੀ ਗਈ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕਈ ਜ਼ਖਮੀ

ਸਰ੍ਹੀ — “ਦੀ ਸਨ” ਅਨੁਸਾਰ ਸਰ੍ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਫਸਾਦ ਪੁਲਸ ਲਈ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣ ਗਏ ਹਨ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿ ਸਰ੍ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਸਮੇਂ ਵੀ ਇਹ ਫਸਾਦ ਜਾਂ ਕੁੱਟਮਾਰ ਹੋਵੇਗੀ ਪਿਛਲੇ ਐਤਵਾਰ ਸਰ੍ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਇਕ ਝੜਪ ਵਿੱਚ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਸੱਟਾਂ ਲਗੀਆਂ। ਵੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘੱਟ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਪਲੜਾ ਭਾਰੂ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਕੁਪਾਨਾਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਰ੍ਹੀ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਕਹਿਣ ਮੁਤਾਬਕ ਇਕ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਗਰੁਪ ਦਾ ਹਿਮਾਇਤੀ ਫੱਟੜ ਹੋਇਆ। ਲੜਾਈ ਉਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਵੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇਕ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਮੰਦੇ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਦੇ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਧੇ ਹੋ ਕੇ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਵਿੱਚ ਤੂਫ਼ਾਨ ਮੈਂ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਝਗੜਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ।

ਵੈਨਕੂਵਰ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਸਰ੍ਹੀ ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਵਾਪਰਨ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵਾਰੇ ਚੇਕਨੇ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ।

ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਅਮੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੈਨੇਡਾ ਪੁਲਸ ਸਰਗਰਮ

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਹੋਏ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ੱਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਅਮੰਦ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਲੋਅਰ ਮੋਨਟ੍ਰੇਡ ਵਿੱਚ ਪੁਲੀਸ ਦੁਆਰਾ ਛਾਪੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ ਖੋਜ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਸੀ. ਪੀ. ਏਅਰ ਦੇ ਬੈਗ ਵਾਲੇ ਬੰਬ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹ ਲੜੀਵਾਰ ਹਨ।

ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਨਵਾਂ ਜਾਂ ਪੁਰਾਣਾ ਫਰਨੀਚਰ ਖੀਦਣਾ ਜਾਂ ਟ੍ਰੇਡ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਸਟੋਰ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓ

ਟੌਪ ਕੁਆਲਿਟੀ ਦਾ ਫਰਨੀਚਰ ਤੇ ਵਾਜਿਬ ਕੀਮਤਾਂ

● ਲਿਵਿੰਗ ਰੂਮ ● ਡਾਇਨਿੰਗ ਰੂਮ ● ਬੈਡ ਰੂਮ ਅਤੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਫਰਨੀਚਰ ਸਾਥੋਂ ਖੀਦੋ

* New * Used or * Trade-ins

ਫਰਨੀਚਰ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ 36 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਸਟੋਰ

ਰੌਇਲ ਫਰਨੀਚਰ ਲਿਮ:

2607 ਮੇਨ ਸਟਰੀਟ, ਵੈਨਕੂਵਰ, ਬੀ. ਸੀ. (At 10th Ave. East)

Ph: 874-9525

ਪਾਲ ਰੂਰ

400 ਨਜ਼ਰਬੰਦਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼

ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ — ਰਾਜਸੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਰਿਹਾਈਆਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਜਸਟਿਸ ਏ. ਐਸ. ਬੈਂਸ (ਰਿਟਾਇਰਡ) ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਬਣਾਈ ਇਕ ਉਚ ਪੱਧਰੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 400 ਨਜ਼ਰਬੰਦਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਦੌਰਾਨ ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ 'ਚੋਂ ਫੌਜ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਦੇ ਦੌਰਾਨ 60 ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. 162, 4 ਜੂਨ 1984 ਅਧੀਨ ਫੜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਕੋਈ ਨੌਸ ਸਬੂਤ ਨਾ ਹੋਣ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਥੇ ਸਿਵਲ ਸਕੱਤਰ 'ਚ ਆਪਣੀ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਜਾਇਜ਼ੇ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿਤਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਚਾਲੀ ਨਾਬਾਲਗ ਵੀ ਹਨ। ਜਸਟਿਸ ਬੈਂਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਕੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਏ. ਆਰ. ਮਿੱਥਾ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਡਾਇਰੈਕਟਰ (ਪ੍ਰਾਸੀਕਿਊਸ਼ਨ) ਤੇ ਦੂਜੇ ਮੈਂਬਰ ਸ. ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਲਾਲ ਚੰਦ ਸਰਵਾਲ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਲੰਧਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲ ਅਜੇ ਤੱਕ 1200 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਕੇਸ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਬੰਧਿਤ ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਛੇ ਅਕਤੂਬਰ ਤਕ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਅਜੇ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਰਿਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਸਮੇਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚੋਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਰੁਧ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਹੋਏ ਲਗਭਗ 400 ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ, ਜੋ ਇਸ ਵੇਲੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਜੇਧਪੁਰ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਬੰਦ ਹਨ, ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਵੀ ਅਜੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਨੇਤਾ ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ. ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜਸਟਿਸ ਬੈਂਸ ਨੇ ਰਾਜਸੀ ਮੁਜਰਮਾਂ ਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਖੁਦ ਮੌਕੇ ਉੱਤੇ ਜਾ ਕੇ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਤੇ ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾ ਕੇ ਉਥੋਂ ਦੀ ਕੋ-ਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਜਸਟਿਸ ਬੈਂਸ ਨੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦਾਂ ਵਿਚੋਂ 241 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ ਤੇ ਮਿਲਕੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਘੱਖ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ।

ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਪਰੋਗਰਾਮ ਅਧੀਨ ਜਸਟਿਸ ਬੈਂਸ ਤੇ ਦੂਜੇ ਮੈਂਬਰ 15 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਨਾਭਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਜਾਣਗੇ।

ਸੋਗੀ ਅਰਾਫਾਤ

ਵਿਲਸਤੀਨੀ ਮੁਕਤੀ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਲੀਡਰ ਯਾਸਰ ਅਰਾਫਾਤ ਨੇ ਇਜਰਾਈਲੀ ਬੰਬਾਰੀ ਕਾਰਨ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁਕਤੀ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸੋਗ ਮਨਾਇਆ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਬੰਬਾਰੀ ਟਯੂਨਿਸ ਵਿਚ ਇਜਰਾਈਲ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਟਯੂਨੀਸੀਅ ਇਕ ਆਜ਼ਾਦ ਮੁਲਕ ਹੈ ਟਯੂਨਿਸ ਇਸਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਹੈ।

ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਭਾਰਤੀ ਆਦੀ- ਵਾਸੀ Native Indian ਡਟ ਗਏ

ਭਾਰਤੀ ਆਦੀਵਾਸੀ ਨਗਤਾ ਬੀ. ਸੀ. ਦੇ ਜੰਗਲਾਤ ਮੰਤਰੀ ਟਾਮ ਵਾਟਰਲੈਂਡ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਨਾਰਾਜ਼ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਜੰਗਲਾਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸਟੇਨ ਰਿਵਰ (ਨਦੀ) ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਲਾਗਿੰਗ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸਦਾ ਡਟਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਗੇ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਹੋਏ ਟਾਮ ਵਾਟਰਲੈਂਡ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਇਥੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਸਮਾਂ ਖਾਧੀਆਂ।

ਮੈਥਿਊ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕੇਸ ਤਿਆਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ — ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੈਥਿਊ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅੱਗੇ ਆਪਣਾ ਪੱਖ 12 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਜੋ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਸਥਿਤ ਦਫਤਰ 'ਚ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਰਾਜੀਵ-ਲੋਗੋਵਾਲ ਸਮਝੋਤੇ ਦੀਆਂ ਮੱਦਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਖੁਦ ਦਖਲ ਦੇਣ। ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਇਕ ਪੱਤਰ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਦਿਵਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਮਝੋਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 7.2 ਅਧੀਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਬਦਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪਿੱਛੇ ਨੂੰ ਇਕ ਇਕਾਈ ਮੰਨਦਿਆਂ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦਾ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਨਾਲ ਲੱਗਣਾ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਇਕਸੁਰਤਾ ਹੋਣਾ ਵੀ ਇਕ ਸ਼ਰਤ ਸੀ।

ਸ. ਬਰਨਾਲਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਪੱਤਰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ, ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਥਿਊ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰਨਾਂ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਇਸ ਨਾਲ ਕੇਵਲ ਰਾਜੀਵ-ਲੋਗੋਵਾਲ ਸਮਝੋਤੇ ਦੀ ਹੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਸਗੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਨੇ ਬੇਲੋੜਾ ਵਾਵੇਲਾ ਖੜਾ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਉੱਤੇ ਹੱਕ ਜਿਤਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਨਵੀਂ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਾ ਨਾਂ 'ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨਗਰ' — ਭਜਨ ਲਾਲ

ਹਿਸਾਰ — ਸਵਰਗੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਨਵੀਂ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਾ ਨਾਂ "ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨਗਰ" ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਭਜਨ ਲਾਲ ਨੇ ਅਗਰੇਹਾ ਕਸਬੇ ਵਿਚ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਵੀਂ ਰਾਜਧਾਨੀ 35000 ਏਕੜ ਫ਼ਕੜੇ ਵਿਚ ਵਸਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਨਵੀਂ ਰਾਜਧਾਨੀ ਨੂੰ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਸਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਦਾ 100 ਸਾਲ ਤਕ ਵਿਸਥਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ। ਉਥਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਸਾਉਣ ਲਈ 25 ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਉਠਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਸੋਥੇ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਵਿੱਤੀ ਮਦਦ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਸ੍ਰੀ ਭਜਨ ਲਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਨਵੀਂ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸੁੰਦਰ ਅਤੇ ਮਾਡਰਨ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੋਵੇਗੀ।

ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਲਾਲ ਨੇ ਭਜਨ ਲਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੋਕ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇਵੀ ਲਾਲ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਪ੍ਰੰਤੂ ਹੁਣ ਕੇਂਦਰ ਅਕਾਲੀ ਸਮਝੋਤੇ ਦੇ ਆਲੋਚਕ ਬਣ ਗਏ ਹਨ।

ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਚਿੱਟੀ ਚਮੜੀ ਦੀ ਨਸਲਵਾਦ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਕ ਚਿੱਟਾ ਸਿਪਾਹੀ ਫੁਰਾ ਮਾਰਕੇ ਪਾਰ ਬੁਲਾ ਦਿਤਾ

ਪਿਛਲੇ 14 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਫਸਾਦਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਗੋਰਾ ਸਿਪਾਹੀ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਨਸਲਵਾਦੀ ਗੋਰੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮੰਗ ਰਹੇ ਲੋਕ ਹੁਣ ਹਰ ਹਥਿਆਰ ਵਰਤਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਅਫਰੀਕਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਂਗਰਸ ਜੋ ਕਿ ਗੁਰੀਲਾ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਹੀ ਹੈ ਘਟ ਗਿਣਤੀ ਗੋਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਤੇ ਡਟਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿਤਾ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਹੋਏ ਫਸਾਦਾਂ ਵਿਚ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਲਗਭਗ 750 ਬੰਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਾਲੇ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ।

Routley & Sprague —LAWYERS—

- Family Law
- ICBC Cases
- Business Law
- Real Estate Matters

ਕੁਕਟਿਲਿੰ, ਪੋਰਟ ਕੁਕਟਿਲਿੰ, ਪਿਟ ਮੀਡੋ ਤੇ ਮੈਂਪਲਰਿਜ਼ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਵਕੀਲ ਦਾ ਦਫਤਰ

Open Saturday

PITT MEADOWS
Ph. (604)465-9993

ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਬੰਬ ਅਮਨ ਲਈ ਖਤਰਾ — ਰਾਜੀਵ

ਲੰਡਨ — ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਅਮਨ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਲੋਂ ਬੰਬ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਦੀ ਬੇਸ਼ੱਚੀ ਸਮਝੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਖਤਰੇ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸ੍ਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਇਥੇ ਬੁੱਲਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਰਾਹੀਂ ਤਤਬਦੀਲੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕੋਈ ਬੰਬਵਾਂ ਜਾਂ ਸਥਿਰ ਸਿਸਟਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬ ਜਾਣਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ।

ਪ੍ਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਲੋਂ ਇਹ ਸਲਾਹ ਮੰਨ ਲੈਣ ਨਾਲ ਅਮਨ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਮਿਲੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਉਣ ਉੱਤੇ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੇ ਗਿਆਰਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ ਸੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਭਾਰਤ ਇਸ ਰਾਹ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬ ਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਹੀ ਹੋਈ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਕਾਇਮ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਮੁੜ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏਗਾ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਇਸ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਕੋਲ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਪੱਕੇ ਸਬੂਤ ਹਨ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਸਾਧਨਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਸਗੋਂ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਬੰਬ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸਲੀ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਬੰਬ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਤਵਾਜ਼ਨ ਵਿਚ ਕੀ ਗਤਬਤ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗਾ। ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿੱਤਰਤਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਦੇਖਣੀ ਪਵੇਗੀ ਕਿ ਮਿੱਤਰਤਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਕਿੰਨਾ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। "ਅਸੀਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਖਿਚਾਅ ਘੱਟ ਕਰਨ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਮਿੱਤਰਤਾ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।"

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਭਾਰਤ ਮਿੱਤਰਤਾ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਖਿਚਾਅ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੈਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਚਨਚੇਤ ਹਮਲੇ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪੋਰਟ ਕੁਕਟਿਲਮ ਦਾ 'ਰੋਂਬੋ' ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਰੋ ਪਿਆ

ਪੱਛਮੀ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਬਹੁਚਰਚਤ ਫਿਲਮ 'ਰੋਂਬੋ' ਜੋ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਪੱਖੋਂ ਤਕੜੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇਕ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ, ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਐਲਨ 'ਜੋਹਨਸਟਨ' ਇਕ ਕਾਤਲ ਬਣ ਗਿਆ ਤੇ ਹੁਣ ਉਮਰ ਭਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਚੱਕੀ ਪੀਸੇਗਾ। ਜੋਹਨਸਟਨ ਦੇ ਕਹਿਣ ਮੁਤਾਬਕ ਉਹ ਇਕ ਅਮਨ ਪਸੰਦ ਨਾਗਰਿਕ ਹੈ ਉਸਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ — ਉਸਨੇ ਨਵੰਬਰ 29 ਨੂੰ ਐਨਮਨ ਨਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨੇੜਿਓਂ ਗੋਲੀ ਮਾਰਕੇ ਹਲਾਕ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ।

ASSURING
BRIGHT
FINANCIAL
FUTURES

NORTH AMERICAN LIFE

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਲਈ ਇਨਸ਼ੁਰੈਂਸ ਪਾਲਸੀ -

ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਪੈ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ —
ਤੁਹਾਡੀ ਆਪਣੀ ਚੋਣ ਹੈ!

Raj Singh Mann

ਆਪਣੀਆਂ ਇਨਸ਼ੁਰੈਂਸ ਲੋੜਾਂ ਲਈ ਕਨਟੈਕਟ ਕਰੋ:

ਰਾਜ ਸਿੰਘ ਮਾਨ

- ਲਾਈਫ ਇਨਸ਼ੁਰੈਂਸ
  - ਗਰੁਪ ਇਨਸ਼ੁਰੈਂਸ
  - ਮਾਰਗੇਜ ਇਨਸ਼ੁਰੈਂਸ
  - ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਇਨਸ਼ੁਰੈਂਸ
- 1507 - 330 Portage Avenue
Winnipeg, Manitoba R3C 0C4
Bus. 943-1526
Res. 334-0813

ਕੈਲਗਰੀ ਵਿਚ

ਨਰੀਨ ਐਨ. ਮਲਿਕ

ਜੋ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਲਾਅ, ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ, ਤਲਾਕ, ਸੱਟਾਂ ਲੱਗਣ ਦੇ ਕਲੇਮ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ

NARIN N. MALIK
LAWYER

Preferred areas of Practice :

Real Estate, Immigration, Criminal, Accident Claims, Divorces, Wills, Civil Litigation and Collection

NARIN N. MALIK, LAWYER

Downtown office:

510-600 - 6th Ave. S.W.

Southeast office:

1,5320 - 8th Ave. S.E.

Calgary, ALTA - T2P 0S5 Calgary, ALTA - T2A 3P5

Ph. 263-1300

Ph. 273-8100

ਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਜੰਗ ਛੇੜਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਨਹੀਂ

ਲੰਡਨ — ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਜੰਗ ਛੇੜੀ ਤੇ ਫੌਜ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਵੀ ਕੀਤਾ। “ਗਾਰਡੀਅਨ” ਅਖਬਾਰ ਨਾਲ ਹੋਈ ਭੇਟ ਵਾਰਤਾ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਆਮ ਮੁਆਫੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਿਹੜੀਆਂ ਰਿਹਾਈਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਫੌਜੀ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਕਾਬੂ ਰਖੇਗੀ।

ਸ੍ਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ “ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਹੜੇ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ? ਜਿਹੜੇ ਕੈਦੀਆਂ ਉਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਜੰਗ ਛੇੜਨ ਤੇ ਫੌਜ ਉਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਬਾਕੀ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਕੈਦੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਆਪ ਵੇਖੇਗੀ ਕਿ ਕੌਣ ਵੱਧ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ ਤੇ ਕੌਣ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਪੁੱਛ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਵਿਚ ਉਹ ਕੈਦੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ, ਸ੍ਰੀ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ।”

ਇਹ ਭੇਟ ਵਾਰਤਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਸਥਿਤ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਈ। ਅਸਾਮ ਬਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਚਾਹੇਗੀ ਕਿ ਜਿੰਨੀ ਛੇਤੀ ਹੋ ਸਕੇ ਉਥੇ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ। ਇਕ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਚੋਣਾਂ ਵਾਂਗ ਅਸਾਮ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪ੍ਰੈਸ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗੀ।

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਦੇ ਐਟਮੀ ਪਰੋਗਰਾਮ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਦਸਰਾਉਂਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੰਭਵ ਹੈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਐਟਮ ਬੰਬ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਟੈਸਟ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਲੋਂ ਐਟਮ ਬੰਬ ਬਣਾ ਲਏ ਜਾਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਦੋਸ਼ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਐਟਮ ਬੰਬ ਬਣਾ ਲੈਣ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੇਜ਼ੇ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਬਰਤਾਨਵੀ ਫੇਰੀ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਤਣੇ ਹੋਏ ਸਬੰਧ ਸੁਧਾਰੇ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਵੀ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖ

ਕੋਈ ਪੰਜਾਬੀ ਪਿੰਡ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ — ਕੇਂਦਰ ਅਕਾਲੀ ਸਮਝੌਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇਣ ਬਦਲੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਮੈਥਿਊ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅੱਗੇ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ, ਅਬੋਹਰ ਸਣੇ 410 ਪਿੰਡ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੀ ਰੱਖੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪੁਨਰਗਠਨ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਜੋ 12 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਮੈਥਿਊ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਰ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਹੋਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰੇਗੀ ਤਾਂ ਜੋ ਵਧੇਰੇ ਸਪਸ਼ਟ ਸਟੈਂਡ ਲੈ ਸਕੇ। ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ 17 ਨੂੰਗ ਦਿੱਲੀ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ। ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖਕੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਥਿਊ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਚੌ. ਭਜਨ ਲਾਲ ਵਲੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲ ਕੇਂਦਰੀ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰੱਖਣ ਦੀ ਮੰਗ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਅਨੁਸਾਰ 26 ਜਨਵਰੀ 1986 ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਸੰਭਾਲ ਲਵੇਗੀ।

ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਉਤਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਬਾਅਦ ਹਰਿਆਣੇ ਦੀ ਨਵੀਂ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਣਨ ਤਕ ਜੋ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਸਾਲ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਰੱਖਣ ਲਈ ਚੌਧਰੀ ਭਜਨ ਲਾਲ ਬੇਨਤੀ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਮਹਿਮਾਨ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਅਤਿਵਾਦ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਇੰਗਲੈਂਡ ਪੂਰੀ ਵਾਹ ਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ, “ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਵੀ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਰਤਾਨਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਖਾਸ ਖਾਸ ਆਦਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਂਜ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਤਣੀ ਹੋਈ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਕਾਫੀ ਸੁਧਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ।”

ਇਹ ਪੁੱਛ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖ ਵੱਖਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫੇਰੀ ਸਮੇਂ ਵਿਖਾਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਸ੍ਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ, “ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ।”

ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜੀਆਂ ਹੱਥੋਂ 3 ਭਾਰਤੀ ਜਵਾਨ ਹਲਾਕ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ — ਜੰਜ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਕਾਰਗਿਲ ਸੈਕਟਰ ਵਿਚ ਸਰਹੱਦ ਉਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੇ ਤਿੰਨ ਭਾਰਤੀ ਸੈਨਿਕ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਹਲਾਕ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਇਹ ਵਾਰਦਾਤ ਉਦੋਂ ਵਾਪਰੀ ਜਦੋਂ ਰੋਜ਼ ਵਾਂਗ ਗਸ਼ਤ ਕਰ ਰਹੇ ਭਾਰਤੀ ਸੈਨਿਕਾਂ ਉਪਰ, ਘਾਤ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੇ ਮਸ਼ੀਨਗੰਨਾਂ ਨਾਲ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਇਕ ਬੁਲਾਰੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਹੱਦ ਤੇ ਗਸ਼ਤ ਰੋਜ਼ਮੇਰਾ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰਦਾਤ ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਸੈਕਟਰ ਦੇ ਕਮਾਂਡਰ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਕਮਾਂਡਰ ਕੋਲ ਸਖਤ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸੈਨਿਕਾਂ ਵਲੋਂ ਭਤਕਹਾਟ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸਥਿਤੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਬੂ ਹੇਠ ਹੈ। ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਤੰਬਰ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਚਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਘੁਸ ਆਏ ਸਨ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਪੂਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾਲ ਉਹ ਸੈਨਿਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਪਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਭਾਰਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸੈਨਿਕਾਂ ਵਲੋਂ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਵੀ ਕਰ ਲਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੈਨਿਕ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੈਕਟਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੂਚਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਤੋਪਖਾਨੇ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨਗੰਨਾਂ ਨਾਲ ਗੋਲੀਆਂ ਵਰ੍ਹਦੇ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸੈਨਿਕ ਹਲਾਕ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸੈਨਿਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਹੀ ਲੈ ਗਏ। ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਉਹ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਉਸੇ ਵਕਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਲੈ ਗਏ। ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਲੋਂ ਸਰਹੱਦੀ ਪਟੜੀ 'ਤੇ ਗਸ਼ਤ ਆਮ ਵਾਂਗ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਮਿਸਰ ਨਾਲ ਧੱਕਾ

ਅਖੱਤੀ ਸੰਸਾਰ ਅਮਨ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਮਰੀਕਾ ਖੁਦ ਦੂਸਰੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਹਵਾਈ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਧੱਕੇ ਅਤੇ ਕਮੀਨੇਪਨ ਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਮਿਸਰ ਦਾ ਉਹ ਜਹਾਜ਼ ਜੋ ਫਿਲਸਤੀਨੀ ਅਗਵਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਮਰੀਕਨ ਲੜਾਕੇ ਬੰਬਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਗਵਾ ਕਰਕੇ ਇਟਲੀ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਫੌਜੀ ਅੱਡੇ ਉਤੇ ਉਤਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿਤਾ।

AIR-INDIA ANNOUNCES TWO WAYS TO FLY AIR-INDIA TO INDIA. AND LOTS OF REASONS WHY.

From Canada, it's simple to fly your airline to India.

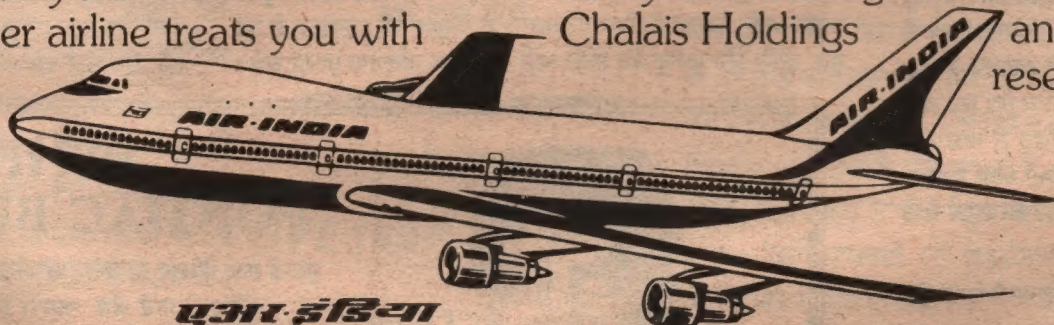
1. Fly to New York and connect with Air-India for our 8:15 nightly departure for Delhi or Bombay.

2. Fly to London and pick up Air-India there.

You'll want to fly Air-India to India because no other airline treats you with

such understanding. Because no other airline provides you with both continental and authentic Indian food, the latest Indian and western movies and music. Because no other airline is, after all, Indian.

So fly Air-India from Canada to India connecting in either New York or London. See your travel agent or contact our GSA Chalais Holdings and make your reservations now.

एअर इंडिया

AIR-INDIA

WE'RE YOUR AIRLINE

Montreal: 842-1805 / 1-800-361-2813

Toronto: 865-1033 / 1-800-268-9582

Vancouver: 879-0271 / 1-800-663-3433

THE CANADA DARPAN

(Punjabi Weekly Newspaper)

P.O. Box 67344 Stn. 'O', Vancouver, B.C. V5W 3T1

Chief Editor: (Hon.) DARSHAN GILL

Advertising:

Circulation: SATINDER SIDHU

Art: N. DHALIWAL

All office holders of CANADA DARPAN are honorary associates.

‘ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ’ ਵਿੱਚ ਛਪੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਲਈ ਲੇਖਕ ਆਪ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਐਡੀਟਰ ਜਾਂ ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ।

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਹਿੰਸਾ ਕੋਈ ਹੱਲ ਨਹੀਂ

ਪਿਛਲੇ ਡੇਢ ਸਾਲ ਤੋਂ ਸਾਡੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਵਿਚਲਾ ਦੁਵੇੜ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਹੀ ਗਿਆ ਜਾਂ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਜੋ ਹਿੰਸਾਤਮਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹੋਈਆਂ, ਉਹ ਮੰਦਭਾਗੀਆਂ ਤਾਂ ਸਨ ਹੀ, ਪਰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ, ਉਹਨਾਂ ਦੁਖਦਾਈ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਕੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਥੇ ਆਪਣੀ ਲੀਡਰੀ ਚਮਕਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ। ਇਕੱਲੇ ਲੀਡਰ ਬਣਨ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹੀ ਇਸਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ, ਕੁਝ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ, ਪਿਛਲੇ ਡੇਢ ਸਾਲ ਵਿਚ ਜੋ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਲੀਡਰੀ ਲੀਡਰੀ ਚਮਕਾਉਣ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਆਪ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਸਾਡੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਸਦੇ ਲੀਡਰ ਅਜੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਚੁਣ ਲਈ — ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੀਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਵਖਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਥੰਮ, ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਿਰ ਮੱਥੇ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਿਆ ਪਰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਲੀਡਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਅਜੇ ਵੀ ਓਹੀ ਰਟ ਲੱਗਾਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਮੁੜ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਭੜਕਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਿੰਸਾਤਮਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਆਮ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਸ ਲਹਿਰ ਨਾਲੋਂ ਆਪਣਾ ਨਾਤਾ ਤੋੜ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਅੱਕ ਕੱਲ੍ਹ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਰੋਣੀ ਤੇ ਰੋਜ਼ੀ ਦਾ ਮਸਲਾ ਦਿਨ ਦਿਨ ਗੰਭੀਰ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਪੰਜਾਬ, ਦਿੱਲੀ ਜਾਂ ਹੋਰਨਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਵਾਪਰਿਆ ਉਸ ਦਾ ਸਾਰੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਨੂੰ ਰੰਜ ਹੈ ਗੁੱਸਾ ਹੈ। ਪਰ ਬਦਲੇ ਦੀ ਅੱਗ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੁਆਰਦੀ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਸੋਚ ਠੀਕ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਥੇ ਫਿਰਕੂ ਦੰਗੇ ਨਹੀਂ ਵਾਪਰੇ। ਇਕਾ ਦੁੱਕਾ ਕਤਲਾਂ ਦੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਵਾਪਰੀਆਂ।

ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਵਾਪਰਨਾ ਸਮੁੱਚੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਲਈ ਸ਼ਰਮਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਥੋਂ ਦਾ ਮੀਡੀਆ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਉਛਾਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਮੋਟੀਆਂ ਮੋਂ ਮੋਟੀਆਂ ਸੁਰਖੀਆਂ ਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੀ ਹੀ ਬਦਨਾਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਲੋਕ ਦਖਲ ਦੇ ਕੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਸਭ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੰਜਤ ਮਾਣ ਸਾਰੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਲਈ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਗਿਆਂ ਦੇ ਅਖਾੜੇ ਬਣਾਉਣਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ੋਭਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ।

4 ਸੜਕ ਹਾਦਸਿਆਂ ਵਿਚ
5 ਮੌਤਾਂ, 12 ਫੱਟੜ

ਮੋਰਿਛਾ — ਇਥੋਂ ਦਸ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਭਰਤਗੜ੍ਹ ਨੇੜੇ ਇਕ ਕਾਰ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ ਚਾਰ ਫੱਟੜ ਹੋ ਗਏ। ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ 'ਚ ਮੋਗੇ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਨੌਜਵਾਨ ਲੜਕੀਆਂ ਤੇ ਇਕ ਲੜਕਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਫੱਟੜਾਂ ਵਿਚ ਕਾਰ ਦਾ ਡਰਾਈਵਰ, ਇਕ ਔਰਤ ਅਤੇ ਦੋ ਲੜਕੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਰਤਗੜ੍ਹ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰ 'ਚ ਸਵਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਦੀ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰ ਭਰਤਗੜ੍ਹ ਨੇੜੇ ਇਕ ਮੋੜ ਕੱਟ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਅੱਗਿਉਂ ਟਰੱਕ ਆ ਗਿਆ। ਟਰੱਕ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਨੇ ਅਚਾਨਕ ਲਾਈਟਾਂ ਜਗਾ ਦਿਤੀਆਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਾਰ ਚਾਲਕ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਚੁੱਧਿਆ ਗਈਆਂ ਤੇ ਕਾਰ ਬੇਕਾਬੂ ਹੋ ਕੇ ਦਰਖਤ ਵਿਚ ਜਾ ਵੱਜੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਤੇ ਕਾਰ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਈ।

ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਭਰਤਗੜ੍ਹ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਉਹ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਰੋਪੜ ਲਿਜਾਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਇਕ ਹੋਰ ਘਟਨਾ ਭਰਤਗੜ੍ਹ ਦੇ ਬੱਸ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਵਾਪਰੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਪੰਜਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀ ਲੜਕੀ ਸੜਕ ਪਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਟਰੱਕ ਹੇਠ ਆ ਕੇ ਮਾਰੀ ਗਈ।

ਮੋਰਿਛਾ ਨੇੜੇ ਇਕ ਵੱਜੀ ਜੀਪ ਦਰਖਤ ਨਾਲ ਜਾ ਟਕਰਾਈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਪੰਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੋਰਿਛਾ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਭਾਰਤ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ
ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬ

ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਭੋਗਲ

ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਨਾਗਾਸਾਕੀ ਅਤੇ ਹੀਰੋਸ਼ੀਮਾ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬ ਸੁੱਟੇ ਜਾਣ ਦੀ ਦੁਰਘਟਨਾ ਦੀ ਯਾਦ ਮਨਾਈ ਗਈ। ਭਿਆਨਕ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਯਾਦ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਭਾਰਤ ਦੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਏ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਾਰ ਵਾਰ ਡੇਢਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਾਰ ਵਾਰ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬੰਬ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬੰਬ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬੰਬ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੇਗਾ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਚੋਰੀ ਫੁਪੇ ਬੰਬ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਯੋਗਤਾ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਤਾਂ ਇਹ ਖਬਰ ਵੀ ਆਉਂਦੀ ਰਹੀ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬ ਤਿਆਰ ਕਰ ਚੁਕਾ ਹੈ, ਤੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਤਜਰਬਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਦਾ ਢੰਡਰਾ ਪਿੱਟੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਅਤੇ ਉਲਝਣਾਂ ਵਧ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਦੌੜ

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਝੋਲੇ ਤੋਂ ਹੀ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਸੈਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਪਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਕਾਰਨ ਡਰ ਅਤੇ ਹੌਲੀ ਹਨ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਸਦਾ ਡਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਉੱਤੇ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਨ, ਹੁਣ ਵੀ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਟੁੱਟੇ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਨਾਲੋਂ ਕੱਟਿਆ ਗਿਆ ਇਲਾਕਾ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਮਿਲੇ। ਇਹ ਡਰ ਪੂਰਬੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲੋਂ ਕੱਟੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਬਣਾਏ ਜਾਣ, ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਸੈਨਾ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਦਖਲ ਨਾਲ ਹੀ ਬਣਿਆ ਸੀ, ਨਾਲ ਹੋਰ ਵੀ ਪੱਕਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਤੇ ਪਠਾਣ ਵੱਜੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਅਭਿਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਬਹਾਦਰ ਵੱਜੀ ਹਾਂ, ਜੇ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਹਥਿਆਰ ਹੋਣ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਬੜੀ ਆਹਸਾਨੀ ਨਾਲ ਹਰਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। 1965 ਈ: ਤਕ ਤਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਅਤੇ ਅਜਿੱਤ ਹੋਣ ਦਾ ਹੋਕਾਰ ਹੋਂਦੇ ਵੱਧ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਹਾਕਮ 1947 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤਕ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਲਈ ਵਧੀਆ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹਥਿਆਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਰਹੇ। 1965 ਅਤੇ 1971 ਦੀਆਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ-ਭਾਰਤ ਜੰਗਾਂ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਅਜਿੱਤ ਹੋਣ ਦਾ ਅਭਿਮਾਨ ਕੁਝ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਦਿਤਾ; ਪਰ ਨਾਲ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਪਾਸੋਂ 1971 ਦੀ ਹਾਰ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਮਨੋ-ਭਾਵ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪਿਛਲੇ ਚੌਦਾਂ-ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਤਿ ਆਧੁਨਿਕ ਹਥਿਆਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤੀ ਸੈਨਾ ਉੱਤੇ ਬਰਤਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਵਿਚ ਹੈ।

ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਇਸ ਦੌੜ ਵਿਚ ਵੱਡੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਖਹਿਬਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਪਰ ਸ਼ੱਕ ਵੀ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਇਸ ਵੇਲੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਕੀਮਤੀ ਭਾਗ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਦਾ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਆਪਣੇ “ਸ਼ਤਰੂਆਂ” ਵਿਰੁੱਧ ਮੌਰਚਾਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਸ਼ਤਰੂਆਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਚੀਨ ਅਤੇ ਰੂਸ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਹੁਣ ਰੂਸ ਮੁਖ “ਸ਼ਤਰੂ” ਹੈ। ਰੂਸ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰੂਸੀ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੇ ਇਹ ਸਰਹੱਦ ਹੋਰ ਵੀ ਨੇੜੇ ਲੈ ਆਂਦੀ ਹੈ। ਸੋ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਇਕ “ਮੌਰਚਾ” ਹੈ, ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਉਸ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਰਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਸ਼ਸਤਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਤਰਨਾਕ ਸ਼ਸਤਰ ਹਨ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਸੈਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਗਿਣੇ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਉਤਾਵਲਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਪਾਸ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਸ਼ਸਤਰ ਹੋਣ। ਇਸਲਾਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਅਜੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਸ਼ਸਤਰ ਨਹੀਂ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬ ਬਣਾ ਕੇ ਇਸਲਾਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਲਾਕ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੈਨਿਕ ਆਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਭੱਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਆਦਿ ਇਸਲਾਮੀ ਦੇਸ਼ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬ ਸਮੇਤ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਹਥਿਆਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇ।

ਫੌਜ ਭੇਜ ਕੇ ਨਾਗਰਿਕ ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਬੇਚੈਨੀ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣਾ ਪਿਆ। ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਆਪਣੇ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਵਰਤੀ ਗਈ ਤੇ ਬੜੀ ਬੇਕਿਰਕੀ ਨਾਲ ਵਰਤੀ ਗਈ। ਬਿਹਤਰ ਸੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬ ਆਦਿ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਹਿੰਗੇ ਜਤਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ “ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਸ਼ਕਤੀ” ਹੋਣ ਦੀ ਭੱਲ ਦੁਆਉਣ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਪਿਛੇ ਲੱਗਣ ਦੀ ਥਾਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਸੁਲਝਾਉਣ ਉੱਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨ ਵਰਤਦੇ। ਪੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਧਨ ਦਾ ਉਜਾੜਾ ਵੀ ਸੀ, ਤੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਭੈ-ਭੀਤ ਕਰਕੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਦੌੜ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ।

ਡਰ

ਹੁਣ ਫੇਰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬ ਬਣਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਵੀ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬ ਬਣਾਏਗਾ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤਾਂ ਬਣਾ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣਾਏਗਾ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗੇ ਅਤੇ ਖਤਰਨਾਕ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਲਾਭ ਦੋਨਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ, ਨੁਕਸਾਨ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬ ਜਦੋਂ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿਥੇ ਵਰਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ, ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਆਈ ਇਕ ਖਬਰ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਰਹਿ ਚੁੱਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਿਕਸਨ 1971 ਈ: ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬ ਭਾਰਤ ਉੱਤੇ ਸੁੱਟਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਉਸ ਨੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਕਸਿੰਜਰ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਆਪ-ਬੀਤੀਆਂ ਵਿਚ ਹੁਣ ਆਪ ਮੰਨੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ 1971 ਈ: ਵਿਚ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜਾਂ ਹਾਰ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਿਕਸਨ ਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੇਗੀ। ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ 1947 ਤੋਂ 1971 ਤਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਾ ਸਕੇ ਸਨ (ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬਹਿਗਿਣਤੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸੀ, ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਖਤਮ ਹੋਵੇ) ਉਹ ਦਸੰਬਰ 1971 ਈ: ਵਿਚ ਦਿਲਾਂ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਇਹ ਕਾਮਨਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸੈਨਾ ਹੁਣ ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਲ ਵੀ ਵਧੇ ਤੇ ਇਹ ਨਾਸੂਰ ਖਤਮ ਕਰੇ। ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੋ, ਜੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਅਚਾਨਕ ਯੁੱਧ-ਬੰਦੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਨਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀ, ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੈਨਾ ਨੂੰ ਜੋ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਲਾਹੌਰ ਤਕ ਵਧ ਜਾਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦੀ, ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਭਾਰਤ ਉੱਤੇ ਐਟਮਬੰਬ ਸੁੱਟੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਇਹ ਐਟਮਬੰਬ ਸੁੱਟੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਉੱਤੇ ਜਾਣੇ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਲ ਵਧਣ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੌਰਚਾ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ। ਇਉਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬ ਰੂਸ ਵਿਰੁੱਧ ਵਰਤਣ ਲਈ ਬਣਾਏ ਸਨ, ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਡਿਗ ਸਕਦੇ ਸਨ।

ਭਲਾਈ

ਜਿਵੇਂ ਪਿਛੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 1947 ਤੋਂ ਹੀ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ 1973 ਈ: ਵਿਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਪੱਖਰਾਂ ਨਾਮ ਦੇ ਸਥਾਨ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਕਰਵਾਇਆ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਹੀ ਕਾਹਲੀ ਪੈ ਗਈ। ਅਜ ਜਦ ਅਸੀਂ ਪਿਛੇ ਵਲ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਬਹੁਤ ਗਲਤ ਕਿਸਮ ਦੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਲਾਭ ਹੋਇਆ? ਇਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ, 1974 ਈ: ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਖਤ ਜਨਤਕ ਅੰਦੋਲਨ ਚੱਲੇ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਰਾਇਣ ਨੇ ਮੁਕੰਮਲ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਲਾਇਆ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। 1977 ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਗੱਦੀ ਤੋਂ ਉਤਰੀ। 1980 ਵਿਚ ਮੁੜ ਗੱਦੀ ਉੱਤੇ ਤਾਂ ਬੈਠ ਗਈ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾ “ਸਿੱਤਰੀ” ਰਿਹਾ, ਗੜਬੜ ਵਾਲਾ ਇਲਾਕਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਇਨੀ ਬੇਚੈਨੀ ਫੈਲੀ ਕਿ ਜੂਨ 1984 ਈ: ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਬਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬ ਨੂੰ “ਇਸਲਾਮੀ ਬੰਬ” ਦਾ ਨਾਮ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਾਹਲੀ

ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਦਸ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਦੌੜ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਨੂੰ ਕਦੇ ਦਿਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਭਾਰਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੇਗਾ। ਅਮਰੀਕਾ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫੌਜੀ ਮਨਰਥਾਂ ਲਈ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਮੰਨਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਪ੍ਰਯੋਗਾਂ ਨੇ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਡਰਾ ਦਿਤਾ। ਪੱਖਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਤਜਰਬਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਸ਼ਸਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿਚ ਖਿੱਚ ਲੈਣ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ।

ਜਨਤਾ ਦਾ ਭਲਾ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲੇ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਹੋਣ। ਜਿਹੜਾ ਬਿਅੰਤ ਧਨ ਇਸ ਦੌੜ ਤੇ ਖਰਚ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਉੱਤੇ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

Kuldip S. Jhand

WHEATON
PONTIAC BUICK GMC LTD.

ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੜੀ ਜਿਹੀ ਡਾਊਨ ਪੇਮੈਂਟ ਦੇ ਸਾਝੇ ਕੋਲੋਂ ਅਸਾਨ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਤੇ ਕਾਰਾਂ ਲਓ

ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਕਾਰਾਂ, ਵੇਨਾਂ ਆਦਿ ਵੀ ਚੰਗੇ ਭਾਅ ਤੇ ਖ਼ੀਦਦੇ ਹਾਂ — ਇਕ ਵਾਰ ਦਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿਓ

ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਝੰਡ
ਨੂੰ ਮਿਲੋ ਜਾਂ ਫੋਨ ਕਰੋ

Bus. 526-2781

Res. 524-4137

Pager 687-7711 #7610

SUPER BUYS

325 - 12th St., New Westminster, B.C.

ਅਹਿਮ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਜ਼ਿਲਾ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ — ਬਰਨਾਲਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ — ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਚੋਣ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਸੰਤ ਲੌਗੋਵਾਲ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਉਠਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਹਿਮ ਮਾਮਲਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਸਭਾ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿਲਾ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਦਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਲਈ ਜਾਇਆ ਕਰੇਗੀ।

ਦਿੱਲੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਪਟਿਆਲਾ, ਜਲੰਧਰ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਆਦਿ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਅਕਾਲੀ ਜਥਿਆਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਭਵਨ ਵਿਚ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਤਾ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਯਤਨ ਹੈ ਕਿ ਬੇਦੋਸ਼ੀ ਸਿੱਖ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਨੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਤੀਹ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਲਕਿਆਂ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਹਾਰ ਕਾਰਨ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਜਦ ਕਿ ਉਹ ਦਲ ਦੇ ਹਰ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੈਦ ਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਮੁਕਦਮੇ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਮੁਆਫੀ ਦੇ ਕੇ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕਰੇ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਮਾਫ਼ ਕਰਾ ਕੇ ਬਹਾਲ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਛੇਤੀ ਉਪਚਾਲਾ ਕਰੇ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰੇ।

ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਰਦਾਰ ਸਿੰਘ ਕੋਹਲੀ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਕ ਉਚ ਪੱਧਰੀ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ ਜੋ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਹਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਵਾਏ। ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੀਆਂ ਜਵਾਨੀਆਂ ਬਦਲ ਕੇ ਤਹਿਸੀਲ ਤੇ ਸਕੱਤਰੇਤ ਪੱਧਰ ਤਕ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੇ ਕੇ ਹਰ ਵਰਗ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਕਰਾਈ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 26 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਥੇ ਕਰਵਾਉਣ ਲਾਏ ਤੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਕੀਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਥੋਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਭੋਗਣਾ ਪਿਆ ਹੈ ਪਰ ਵਰਤਮਾਨ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਥੋਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਨੇੜੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਰਾਜ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੇਵੇ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਖੋਂ ਪਹਿਲ ਦੇ ਕੇ ਉਹ ਵਾਅਦੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਗੇ ਜੋ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਉਥੇਕੇ ਵਲੋਂ ਰਈਆ ਮੰਡੀ 'ਚ ਛਾਪਾ

ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ — ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਉਥੇਕੇ ਨੇ ਰਈਆ ਮੰਡੀ 'ਚ ਛਾਪਾ ਮਾਰਿਆ ਤੇ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਝੋਨੇ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਵਾਈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਆੜੂਤੀ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਪਿਆ ਸਾਰਾ ਝੋਨਾ ਦੁਬਾਰਾ ਤੁਲਵਾਇਆ ਤੇ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਹਰ ਬੋਰੀ ਵਿਚ 1.300 ਕਿਲੋ ਝੋਨਾ ਵੱਧ ਤੋਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਰਈਆ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਫੌਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਕਿਹਾ।

ਇਲਾਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਲਿੱਧੜ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਆੜੂਤੀ ਦਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ ਵੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਆੜੂਤੀ ਵਿਰੁਧ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਯੂਨੀਅਨ ਹੜਤਾਲ ਕਰੇਗੀ।

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਦਹਿਸ਼ਤ-ਪਸੰਦੀ ਪਿਛੇ ਪਾਕਿ ਦਾ ਹੱਥ — ਪਾਂਡੇ

ਲੁਧਿਆਣਾ — ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦੀ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਹੱਥ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਹੱਥ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਸਾਬਤ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਇਸ ਤੋਂ ਹਮਾਇਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਸਤੀਸ਼ ਦੱਤ ਪਾਂਡੇ ਨੇ ਇਥੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਲਈ ਸਭ ਕਦਮ ਉਠਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੀ ਸਰਹੱਦ ਨੂੰ ਸੀਲ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਦੀ ਘੁਸਪੈਠ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਬੀ. ਐਸ. ਐਫ. ਦੇ ਹੋਰ ਜਵਾਨ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੰਬ ਵੰਡਣ ਪਿਛੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਿਮਾਗ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁਖੀਰਾ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲਗਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਫੜਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਵਕਤ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਨੰਡੇ ਪਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟਿਕਾਣੇ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤੇ ਗਏ, ਦੂਜਾ ਉਹ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਪੁਲੀਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਪਿੱਛਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਰਾਜ ਦੀ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਨੀਮ-ਫੌਜੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਜਵਾਨ ਪੰਜਾਬ ਆਏ ਸਨ, ਉਹ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਇਥੇ ਕੇਵਲ ਉਹ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਥੇ ਤਾਇਨਾਤ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਵਾਪਸ ਭੇਜਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਅਧੀਨ 224 ਨਜ਼ਰਬੰਦਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 53 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜੋ ਹੋਰ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਲੜੀਏ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਪਾਂਡੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਈ. ਜੀ. (ਅਪਰਾਧ) ਦੀ ਅਸਾਮੀ ਦੀ ਸਿਰਫ 30 ਸਤੰਬਰ ਤਕ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਸੀ ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਲਈ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਸ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹਥਿਆਰਾਂ ਵਾਲੇ ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋ ਦਿਨ ਲਈ ਡਿਊਟੀ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਸਿਪਾਹੀ ਅਤੇ ਨੀਮ-ਫੌਜੀ ਸੈਨਾਵਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦੀਆਂ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਪਾਹੀ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਤੇ ਚੰਗਾ ਰਹਿਣ ਸਹਿਣ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਪਾਂਡੇ ਨੇ ਪਟਿਆਲਾ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਡੀ. ਆਈ. ਜੀ. ਅਤੇ ਸ਼ੀਨੀਅਰ ਪੁਲੀਸ ਕਪਤਾਨਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਮਿਸਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਦਾਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਇਸ ਲਈ ਖੁਲ੍ਹੀ ਮਾਫੀ ਮੰਗੇ ਮਿਸਰ ਤੋਂ

ਆਸ ਆਸਟਰੇਲੀਅਨ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨਾਲ ਗਲਬਾਤ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਨੀਤੀ ਬੜੀ ਹੀ ਸਫਲ ਹੈ ਐਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਲੀਡਰ ਬਾਬ ਸਕੈਲੀ ਦਾ ਅਸਟਰੇਲੀਆ ਦੇ ਦੌਰੇ ਪਿਛੋਂ ਬਿਆਨ

ਬੀ. ਸੀ. ਐਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਲੀਡਰ ਬਾਬ ਸਕੈਲੀ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੇ ਦੌਰੇ ਤੋਂ ਹੁਣ ਵਾਪਸ ਪਰਤੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਸਰਕਾਰ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾ ਕੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਬੀ. ਸੀ. ਵਿਚ ਵੀ ਅਪਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਬ ਬਜਾਏ ਇਸਦੇ ਕਿ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਟੱਕਰ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਉਤੇ ਆਰਥਕ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣ ਦੇ। ਉਹਨਾਂ ਉਥੇ ਲੋਬਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹਾਂਕ ਨਾਲ ਵੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ।

ਮੈਥਿਊ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅੱਗੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕੇਸ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦਾ ਪੁਨਰਗਠਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ — ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਰਹੱਦੀ ਝਗੜਿਆਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਮੈਥਿਊ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ ਪ੍ਰਸਤਾਵਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਈਆਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦਾ ਪੁਨਰਗਠਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿੱਤ ਤੇ ਸਨਅਤ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਹੋਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਕਮੇਟੀਆਂ 'ਚ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਜ ਚ ਦੌਰਾਨ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦਾ ਪੁਨਰਗਠਨ ਰਾਜ 'ਚ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰਖਦਿਆਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਕਮੇਟੀਆਂ ਸ੍ਰੀ ਐਮ. ਐਸ. ਗਿੱਲ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਸੇਲਜ਼ ਟੈਕਸ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜੋ ਹਾਲ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਰੱਦ-ਬਦਲ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲਵੇਂ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਵਿਕਾਸ) ਲਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਜਿਸ ਸਰਹੱਦੀ ਮਾਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਐਮ. ਐਸ. ਗਿੱਲ ਵਿੱਤ ਮ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਵਿਕਾਸ), ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਉਸ਼ਾ ਵੋਹਰਾ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਮਾਲੀਆ), ਸ਼੍ਰੀ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਨਅਤ (ਮੈਂਬਰ ਸਕੱਤਰ) ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕੁਮੇਦਾਨ ਪੀ. ਸੀ. ਐਸ. (ਰਿਟਾਇਰਡ) ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਾਜੀਵ-ਲੌਗੋਵਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨਾਮਵਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਦਵਾਨ ਡਾ. ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਚੋਅਰਮੈਨ ਪੰਜਾਬੀ ਅਧਿਐਨ ਸਕੂਲ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੇ ਉਘੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨੀ ਡਾ. ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਬਾਰੇ ਕਮੇਟੀ 'ਚ ਦੋਵਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੋਂ ਇਨਾਵਾ ਸ੍ਰੀ ਐਮ. ਐਸ. ਗਿੱਲ, ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਵਿਕਾਸ), ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਤਕਨੀਕੀ ਮੈਂਬਰ ਸ਼੍ਰੀ ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ, ਬੋਰਡ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਚੋਅਰਮੈਨ ਸ. ਆਰ. ਐਸ. ਗਿੱਲ, ਕਾਲਜ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਸ਼੍ਰੀ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁਖ ਇੰਜੀਨੀਅਰ (ਸਿਜਾਈ) ਸ਼੍ਰੀ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੋਂ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਜਾਈ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਸਕੱਤਰ ਬੀ ਤੇਜਿੰਦਰ ਖੰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀਆਂ ਤੋੜ ਕੇ ਚੋਣਾਂ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਵਕਾਲਤ

ਮੋਰਿੰਡਾ — ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਆਲੀਵਾਲ ਵਿੱਤ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਿਸ਼ਨਪੁਰਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਕੱਤਰ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ ਨੇ ਇਕ ਪੱਤਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਨੂੰ ਲਿਖ ਕੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀਆਂ ਤੋੜ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਚੋਣਾਂ ਨਿਰਪੱਖ ਹੋ ਸਕਣ।

ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਢੁਕਵੀਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬੋਰਡਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੁਨਰਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਐਸ. ਐਸ. ਬੋਰਡ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੀ ਉਚ ਪੱਧਰੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਖਾਲੀ ਪਈਆਂ ਜੋ ਅਸਾਮੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਹਨ — ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਲਿਸਟ ਕੈਂਸਲ ਕਰਕੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀਆਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹਦਾਇਤਾਂ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਰਾਜ ਦੀ ਚੋਣ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਵੀ ਬਦਲੀ ਜਾਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ

Non-smokers pay less for insurance.

Mohindar Singh Gill

MOHINDAR SINGH GILL
B. Comm., M.B.A., C.G.A.
Life Underwriter

Suite 1206,
4330 Kingsway,
Burnaby, B.C.

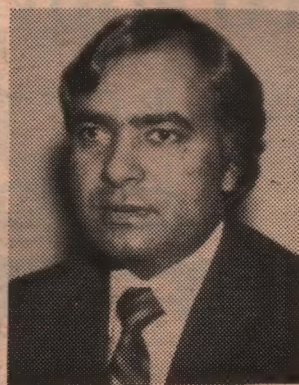
Ph. Off. 430-0455
Ph. Res. 433-1684

SunLife
OF CANADA

Get your life in shape.

United Realty Ltd.

3879 Oak Street, Vancouver, B.C. V6H 2M6

Malkit Dharmi,
M.A. (Eco.)

■ BUYING
■ SELLING

Free Evaluation For Your
Property Call Any Time
Without Any Obligation

Bus. 736-3831 or Res. 434-8548
Pager— 524-8581, +2229

ਪੂਜਾ ਦਾ ਧਾਨ

ਲੇਖਕ ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ

(14 ਜੁਲਾਈ 1928, ਅਕਾਲੀ ਤੇ ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ)

ਅੱਗੇ ਪੁਰਾਣੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਬੜਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਪੂਜਾ ਦਾ ਧਾਨ ਹੱਡਾਂ ਵਿਚ ਲਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਪਾਰਾ ਹੈ, ਹੱਡਾਂ ਵਿਚ ਵੜ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਨਕਾਰਾ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵਹਿਮ ਸਮਝ ਕੇ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਗੱਲ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਚਾਈ ਭੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਜਦ ਪੂਜਾ ਦਾ ਧਾਨ ਖਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰ ਕੇ ਵੇਖੋ ਆਪ ਨੂੰ ਨਿਸਚਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਚਾਈ ਹੈ। ਪਰ ਅਸਾਂ ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੂਜਾ ਦਾ ਧਾਨ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿਸਨੂੰ ਹਨ? ਸਾਧ, ਸੰਤ, ਪਰਚਾਰਕ, ਗਰੰਥੀ ਤੇ ਕੌਮੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਭ ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾਇੰਤਾ ਧਨ ਹੀ ਖਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਸ ਸਾਰੇ ਨੂੰ ਪੂਜਾ ਦਾ ਧਾਨ ਕਹਿਣਾ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਾਰੇ ਪੂਜਾ ਦਾ ਧਾਨ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਨਕਾਰੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਪੂਜਾ ਦਾ ਧਾਨ ਉਹ ਆਦਮੀ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਯਾ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚੋਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਧਾਨ, ਬਿਨਾਂ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਇਕ ਕੱਢੀ ਭੀ ਨਹੀਂ ਪੱਚ ਸਕਦੀ। ਬੇਸ਼ਕ ਬੇ-ਇਮਾਨੀ ਹਰ ਥਾਂ ਹੀ ਬੇਇਮਾਨੀ ਹੈ, ਪਰ ਧਰਮ ਦੇ ਪੈਸੇ ਵਿਚ ਬੇਇਮਾਨੀ ਕਰਨੀ ਉਕਾ ਹੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਦੇ ਖਿਆਲ ਉਡਾ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਜਾ ਦਾ ਧਾਨ ਤੇ ਪਾਰਾ ਆਦਿ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਕ ਗਰੰਥੀ ਜਾਂ ਪਰਚਾਰਕ ਯਾ ਉਸਤਾਦ ਜੋ ਆਪਣੀ ਕਮਾਈ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਕ ਪੈਸਾ ਭੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਉਸਦਾ ਮਨ ਸਗੋਂ ਧਰਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਪਵਿੱਤਰ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਯਾ ਕੰਮ ਦੀ ਚੋਰੀ ਧਾਰਮਕ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਦਸੇਕੋਈ ਵਸਤੂ ਪਵਿੱਤਰ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਜਿਸ ਆਦਮੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਦਾ ਖਿਆਲ ਉਕਾ ਹੀ ਉਡ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਆਪ ਕਾਫ਼ਰ ਕਹੋ, ਪੂਜਾ ਦਾ ਧਾਨ ਖਾਣ ਵਾਲਾ ਕਾਇਰ ਕਹੋ, ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ। ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰ, ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ ਤੇ ਹੋਰ ਪੇਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਲੋਕੀ ਬੇਇਮਾਨੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹੋ ਬੇਇਮਾਨ ਲੋਕੀ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਦਾਨ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜੇ ਧਰਮ ਦਾ ਪੈਸਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਆਵੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤੇ ਅਜੇਹੇ ਨਿਕਲ ਆਵਣਗੇ ਜੋ ਉਕੀ ਬੇਇਮਾਨੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਹੋਰ ਥਾਂ ਬੇਇਮਾਨੀ ਕਰੇ ਪਰ ਧਾਰਮਕ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਬੇਇਮਾਨੀ ਉਕੀ ਹੀ ਨਾ ਕਰੇ। ਪਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਚੋਰੀ ਕਰੇ ਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੁਨਿਆਵੀ ਕੰਮ ਵਿਚ ਚੋਰੀ ਕਰਨੋਂ ਟਲ ਜਾਵੇ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾਂ ਧਰਮ ਦੇ ਚੋਰ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪਵਿੱਤਰ ਵਸਤੂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹਟ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਸਖਤ ਕ-ਮੀਨਾ ਤੇ ਕੁਧਰਮੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਜੋ ਲੋਕੀ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਜਾਂ ਧਰਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਵਪਾਰ ਦੇ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਦੂਜੇ ਵਪਾਰਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਹੀ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਕੰਮਾਂ ਨਾਲ ਵਰਤਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨੀਯਤ ਕਠੋਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੂਜੇ ਲੋਕੀ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਬੇਇਮਾਨੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਮਕ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਧਰਮ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਬੇਇਮਾਨੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇਤਨੀ ਬੇਇਮਾਨੀ ਕਰਦਿਆਂ ਵੀ ਇਕ ਪਵਿੱਤਰ ਸਥਾਨ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮੁੜ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਸਾਡੇ ਧਾਰਮਕ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਬੇਇਮਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਰਕ ਭੀ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਇਹਨਾ ਧਰਮ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਬੇਇਮਾਨ ਤਾਂ ਹੋਣ। ਅਵਲ ਤਾਂ ਸੇਵਾ ਦਾ ਭਾਵ ਰਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਇਹ ਸਥਾਨ ਹਨ।

ਸਾਨੂੰ ਦੁੱਖ ਨਾਲ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਬੇਬੇਰੇ ਅਜੇਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਅੰਸ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੇਵਲ ਮਾਇਕ ਲਾਭ ਲਈ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਜੇਹੇ ਆਦਮੀ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਬੇਦਰਦੀ ਵਰਤਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਨ ਸ਼ਰਧਾ, ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਹੁੰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਹਨ ਆਦਮੀ ਜੋ ਪੂਜਾ ਦਾ ਧਾਨ ਖਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਜੋ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਸ਼ਟ ਹੋਣਗੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੂਜੇ ਅੱਗੇ ਸਦਾ ਪੂਜਾ ਦਾ ਧਾਨ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਨਸ਼ਟ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਇਹ ਭੀ ਅਸੀਂ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਈ ਸਮਾਂ ਸੀ ਸਾਡੇ ਲੋਕੀ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਤਦ ਛਕਦੇ ਸਨ ਜੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਸਦ ਪਾ ਦਿਤਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਅਪਾਹਜ ਤੇ ਉਕਾ ਹੀ ਨਕਾਰੇ ਆਦਮੀ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਮੁਫਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਲੋਕੀ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਲਈ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਦੂਣੀ ਚੋਟੀ ਰਸਦ ਪਾ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਲੰਗਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਭਰਾਤਰੀ ਭਾਵ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਨ। ਉਥੇ

ਸਿਆਸੀ ਘਰੂਟ — ਘਰੂਟਾਂ ਵਾਲੇ ਦੀ ਕਲਮ ਤੋਂ

● ਪੰਜਾਬੀ 'ਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਮਿਲਵਰਤਣ ਜ਼ਰੂਰੀ (ਇ: ਕ: ਟਾ:)
— ਫਿਰਕੂ ਜਨੂੰਨੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ।

● ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ 50 ਫੀਸਦੀ ਵਰਕਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਣਗੇ (ਟੋਹੜਾ)

— ਅੰਨ੍ਹਾਂ ਕੀ ਭਾਲੇ ਦੇ ਅੱਖਾਂ। ਉਹ ਤਾਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੀ ਨੇ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਅੱਗੇ ਮੋਮਰਚੇ ਵੇਲੇ ਨਾਲ ਰਲਾਂ ਕੇ ਜੋ ਸੁਆਦ ਲਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਫਿਰ ਦੁਬਾਰਾ ਦੇਖਣਾ?

● ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੋਰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਦਾ ਵਚਨ ਦਿਤਾ ਹੈ। (ਇ: ਕ: ਟਾ:)
— ਏਸੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਮੋਕਾ ਪ੍ਰਸਤੀ! ਅੱਗੇ ਏਸੇ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੂਟੀ, ਬੂਟਾ ਰਾਮ ਕਹਿੰਦਾ ਹੁੰਦੇ ਸੋ !!

● ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ! (ਇ: ਕ: ਟਾ:)
— 'ਸੰਭਾਵਨਾ' ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਵਰਤਿਆ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਵੈਸੇ ਤੇਨੂੰ ਤੋੜ ਭੇਨ ਦੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਗਿਆਨ ਹੈ।

● ਹਜ਼ਾਰ ਟਨ ਧਾਨ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਖਰੀਦਦਾਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। (ਸਿਯੂਕਤ ਦਲ)
— ਅੰਤ ਨੂੰ ਵਾਹਗੁਰੂ ਨੇ ਸੁਣ ਹੀ ਲਈ ਤੁਹਾਡੀ, ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਬਾਈਕਾਟ ਸਫਲ ਹੋਇਆ, ਚੱਲੋ।

● ਸਮਝੌਤਾ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਚਿੰਤਤ! (ਇ: ਕ: ਟਾ:)
— ਐਵੇਂ ਦਲੀਏ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਮੇਲ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕਹਿਣ ਡਿਆਂ ਏਂ, ਕੁਝ ਸੰਗ ਕਰ।

● ਇਹ ਤਸਵੀਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮਵਾਲੀਆ, ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀ ਹੈ।। ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। (ਇ: ਕ: ਟਾ:)
— ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਇਸ ਤਸਵੀਰ ਦੀ ਥਾਂ ਅਮ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਪਿਛੋਂ ਜਿੱਤ ਸਮੇਂ ਪਟਿਆਲੇ ਕਾਲੀ ਮਾਈ ਦੇ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦੇ ਹੋਏ ਦੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬੀਊਨ ਵਾਲੀ ਫੋਟੋ ਲਾ ਦਿੰਦਾ।

● ਪੰਜਾਬ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਆੜ ਵਿਚ ਸਿਖ ਕੌਮ ਸਾਹਮਣੇ ਫਿਰ ਪੁੱਛੇ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਦਿਤੀ (ਇ: ਕ: ਟਾ:)
— ਪਹਿਲਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਸੋਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ, ਹੁਣ ਪੁੱਛੇ ਦਾ ਪਹਾੜ ਦਿਸਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ, ਐਨਕ ਦੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਬਦਲਵਾ ਤੇ ਖੋਲ੍ਹ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਦੇਖ ਪੂਰਾ ਸਮਝੌਤਾ ਅਕ ਅਸਲੀ ਪਹਾੜ ਵਾਂਗ ਹੀ ਦਿਸ ਆਵੇਗਾ।

● ਸਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਉਤੇ ਪੰਜ ਪੰਜ ਘੰਟੇ ਖੱਜਲ ਖੁਆਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ (ਰਣਜੀਤ)
— ਫਿਰ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਕੋਈ ਟਿਕਟ ਕਿਉਂ ਖਰੀਦੇਗਾ।

ਅਮੀਰ ਗਰੀਬ ਆਪਣੀ ਤੋਫੀਕ ਅਨੁਸਾਰ ਰਸਦ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਸੀ ਤੇ ਫਿਰ ਸਾਰੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਤੇ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਬਣ ਕੇ ਏਕਤਾ ਤੇ ਸਮਾਨਤਾ ਉਤੇ ਚਲ ਕੇ ਇਕੋ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਲੰਗਰ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨਾਲ ਅਮਲੀ ਧਰਮ ਸਿਖਣ ਲਈ ਖੋਲ੍ਹੇ ਸਨ। ਪਰ ਦੁਖ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਇਹ ਕੌਮ ਹੁਣ ਪੁੱਠੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਮੁਫਤ ਖੋਰੇ ਅਜੇਹੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਕੇਵਲ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਖਾਣ ਲਈ ਹੀ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਉਹ ਚੋਰ ਚੰਗੇ ਹਨ ਜੋ ਭਾਵੇਂ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਚੋਰੀ ਕਰ ਆਣ ਪਰ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਰਸਦ ਹੀ ਪਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਮੁਫਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਨਹੀਂ ਛਕਦੇ। ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਨੇ ਜਿਥੇ ਕਈ ਫੈਦੇ ਕੀਤੇ ਹਨ ਉਥੇ ਇਹ ਘਾਟਾ ਭੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਥਿਆਂ ਦੇ ਆਵਣ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਇਹ ਹੈ ਭੀ ਜਾਣਿਸ਼ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਹੋਰ ਲੋਕੀ ਮੁਫਤ ਖੋਰੇ ਬਣਨ ਲਗ ਪਏ, ਤੇ ਅਜ ਇਹ ਹਾਲਤ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਬੇਬੇਰੇ ਆਦਮੀ ਅਜੇਹੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਪੂਜਾ ਦਾ ਧਾਨ ਲੰਗਰ ਦੀ ਰਾਹੀਂ ਖਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜੇ ਹੁਣ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਰਹੀ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਦੋ ਘਾਟੇ ਹੋਣਗੇ। ਇਕ ਤਾਂ ਲੰਗਰ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਦੂਜੀ ਸਾਡੀ ਕੌਮ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੂਜਾ ਦਾ ਧਾਨ ਖਿਲਰ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਗਿਰ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਗੇ ਅਸੀਂ ਫਖਰ ਕੀਤਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਮੰਗਤੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਇਸ ਨਵੀਂ ਬੇ-ਹਯਾਈ ਨੇ ਮੰਗਤਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਭੀ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵਧਾ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਹੁਣ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਉਪਰਾਲਾ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੂਜਾ ਦਾ ਧਾਨ ਖਾਣ ਦੀ ਵਾਦੀ ਨਾ ਪਵੇ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ ਤਾਂ ਲੰਗਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਫਤ ਖੋਰੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੋਣ। ਚੋਰ ਡਾਕੂ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਤਨਾ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਤਨਾ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਪੂਜਾ ਦਾ ਧਾਨ ਖਾਣ ਤੋਂ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਜ਼ਿਹਰ ਹੈ ਜੋ ਹੱਡਾਂ ਵਿਚ ਧੋਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਨਕਾਰਾ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ●●●

● ਬਾਬਾ ਦਲ ਦੁਬਿਧਾ ਵਿਚ (ਇ: ਕ: ਟਾ:)

— (ਕੈ: ਦਰਪਣ)

— ਦੁਬਿਧਾ ਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦੇ ਦੋ ਤਰੀਕੇ ਹਨ : ਪਹਿਲਾ ਬਾਬਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰਨ ਲਗ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਦੁਬਿਧਾ ਦਾ ਬਾਬਾ ਕਾਟ ਕਰ ਦੇਵੇ।

● ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾਖਲੇ 'ਤੋਂ ਰੋਕ ਹਟੇ ਗੀ? (ਕੈ: ਦਰਪਣ)

— ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ?

● ਕੇਂਦਰੀ ਸਿਖ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਵਿਖੇ ਨਿਕਟ ਭਵਿੱਖ 'ਚ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦਾ ਵੱਡਾ ਚਿਤਰ ਲਗਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ (ਕੈ: ਦਰਪਣ)
— ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਸੰਤ ਜੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਵੀ ਕੋਈ ਕੰਮ ਦੇ ਜਾਵੇ?

● ਕਿਸ਼ੋਰ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਲੱਖ ਦਾ ਇਨਾਮ — (ਕੈ: ਦਰਪਣ)

— ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿਚ ਵੀ ਸਿਆਪਾ ਵਲੋਂ ਕੱਟਾ ਜੀ ਤੇ ਵੱਡਾ ਜੀ ਦਾ ਇਕ ਪੁਰਸਕਾਰ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਤ ਅਭਿਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

● ਹਿਹ (ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ) ਕੇਂਦਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਗਲਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕੋਣ ਵਿਰੁਧ ਫਤਵਾ ਹੈ।

— ਇਹ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਫਿਰਕੂ ਦਰਿਸ਼ਟੀ ਕੋਣ ਦੀ ਪ੍ਰੋਤਤਾ ਹੋਈ ਕਿ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦਾ ਬਲੀਦਾਨ ਬਰ ਆਇਆ?

● ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਤਕਦੀਰ ਘੜਨ ਆਪ ਜਾਣਦੇ ਹਨ (ਕੈ: ਦਰਪਣ)
— ਤੇ ਇਹ ਬਦੇਸ਼ੀ ਘੜਮ ਚੌਧਰੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਕਦੀਰ ਅਸੀਂ ਘੜਨੀ ਹੈ।

● ਸਿਆ ਇਖਲਾਕੀ ਧੱਬੇ ਪੰਦਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਮੀਲ ਦੂਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਲਾਏ ਨਾਹਰਿਆਂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਧੋਤੇ। (ਉਜੱਲ ਦੁਸਾਂਝ)

— ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਲੂਣ ਦੀ ਕਾਨ ਵਿਚ ਆਣ ਵੜੇ ਹਾਂ, ਹਜ਼ਰ ਹੋਵੇਗਾ ਲੂਣ ਹੀ ਬਣ ਜਾਣ ਵਿਚ। ਜਾਂ ਫਿਰ ਕੋਲੇ ਦੀ ਕਾਨ ਹੈ ਇਹ, ਜਿਥੇ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਧੱਬੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਗਿਣਾਏ ਹਨ, ਇਥੇ ਮੂੰਹ ਸਿਰ, ਸਭ ਕੁਝ ਰਿਫ਼ ਵਾਂਗ ਕਾਲੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਾਂ।

ਮੂਤ ਪਲੀਤੀ ਕਪੜ ਹੋਇ ॥ ਦੇ ਸਾਬਨ ਲਈਏ ਉਹ ਧੋਇ ॥

ਭਰੀਏ ਮਤ੍ਰ ਪਾਪਾਂ ਕੇ ਸੰਗੁ ॥ ਉਹ ਧੋਪੈ ਨਾਵੇ ਕਿ ਰੰਗੁ ਕਿ ਰੰਗੁ ॥

ਇਸ ਕਨੇਡੀਅਨ ਸਮਾਜ ਦੇ ਬਦਲਣ ਤੋਂ ਉਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧੱਬਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ। ਭਾਵੇਂ ਦੋ ਸੌ ਸਾਲਾਂ ਨੂੰ ਹੋਵੇ।

● ਵੋਟਾਂ ਦੱਬ ਕੇ ਪ ਬਣਾਓ (ਚਰਨਪਾਲ ਗਿੱਲ)

— ਫਿਰ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਪਾਓ। ਪਰ ਕੁੱਟ ਪੈਣ ਤੋਂ ਬਚਾਓ।

● ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸੱਤ-ਨੁਕਾਤੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ (ਕੈ: ਦਰਪਣ)

— ਵਜ਼ੀਰ ਪੰਜ, ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੱਤ ਨੁਕਾਤੀ, ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਚੱਲੇਗਾ ਕੰਮ?

ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਵਲੋਂ ਹਲਕੇ ਦਾ ਦੌਰਾ

ਕੋਟਕਪੂਰਾ — ਹਲਕਾ ਪੰਜ ਗਰਾਈਂ ਤੋਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਵੋਟਰਾਂ ਦਾ ਪੰਨਵਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਹਲਕੇ ਦਾ ਪਿਛਡ ਪਿਛਡ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦੁਆਇਆ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਖ ਤਕਲੀਫਾਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਕੋਟਕਪੂਰੇ ਤੋਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਵਿਧਾਇਕ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੇ ਵੀ ਵੋਟਰਾਂ ਦਾ ਪੰਨਵਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਪਿਛਡ ਦਾ ਦੌਰਾ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦਿਨੀਂ ਉਹ ਸ਼ਹਿਰੀ ਬਸਤੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਵੋਟਰਾਂ ਦਾ ਪੰਨਵਾਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜੈਕ ਮੁਨਰੋ ਜਾਂ ਗੈਰ ਮੁਨਰੋ

ਜੈਕ ਮੁਨਰੋ ਜੋ ਕਿ ਆਈ. ਡਬਲਯੂ. ਏ. ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹੈ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਸ਼ੋ*ਸ਼ਾ ਛਡਿਆ ਅਖੇ ਵਰਕਰਾਂ ਦਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਫੰਡ ਮੈਂ 'ਸਿਲਵਿਆ ਕਲਚਰ' ਤੇ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਵਲੋਂ ਇਸ ਸ ਗਲ ਦੀ ਹਮ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਦੇਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੋਚ ਰਹੀ ਉਸ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਦਦ ਮ ਜੈਕ ਮੁਨਰੋ ਪੈਨਸ਼ਨ ਫੰਡ ਵਰਤਕੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੈਰ: ਮੁਨਰੋ ਵਾਂਗੂੰ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਪਤੀ ਬਦਲਣ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ ਜੈਕ ਸਟੇਡ ਬਦਲਣ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ

FRIENDS AUTO BODY & PAINTING LTD.

5605 BYRNE RD. BURNABY, B.C.

Burnaby Auto Auction Building

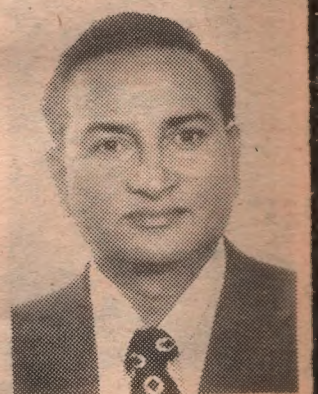
PH. 430-4233

- I. C. B. C. JOB
- FREE ESTIMATES
- FREE COURTESY CAR
- RUST REPAIRS
- FIBRE GLASS OR CUT OUT WORK

15 Years Experienced People

YOU NEVER KNOW VISIT OR CALL
UNLESS YOU TRY

MR. GURU

ਬਰਨਾਲਾ ਵਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ — ਇਥੇ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦਾ ਇਕ ਵਫਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਸੁਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਇਸ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸਰਵ ਸ਼੍ਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਲੱਖਵਾਲ, ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਵਾਲ, ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭਾਮੀਆਂ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਦੀਆਂ, ਝੰਡਾ ਸਿੰਘ ਸੰਗਰੂਰ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਠਿੰਡਾ, ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਮੋਹਾਲੀ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੋਪੜ ਤੇ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੁਨਰਗੜੀ (ਪਟਿਆਲਾ) ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰੀ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ। ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਵਿੱਚ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਣ ਦਾ ਭਰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਤਾ।

ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦਾ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਫਲੈਟ ਰੇਟ ਪੁਰਾਣਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ, ਜੋਹਲ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਲ ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਟਿਊਬਵੇਲਾਂ ਦਾ ਜੋ ਬਾਇਆ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਸ ਤੇ ਯੂ. ਪੀ. ਸਰਕਾਰ ਵਾਂਗ 25 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਫੰਟ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਬਾਦੀ ਦਾ ਬਕਾਇਆ ਚਾਰ ਛਿਮਾਹੀ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿਚ ਲੈਣਾ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਰਚਾਰਜ ਨਾ ਪਾਉਣਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗੈ-ਕੁਲੈਕਸ਼ਨ ਫੀਸ ਲੈਣ ਆਦਿ ਬਾਰੇ 18 ਮਾਰਚ 1984 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ 1982 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇ ਸਹਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਬਕਾਇਆ ਰਕਮ 'ਤੇ ਮੁਕੰਮਲ ਆਮ ਫੰਟ ਦੇਣਾ, ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 67-ਏ ਖਤਮ ਕਰਨਾ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਾਦ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਡੀਲਰ ਬਣ ਕੇ ਲੈਣ ਦੀ ਫੰਟ ਦੇਣਾ, ਪੱਕੇ ਖਾਲਾਂ ਦਾ ਖਰਚਾ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨਾ, ਚੌਕੀਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਟੈਕਸ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਉੱਤੇ ਮਾਰਕਿਟ ਟੈਕਸ ਖਤਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣਾ, ਮਹਿਸੂਲ ਚੁੰਗੀ, ਖੇਤੀ ਉਪਜ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਉੱਤੇ ਉਗਰੀ ਖਤਮ ਕੀਤੀ ਜਾਣਾ, ਖੇਤੀ ਉਪਜ ਦੇ ਭਾਅ 1967 ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਮੰਨ ਕੇ ਕੀਮਤ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਧਾਨ ਦੀ ਖਰੀਦ ਲਈ ਨਮੀ ਦਾ ਮਿਆਰ ਘ ਟੋ ਘਟ ਮਿਥਿਆ ਜਾਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ

ਸੰਗਰੂਰ — “ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੁਖਾਵਾਂ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤਣਾਓ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।” ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਮੇਜ ਸਿੰਘ ਤੁੰਬੜਨ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ। ਜਥੇਦਾਰ ਤੁੰਬੜਨ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਥੇਦਾਰ ਤੁੰਬੜਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਪੰਨਵਾਦ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਭਰੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਹੁਣੇ ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਿਤਾ ਕੇ, ਇਸ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਸਰਵ-ਪੱਖੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਤੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜੋ ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਡਰ ਭਰਿਆ ਮਾਹੌਲ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਮੇਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਵਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੁਥਾਈ ਇਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਮੇਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਵਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੁਥਾਈ ਰੂਪ ਵਿਚ ਫਿਰਕੂ ਸਦਭਾਵਨਾ ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ, ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਇਨਸਾਨੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਏਕਤਾ ਆਉਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਨਮਾਨਯੋਗ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀ ਹੈ, ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਉਥੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਅਜੇ ਵੀ ਬੇ-ਕਸੂਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਅੰਧਾ-ਧੁੰਦ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਤੋਂ ਆਈ ਇਸ ਟੀਮ ਨੇ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਕੇ ਜਿੱਥੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਣਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ 'ਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਫਿਰਕੂ-ਸਦਭਾਵਨਾ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਹੈ।

ਪੈਰਿਸ ਵਿਚ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ

ਪੈਰਿਸ ਰੇਡੀਓ ਅਤੇ ਟੀ. ਵੀ. ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਹੋਏ ਇਸਦੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਡਾਇਰੈਕਟ ਐਕਸ਼ਨ ਵਾਲੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਧੜੇ ਨੇ ਲੈ ਲਈ ਹੈ। ਕੋਈ ਜ਼ਖਮੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਬਰਤਾਨਵੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਖੇਤਰ ਪੁਲੀਸ ਵਲੋਂ ਸੀਲ

ਲੰਡਨ — ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਰ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਇਥੋਂ 175 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਡਰਬੀ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦਾ ਖੇਤਰ ਸੀਲ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਗਰਮ ਖਿਆਲੀਏ ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਝੜਪ ਪਿਛੋਂ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਖਿਚਾਅ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਗਰਵਾਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਰੋਸ ਵਿਖਾਵਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਰਬੀਆਂ ਸਾੜੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿਤੇ। ਜਾਣ ਵਿਰੁਧ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ 'ਤੇ ਪੱਕੇ ਨਾਲ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਕ ਅਦਾਲਤੀ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਬ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦਿਤਾ।

* ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਪਿਛੋਂ ਉਗਰਵਾਦੀ ਮੁੜ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਲ ਆਏ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।

ਖਿਚਾਅ ਅਜੇ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ, ਪਰ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਅਜੇ ਤਕ ਕੋਈ ਇਤਿਆਤੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਂਜ, ਕਿਸੇ ਅਣਸੁਖਾਵੀਂ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਟਾਲਣ ਲਈ ਪੁਲੀਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੇੜੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇਹ ਇਥੇ ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਉਗਰਵਾਦੀ ਸਿੱਖਾਂ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵੱਡੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਫਲ ਵੀ ਰਹੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁੱਖ ਆਮਦਨ ਵਾਲੇ ਕਈ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਹਨ।

ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਕੇਰਲਾ ਬੰਦ ਨੂੰ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ

ਤ੍ਰਿਵੇਂਦਰਮ — ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਇਕ-ਰੋਜ਼ਾ 'ਕੇਰਲਾ ਬੰਦ' ਦੇ ਸੱਦੇ ਉੱਤੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬੰਦ ਰਹੀਆਂ, ਟੈਕਸੀਲਾਂ ਅਤੇ ਆਟੋ-ਰਿਕਸ਼ਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਨਾ ਚਲਾਈਆਂ। ਦਫਤਰਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸੀ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ 'ਕੇਰਲਾ ਸਟੇਟ ਰੋਡ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ' ਦੇ-ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤੋਂ ਹੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁਲੀਸ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਕੁਝ ਬਾਈ ਬੱਸਾਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਬੰਦ ਦਾ ਸੱਦਾ ਨਾਰੀਅਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗਣ ਵਿਰੁਧ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਦੇ ਨਿਘਾਰ ਵਿਰੁਧ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕੇਂਦਰ ਵਲੋਂ 'ਕੇਰਲਾ ਨੂੰ "ਅਣਗੌਲੇ" ਕੀਤੇ ਜਾਣ' ਵਿਰੁਧ ਵੀ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਰਾਜ 'ਚ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਸਥਿਤੀ 'ਸ਼ਾਂਤਮਈ' ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਸ਼ੋਕਤ ਅਲੀ ਨੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਬੰਦ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਬਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਭੀੜ ਵਲੋਂ ਦਬ ਪਥਰਾਓਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਕਈ ਪੁਲੀਸ ਕਰਮਚਾਰੀ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ।

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਏਕਤਾ ਲਈ ਕੌਮ ਕਰਾਂਗੀ — ਬਿਮਲ ਖਾਲਸਾ

ਮੋਰਿੰਡਾ — ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਥਿਤ ਕਾਤਲ ਸ਼੍ਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬਿਮਲ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਤਾੜੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਮੌਕੇ ਉੱਤੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਪਾਰਟੀ ਨੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏਗੀ ਸਗੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੇਠ ਇਕੱਠਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਭਰਪੂਰ ਯਤਨ ਕਰੇਗੀ। ਵੇਟਰਨਾ ਦਾ ਪੰਨਵਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬਿਮਲ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਉੱਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਦੀ ਲਈ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੱਕਾ ਕਲਾਂ ਹਲਕੇ ਤੋਂ 4400 ਵੋਟਾਂ ਕੇਸਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਦ ਕਿ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਵੀ 2400 ਵੋਟਾਂ ਰੱਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੱਕਾ ਕਲਾਂ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਚਾਰ ਪੋਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੀਲਾਂ ਟੁੱਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਕੋਈ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬਿਮਲ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਬੁਨ ਕੇਸ ਬਣਵਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ 44 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ

ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ — ਸਤਲੁਜ - ਯਮਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਮਾਲੀ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਸਮਾਂਬੱਧ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕੇਂਦਰ, ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਇਸੇ ਮਹੀਨੇ 44 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁਖ ਸਕੱਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ. ਐਚ. ਵੈਸ਼ਨਵ ਨੇ ਅਜ ਇਥੇ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਇਕ ਉਚ ਪੱਧਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸਮੇਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਰਾਜੀਵ-ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਅਧੀਨ ਨਹਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਪੰਦਰਾਂ ਅਗਸਤ ਤਕ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਕੰਮ ਹੁਣ ਤਕ ਹੋਏ ਕੰਮ ਦਾ ਲੇਖਾ ਜੋਖਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਪਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਜਲ ਸਾਧਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮਾਸਵਾਮੀ ਐਸ. ਆਇਰ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਕੇਂਦਰੀ ਜਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਦੋਵਾਂ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਮੁਖ ਸਕੱਤਰ, ਸਤਲੁਜ-ਜਮਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦੇ ਮੁਖ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਸ਼੍ਰੀ ਐਨ. ਐਸ. ਗਿੱਲ ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।

ਸ਼੍ਰੀ ਵੈਸ਼ਨਵ ਅਨੁਸਾਰ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਮੁਖ ਜ਼ੋਰ ਨਹਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਤਕ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਣ ਲਈ ਸਾਰੇ ਸਾਧਨ ਚੁਣਾਉਣ ਉੱਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਕ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਲਈ ਸੀਮਿਟ, ਸਟੀਲ ਤੇ ਹੋਰ ਮਾਲ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ 'ਚ ਕੋਈ ਦਿੱਕਤ ਨਾ ਪੇਸ਼ ਆਉਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਨਹਿਰ ਉੱਤੇ 175 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਆਉਣੇ ਸਨ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦਸੰਬਰ 1984 'ਚ ਕਰਵਾਏ ਸਰਵੇ ਅਨੁਸਾਰ ਖਰਚਾ ਵਧਾ ਕੇ 274 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋਣ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੈ। ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ 112 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲੰਮੀ ਇਸ ਨਹਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਛੱਡਾਂ ਦੀ ਬੁੜ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਰੁਕਣ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਰਕਾਰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਰਕਮ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਵੇਗੀ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੰਚਾਈ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਸੁਰਜੇਵਾਲਾ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਸਮੇਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਹਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਇਕ ਵਿ ਭਾਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਇਥੇ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ। ਮੀਟਿੰਗ ਨੇ ਨਹਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ 'ਚ ਤੇਜ਼ੀ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਉੱਤੇ ਤਸੱਲੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ।

7 ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ — ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਸਮੇਂ ਜੋ ਜਵਾਨ ਘਰੋਂ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੱਤ ਨੇ ਕੋਹੜਾ ਵਿਚ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਅੱਗੇ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਗਿ੍ਰਤਦੇਹਾਂ ਅਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਸਮਝਾਉਣ ਉੱਤੇ ਇਹ ਜਵਾਨ (ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ- ਨਾਗੋਕੇ, ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ - ਪਲਾਸੋਰ, ਬੀਰਾ — ਕੋਹਾਰਨਾ, ਵਰਿੰਦਰ — ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ, ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ — ਫਤਹਿਬਾਦ, ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁਧ ਕੋਈ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਡਰਦੇ ਮਾਰੇ ਘਰੋਂ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦੇਣਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ ਉੱਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਇਸ ਐਡ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਪੰਜ ਡਾਲਰ ਲਏ ਜਾਣਗੇ

ਜੋਤਸ਼ੀ

MRS. BELINDA with her God Gifted Powers will advise and help you in all problems of life, luck, business, marriage, love, health, etc. She speaks French, English and Italian. MIND, PALM and TAROT CARD READING. Why suffer through life's miseries? She guarantees to help you and your loved ones. One visit will benefit you. Call Today for a better tomorrow. All reading private & confidential.

[604] 876-4202

VANCOUVER, B.C.

Goyal Travels Inc.

4152 Fraser Street, Vancouver, B.C., Canada V5V 4E8

PH: (604) 872-7658 CABLE: GOYALTRAVE

B.C. Toll Free Number 112-800-663-9079

Alberta 1-800-663-9079

Cheapest Fares to India & Pakistan

THINKING OF TRAVEL?

WE CAN SAVE YOU

TIME—TROUBLE—MONEY

ASSOCIATED OFFICES IN INDIA:

- Opposite Nehru Gardens, G.T. Road, Jullundur City Phone 77526
- Court Road, Moga, Distt. Faridkot Phone 2798
- Court Road, Jagraon, Distt. Ludhiana Phone 252

ਪੰਜਾਬ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਲਈ ਪੇ-ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਾਇਮ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ — ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣ 'ਚ ਹੋਈ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਜਿੱਤ ਮਗਰੋਂ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਜਥੇਬੰਦੀ ਪੰਜਾਬ ਸੁਭਾਰਡੀਨੇਟ ਸਰਵਿਸਜ਼ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ (ਵਾਲੀ ਗਰੁਪ) ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨ ਮੁਹਾਜ਼ ਉਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ ਲੋਕ ਸਭਾ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਟਿਕਟ ਉਤੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਰਲੀਮੈਨਾਰੀ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਚੁਣੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਿਰੋਲ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨਗਰਤਾ ਇਨੇ ਉਚੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਇਥੇ ਸੂਬਾ ਪੱਧਰ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਤੇ ਸਰਗਰਮ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਹੋਈ ਇਕ ਅਹਿਮ ਮੀਟਿੰਗ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ 'ਚ ਸੋਧ ਲਈ ਪੇ-ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਹੋਰਨਾਂ ਮੰਗਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੀਟਿੰਗ ਨੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਪੇਂਡੂ ਭੱਤੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਕਾਨ ਕਿਰਾਇਆ ਭੱਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੇ "ਕਪ ਕਪਲ ਕੋਸ" 'ਚ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਲਈ ਕਿਰਾਇਆ ਭੱਤਾ ਮੰਗਿਆ ਹੈ। ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਵਾਲੀਆ ਨੇ "ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ" ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਲੋਕ ਸਭਾ 'ਚ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਇਸੇ ਦਸੰਬਰ ਜਾਂ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਜਨਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਸੂਬਾਈ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਭਖਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਦਲ ਹੋਰਨਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲਵੋ — ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ

ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ — ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਚਲਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਿੰਦੂਆਂ, ਜੋ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਮਾਯੂਸ ਹੋਏ ਹਨ, ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਿਤਣ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ।

ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਅਟਲ ਬਿਧਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਵਲੋਂ ਐਨ. ਐਸ. ਏ. ਹੇਠ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਵਿਰੁਧ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਉਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਵੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਸਰਕਾਰੀਨੰਗ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਭਰੋਸਿਆਂ ਕਾਰਨ ਬਰਨਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਹਾਈਆਂ ਲਈ ਖਤਰਾ ਉਠਾਉਣਾ ਹੀ ਪੈਣਾ ਸੀ।

ਯੂ. ਕੇ. ਵਿਚ ਫਿਰ ਨਸਲੀ ਫਸਾਦ — ਇਕ ਪੁਲਸੀਆ ਜਾਨ ਗੁਆ ਬੈਠਾ

ਲੰਡਨ — ਨਸਲਵਾਦ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਫਿਰ ਖੂਨ 'ਹੋਲੀ' ਖੇਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਤੀਜੇ ਸ਼ਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਜ਼ੋਰਾਂ ਤੇ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵੀ ਇਸਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਹੋਏ ਦੰਗਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਪੁਲੀਸ ਆਵੀਸਰ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਲਗਭਗ ਦੋ ਸੌ ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੋਕ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ।

ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਮਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ

ਸਿਊਲ — ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਵਿਸ਼ਵਾਨਾਥ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਮੀਰ ਸਨਅਤੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਦਿ ਵਾਇਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਹੀ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਭਵਿੱਖ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਥੇ ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਿੱਕਾ ਫੰਡ ਦੀ ਮੰਤਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਮਾਲੀ ਭਵਿੱਖ ਜਿੰਨਾ ਚ ਜਾਨਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਓਨਾ ਹੀ ਵਿਕਸਿਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚੇਗਾ। ਸ੍ਰੀ ਵਿਸ਼ਵਾਨਾਥ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤਜਾਰਤ ਬੈਂਕਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਕਮੀ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਮੀ ਦਰਅਸਲ 40 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਕਾਰਨ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਮਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਿਘਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਠੋਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤੇ ਪਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਨਹੀਂ।

ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਰਜ਼ੇ ਹੇਠ ਦੱਬੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਵਲੋਂ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਮਾਲੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਉਪਜਾਊ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਪਸਾਰ ਨੂੰ ਸੰਭਵ ਬਣਾ ਸਕਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਵਰਗੇ ਗਰੀਬ ਮੁਲਕਾਂ ਲਈ ਰਿਆਇਤੀ ਮਾਲੀ ਮਦਦ ਹੀ ਬਚਾਓ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਰਸਤਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਲੀ ਲੋੜਾਂ ਹਰ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਿਕਾਸ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਅੰਸ਼ਦਾਤਾ ਮੁਲਕਾਂ ਵਲੋਂ ਗਰੀਬ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਲੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਸਬੰਧੀ ਸੁਝਾਈ ਗਈ ਨਵੀਂ ਨੀਤੀ 'ਤੇ ਅਫੀਂ ਅਫਸੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਘੱਟ ਆਮਦਨ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਲੀ ਲੋੜਾਂ ਵਧੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕਾਂ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਯਤਾਂ ਨਰਮ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਿਕਾਸ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਝਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸਖਤ ਬਣਾਵੇ।

ਉਪਰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਿੱਕਾ ਫੰਡ ਦੀ ਅੰਤਰਿਮ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਅਮੀਰ ਸਨਅਤੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮਾਲੀ ਸੁਰੱਖਿਅਵਾਦੀ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਇਹ ਕਦਮ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਮਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਬਣਾ ਦੇਣਗੇ। ਕਮੇਟੀ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਸੀ ਕਿ ਵੱਖ ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਮਾਲੀ ਸੰਮਿਆਂ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਗਰੀਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਇਕ ਵੱਡਾ ਖਤਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਕਾਰਨ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਮਾਲੀ ਸੰਕਟ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੋ ਅਰਬ ਸੱਤਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਲੈਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਖਤਿਆਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਾਲੀ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਉਭਾਰਨ ਲਈ

ਜਾਇੰਟ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਬਦਲੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ — ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸੁੰਦਰਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜਾਇੰਟ ਸਕੱਤਰ ਪਰਸੋਨਲ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਿਸੇ ਢੁਕਵੇਂ ਅਹੁਦੇ ਉਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸੁੰਦਰਮ ਉਸ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਇਚਾਰਜ ਹਨ ਜਿਸ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਨਵੀਂ ਵਜ਼ਾਰਤ ਦੇ ਸਹਿ ਚੁੱਕਣ ਸਮਾਰੋਹ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਕਾਗਜ਼-ਪੱਤਰ ਇਧਰ ਉਧਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਮੌਕੇ ਉਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਰਾਜਪਾਲ ਪੰਜਾਬ, ਸਹਿ ਚੁੱਕ ਰਹੇ ਨਵੇਂ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਪਸ਼ਰਾਨ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁਖ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਮਾਫੀ ਮੰਗੀ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਠੱਪ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸੁੰਦਰਮ ਦੀ ਬਦਲੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਸਰੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸਕੋਪ SCOPE ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ

ਸਜੇ ਬੈਠੇ ਹਨ ਗੋਰਡ ਸਵਾਰਡ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਕੂਲ ਬੋਰਡ, ਜੋਸਫੀਨ ਆਰਡੈਂਡ ਸਕੂ. ਬੇ. ਉਮੀਦਵਾਰ ਖਬੇ ਪਾਸੇ ਟੈਰੀ ਲਾਰੈਂਸ ਪਿਛੇ ਖੜੇ ਹਨ ਸਟੀਵ ਗਿਡੋਰਾ ਸਰੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਪੰਜਵਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਡਾਨ ਕਾਰਟਨ ਜੋ ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਵੀ ਸਰਜੀ ਕੌਂਸਲ ਲਈ ਖੜਾ ਹੈ। ਵੋਟਾਂ 16 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਪੈਣਗੀਆਂ। ਕੋਈ ਵੀ ਸਰੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਵੋਟ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਸ਼ਰਤ ਕਿ ਉਹ ਤਿੰਨਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਚੋਂ ਸਰੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ।

ਕਿਤਾਬ ਨਸ਼ਟ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ — ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਇਕ ਗਰੁਪ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਓਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਨਸ਼ਟ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜਦੋਂ ਤਕ ਕਿਤਾਬ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਵਿਰੁਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ 'ਰਿਪੋਰਟ ਟੂ ਦੀ ਨ ਨੇਸ਼ਨ ਦਪਰੇਸ਼ਨ ਇਨ ਪੰਜਾਬ' ਦੇ ਪੰਜ ਲੇਖਕਾਂ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਗੀਆ ਰਾਓ, ਅਰਵਿੰਦ ਘੋਸ਼, ਸੁਨੀਲ ਭੱਟਾਚਾਰਜੀ, ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਰੂਜਾ, ਅਤੇ ਐਨ. ਡੀ. ਪੰਚੋਲੀ ਵਿਰੁਧ ਦੋਸ਼ ਧੰਧੀਆਂ ਵਿਖਰੂਪ ਹਿਸਾ ਭੜਕਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ।

ਪੁਲੀਸ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਮੌਤ ਦੀ ਅਦਾਲਤੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮੰਗ

ਮੋਰਿਡਾ — ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਦੀ ਰੋਪੜ ਇਕਾਈ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 11 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਥਾਣਾ ਕੁਯਾਲੀ ਦੇ ਪਿੰਡ ਚਟੋਲੀ ਵਿਚ ਇਕ ਯੁਵਕ ਛਿੰਦੇ ਦੀ ਅਖੌਤੀ ਪੁਲੀਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਮੌਤ ਦੀ ਅਦਾਲਤੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕ ਸ੍ਰੀ ਬਚਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਮੁਤਾਲਫਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪੁਲੀਸ ਅਨੁਸਾਰ 10 ਨਵੰਬਰ, 1984 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਚਟੋਲੀ ਨੇੜੇ ਪੁਲੀਸ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ। ਪੁਲੀਸ ਵਲੋਂ ਜਵਾਬੀ ਗੋਲੀ ਚਲਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ ਇਕ ਅਖੌਤੀ ਅਤਿਵਾਦੀ ਛਿੰਦਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਭੱਜ ਗਏ। ਪਰ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਛਿੰਦਾ ਅਤਿਵਾਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਇਕ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਛਿੰਦਾ ਦਰਅਸਲ ਖੇੜਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਇਕ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਦਾ ਨੌਕਰ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ 9 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ। ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਦਸ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਪੁਲੀਸ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚ ਵੀ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਪੁਲੀਸ ਉਸ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ। ਜਾਂਚ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਡੂਮਖੇੜੀ ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਸਿੰਘ ਰੋਲੂਮਾਜਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਛਿੰਦੇ ਦੀ ਮੌਤ ਲਈ "ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ" ਥਾਣੇਦਾਰ ਦੀ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦੀ ਵੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

AMIN ON MARINE

Canada's autosales leader, now invites you at 86 S.E. Marine Dr. Vancouver [Between Main & Cambie] to make your own deal for any make or model of car including Cadillac, Chevrolet, Oldsmobile, any import or domestic car

dueck

CHEVROLET-OLDSMOBILE-CADILLAC LTD.

86 SE Marine Dr., [between Main & Cambie]

Ph: 324-7222

Res.: 433-1681

Pager 687-7711 Pager #2122

DUECK CHEVROLET OLDSMOBILE CADILLAC LTD.

PAUL'S RADIATOR SHOP

COOLING SYSTEM SPECIALIS
SPECIALIST

ਸਾਨੂੰ ਮੁਹਾਰਤ ਹਾਸਲ ਹੈ:

- ਗੋਪੇਅਰ ● ਵਾਇਰ ਪੰਪਸ
- ਕਲੀਨਿੰਗ ● ਹੀਟਰਜ਼
- ਗੀਕੋਰਿੰਗ ● ਗੈਸ ਟੈਂਕਸ

- ਕਾਰਾਂ ● ਟਰੱਕ ● ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ

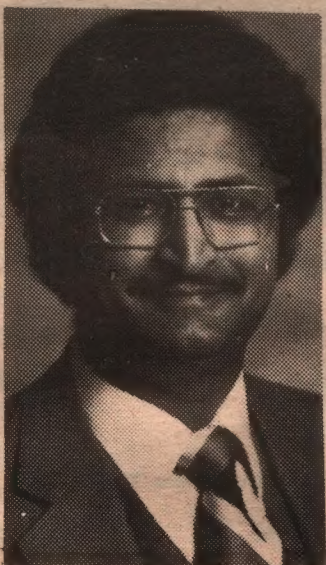
(ਇਕ ਸਾਲ ਦੀ ਕੰਡੀਸ਼ਨਲ ਗਾਰੰਟੀ)

ਅਸੀਂ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਵੀ ਖੁਲ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ

#4 — 12191 Bridgeport Rd. (near #5 Rd)
RICHMOND, B.C. V6V 1J4

ਐਸ਼ ਖੋਸਲਾ

ਫੋਨ : 270-3135

AMIN LADHA

ਫੁਲਕਾਰੀ ਦੀ ਉੱਕ-ਕਲਾ

ਇਲਜ਼ੀਤ ਕੌਰ

ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਕਲਾ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਬੜਾ ਪਿਛੇ ਹੈ। ਪਰ ਫੁਲਕਾਰੀ ਦੀ ਕਲਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣ ਲੈਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਭੁਲੇਖੇ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫੁਲਕਾਰੀ ਸਾਡੀ ਲੋਕ ਕਲਾ ਦਾ ਉਹ ਨਮੂਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਕਲਾਕਾਰੀ ਦੀ ਜਿਦ ਜਾਨ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਫੁਲਕਾਰੀ ਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਖੇਤਰ ਇਤਨਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਫੁਲਕਾਰੀ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਉਸ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਯਾਦ ਤਾਜ਼ਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਹਦਾਂ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਤੋਂ ਦਿਲੀ ਅਤੇ ਲੱਦਾਖ ਤੋਂ ਮੁਲਤਾਨ ਤੱਕ ਫੈਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਪੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਫੁਲਕਾਰੀ ਦਾ ਕਲਾਤਮਕ ਕੰਮ ਸਾਇਦ ਇਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਸਰਵਜਨਕ ਪੱਖ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਇਸ ਦੀ ਇਕਾਈ ਦਾ ਵੀ ਇਕ ਮਹਤਵਪੂਰਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਸੀ।

ਫੁਲਕਾਰੀ ਦਾ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਸਾਡੀ ਕਲਪਨਾ ਅਤੇ ਸੰਕਲਪ ਰੰਗਾਂ ਅਤੇ ਨਮੂਨਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਬੜੀ ਲੰਮੀ ਲੜੀ ਵਿਚੋਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਲੰਘਦੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਅਖਾਂ ਅੱਗੇ ਫੁਲਕਾਰੀ ਦੇ ਵਾਸਤਵਿਕ ਰੂਪ ਦੀ ਨੁਹਾਰ ਸਪਸ਼ਟ ਉਘੜਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕਲਾ ਦਾ ਰਸ ਸਾਡੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਇੰਦਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਅਨਹਦ ਸੁਆਦ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਜ ਭਾਵੇਂ ਫੁਲਕਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਨਿਰੀ ਯਾਦ ਬਣਕੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਂ ਨੂੰ ਹਾਲੀ ਵੀ ਜੇਕਰ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦਾ ਇਕ ਸਮਾਨਾਰਥੀ ਆਖ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਾਇਦ ਅਤਿਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਫੁਲਕਾਰੀ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਦੀ ਸਿਲਪ-ਕਲਾ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਇਸ ਦੇ ਹੁਨਰ ਦਾ ਅਸਲੀ ਕਮਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਕਵਾਈ ਕਪੜੇ ਦੇ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸਿਓਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਵਾਈ ਵਾਸਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਵੀਆਂ ਪਾਸ ਕੱਚੀ ਨਮੂਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹ ਉਤਾਰਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ। ਉਹ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੁਹਾਰ ਦੀ ਬਣਾਈ ਇਕ ਮੋਟੀ ਜਿਹੀ ਸੂਈ ਨਾਲ ਹੀ ਅੱਤ ਪਿਆਰੀ ਅਤੇ ਸੁਹਣੀ ਕਵਾਈ ਕਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ।

ਫੁਲਕਾਰੀ ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ ਫੁੱਲ ਕੱਢਣਾ, ਅਤੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕੱਢੇ ਗਏ ਕੱਪੜੇ ਲਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਲੀ ਤਕ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫੁੱਲ ਕੱਢਣ ਦੀ ਇਸ ਕਲਾ ਜਾਂ ਫੁਲ-ਕਾਰੀ ਦੇ ਜਨਮ ਆਰੰਭ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਨਿਰਣੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਲਾ ਮੱਧ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਗੱਜਰਾਂ ਅਤੇ ਟਪਰੀ ਵਾਸਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਆਈ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਵੀ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਰਾਨ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਵਸਣ ਵਾਲੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਇਸ ਕਲਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਵਿਚ ਲਿਆਏ ਹੋਣ। ਇਰਾਨ ਵਿਚ ਇਸ ਕਲਾ ਨੂੰ ਗੁਲਕਾਰੀ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਅਰਥ ਹੀ ਫੁਲ ਕੱਢਣਾ ਹਨ। ਫੁਲਕਾਰੀ ਦੀ ਕਵਾਈ ਦਾ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਕੇਤ ਸਤਵੀ ਸਦੀ ਈਸਵੀ ਦੇ ਲਗਭਗ ਬਾਨ ਭੱਟ ਦੇ 'ਹਰੀਸ਼ਚਰਿਤ' ਵਿਚੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਰਾਜਸੂੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਉਤਸਵ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦਿਆਂ ਬਾਨ ਭੱਟ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀ ਕਪੜਿਆਂ ਦੇ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸਿਓਂ ਫੁਲਾਂ ਦੀ ਕਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਹਵਾਲਾ ਫੁਲਕਾਰੀ ਦੀ ਕਲਾ ਵਲ ਇਕ ਸੰਕੇਤ ਹੈ। ਜੋ ਕਪੜੇ ਦੇ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸਿਓਂ ਕੱਢੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਾਨ ਭੱਟ ਦੇ ਇਸ ਹਵਾਲੇ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਵਾਈ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਕੇਵਲ ਪੰਜਾਬ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਹਿਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਕਸੀਦਾ ਕਵਾਈ ਰਾਜਸਥਾਨ ਅਤੇ ਮਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਕਵਾਈਆਂ ਦੇ ਕੁਝ ਨਮੂਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਫੁਲਕਾਰੀ ਦੀ ਕਵਾਈ ਨਾਲ ਤਕਨੀਕ ਵਿਚ ਕਪੜੇ ਦੇ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸਿਓਂ ਤਰੱਪਾ ਭਰਨ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਭੀਜਾਈਨ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ।

ਫੁਲਕਾਰੀ ਕਵਾਈ ਦੇ ਪ੍ਰਥਮ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਜ਼ੋਬਨ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਦੀ ਰੂਪ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਰੀ ਜਾਪਦੀ ਸੀ। ਆਰ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਿਥੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਨਿਭੇੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਯਤਨ ਇਸ ਕਲਾ ਨਾਲ ਹੋਂਦਾ ਹੈ। ਫੁਲਕਾਰੀਆਂ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸ਼ੈਲੀ ਅਤੇ ਕਵਾਈ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਉਪਰ ਅਧਾਰਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਕਾਰਜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬਾਗ ਫੁਲਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਭ ਕਿਸਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ। ਬਾਗ ਦੀ ਕਵਾਈ ਅਜਿਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗੋਠਵੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਗਿਆਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਆਪ ਵੀ ਕਪੜਾ ਹੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ

ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਸਤਿਕਾਰ ਭਰਿਆ ਥਾਂ ਸੀ। ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਵਾਦੀ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਬੁਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਰਾਹੀਂ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਝਲਕ ਨੂੰ ਚਿੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜੋ ਸਫਲਤਾ ਉਨੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਅਧ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਉਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਰੀ ਨੇ ਘਰ ਬੈਠੇ ਖੱਦਰ ਉਤੇ ਆਪਣੀ ਸੂਈ ਅਤੇ ਪੱਟ ਦੇ ਰੰਗਦਾਰ ਪਾਗਿਆਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਏ। ਨਵਾਂਸਤਵ ਵਿਚ ਫੁਲਕਾਰੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨਾਰੀ ਦੀ ਜਨਮ ਤੋਂ ਮਰਨ ਤੱਕ ਦੀ ਸਾਥਣ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਹਰ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਇਸ

ਆਰ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਿਥੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਨਿਭੇੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਯਤਨ ਇਸ ਕਲਾ ਨਾਲ ਹੋਂਦਾ ਹੈ।

ਫੁਲਕਾਰੀਆਂ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸ਼ੈਲੀ ਅਤੇ ਕਵਾਈ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਉਪਰ ਅਧਾਰਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਕਾਰਜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬਾਗ ਫੁਲਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਭ ਕਿਸਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ। ਬਾਗ ਦੀ ਕਵਾਈ ਅਜਿਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗੋਠਵੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਗਿਆਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਆਪ ਵੀ ਕਪੜਾ ਹੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ

ਬਾਗ ਫੁਲਕਾਰੀ ਲਏ ਹੋਏ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਟਿਆਰ

ਦਾ ਆਪਣਾ ਮਹਤਵ ਸੀ। ਕਸੀਦਾ ਹੈ। ਬਾਗ ਸਰਸਰੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਕਵਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਸਗੋਂ 'ਕੱਪ ਗਲੀਚੇ' ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅਤੇ ਕਿਰਮਚੀ ਰੰਗ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਇਸ ਨੂੰ ਮਖਮਲ ਵਰਗੀ ਝਲਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਫੁਲਕਾਰੀ ਅਤੇ ਬਾਗ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਕਵਾਈ ਪੱਟ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬਾਗ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹਨ। ਵਿਆਹੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਦੀ ਮਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬਾਗ ਨੂੰ ਵਰੀ ਦਾ ਬਾਗ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਕੱਢੇ ਨੂੰ 'ਰੋਸਮੀ ਸ਼ੀਸ਼'

ਹੈ। ਬਾਗ ਸਰਸਰੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਕਵਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਸਗੋਂ 'ਕੱਪ ਗਲੀਚੇ' ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅਤੇ ਕਿਰਮਚੀ ਰੰਗ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਇਸ ਨੂੰ ਮਖਮਲ ਵਰਗੀ ਝਲਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਫੁਲਕਾਰੀ ਅਤੇ ਬਾਗ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਕਵਾਈ ਪੱਟ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬਾਗ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹਨ। ਵਿਆਹੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਦੀ ਮਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬਾਗ ਨੂੰ ਵਰੀ ਦਾ ਬਾਗ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਕੱਢੇ ਨੂੰ 'ਰੋਸਮੀ ਸ਼ੀਸ਼'

ਗੁਜ਼ਲ

ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਮਝੇ ਨਾ ਜੋ, ਦੇਖਕੇ ਚਿਹਰਾ ਮੈਂ ਉਹਦਾ ਡਰ ਗਿਆ। ਆਦਮੀ ਉਹ ਜੀਦਿਆਂ ਹੀ ਮਰ ਗਿਆ।

ਰੰਗ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਘੇ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਕੱਟ ਟੁੱਟਾ ਕਰ ਗਿਆ?

ਡੋਬਿਆ ਸੀ ਉਹ ਜਮਾਨੇ ਵਾਲਿਆਂ, ਕੰਬਖਤ ਫੁੱਫਕੇ ਵੀ ਤਰ ਗਿਆ!

ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ

ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਰਗਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਸੱਤ ਰੰਗਾਂ ਅਤੇ 'ਪੰਜ ਰੰਗ' ਬਾਗ ਵਿਚ ਪੰਜ ਜਾਂ ਸੱਤ ਰੰਗ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਲਹਰੀਏ ਵਿਚ ਪਟੀ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਵਰਗਾ ਨਮੂਨਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। 'ਪੁੱਪ ਫਾਂ' ਨਾਂ ਦੇ ਬਾਗ ਵਿਚ ਸੁਨਹਿਰੀ ਰੰਗ ਦੇ ਪਾਗੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਕੱਢੀਆਂ ਗਈਆਂ ਬੂਟੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵੀ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚੰਦ ਬਾਗ ਕਕੜੀ ਬਾਗ, ਮਿਰਚੀ ਬਾਗ, ਸ਼ਾਲੀ-ਮਾਰ ਬਾਗ ਆਦਿ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਘੁੰਗਟ ਬਾਗ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਕਵਾਈ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਜੋ ਘੁੰਡ ਕੱਢਣ ਤੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਢਕਦਾ ਸੀ ਤਿਕੋਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਘੁੰਡ ਕੱਢਣ ਸਮੇਂ ਇਹ ਤਿਕੋਨ ਨਮੂਨੇ ਦਾ ਆਧਾਰ ਕਪੜੇ ਦੀ ਕੰਠੀ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਅਤੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਗਰਦਨ ਦੇ ਉਤੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਚੌਪ ਵਿਆਹ ਦੀ ਫੁਲਕਾਰੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਭੇਟਾ ਨਾਰੀ ਵਲੋਂ ਵਿਆਹੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਦੋਹਤੀ ਨੂੰ ਚੁੜਾ ਚੜਾ-ਉਣ ਦੀ ਰਸਮ ਵੇਲੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਜੋ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਕੁਝ ਘੜੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਚੌਪ ਆਮ ਫੁਲਕਾਰੀ ਤੋਂ ਮਾਪ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲਾਲ ਗੂੜੇ ਰੰਗ ਦੇ ਖੱਦਰ ਉਤੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਪਾਗਿਆਂ ਨਾਲ ਕਵੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਚੌਪ ਦਾ ਆਪਣਾ ਨਿਜੀਪਨ ਇਸ ਗਲ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਕਵਾਈ ਕਪੜੇ ਦੀਆਂ ਚਾਰੇ ਕੰਠੀਆਂ ਅਤੇ ਬਾਰ-ਡਰਾਂ ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਅਤੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾਂ ਖਾਲੀ ਛੱਡ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਅਮੀਰ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਕਈ ਵੇਰ ਪੰਜਾਹ ਤੋਂ ਵਧ ਫੁਲਕਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਬਾਗ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਦਾਜ ਵਿਚ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਵਾਈ ਕੁੜੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਤੇ ਕਈ ਕਈ ਵੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਆਰੰਭ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਸੁੱਬਰ ਵੀ ਫੁਲਕਾਰੀ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸਮ ਹੈ ਜੋ ਲੜਕੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਨਾਨਕਿਆਂ ਵਲੋਂ 'ਨਾਨਕੀ ਛੱਕ' ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਫੇਰਿਆਂ ਸਮੇਂ ਲੜਕੀ ਦੇ ਉਤੇ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਗੂੜੇ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੇ ਖੱਦਰ ਉਤੇ ਟਾਂਵੀ ਟਾਂਵੀ ਬੂਟੀ ਕਵੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਨੀਲਕ ਨਾਂ ਦੀ ਫੁਲਕਾਰੀ ਕਾਲੇ ਜਾਂ ਗੂੜੇ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਖੱਦਰ ਤੇ ਪੀਲੇ ਜਾਂ ਕਿਰਮਚੀ ਰੰਗ ਦੇ ਰੋਸਮੀ ਪਾਗਿਆਂ ਨਾਲ ਕਵੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਛਮਾਸ ਨਾਂ ਦੀ ਫੁਲਕਾਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਖਣੀ ਪੂਰਬੀ ਭਾਗ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਵੰਡੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਅਤੇ ਨਿਜੀਪਣ ਕਵਾਈ ਵਿਚ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੇ ਨਿਕੇ ਨਿਕੇ ਟੁਕੜ ਜੁੜਨਾ ਸੀ। ਇਹ ਵਧੇਰੇ ਲਾਲ ਅਤੇ ਸਲੇਟੀ ਰੰਗ ਉਤੇ ਨੀਲੇ ਅਤੇ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਪਾਗਿਆਂ ਨਾਲ ਕੱਢੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਜੜਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਭਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਫੀ।

ਫੁਲਕਾਰੀ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਗੀਤ ਵੀ ਜੁੜੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਵੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਬੈਠ ਕੇ ਫੁੱਲ-ਕਾਰੀਆਂ ਕਵਾਈਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਦਾ ਆਮ ਰਿਵਾਜ ਸੀ। ਮੁਟਿਆਰ ਪਤਨੀ ਬਾਗ ਦੀ ਕਵਾਈ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ:

"ਫੁੱਲ ਕਾਰੀ ਤੁਰ ਚਲਿਓ ਪਟ ਲਾਨੀਆਂ ਸਾਵਾ ਮੇਰੀ ਅਹਿਲ ਜਵਾਨੀ, ਜਿਵੇਂ ਭਖਦਾ ਹੈ ਆਵਾ।"

ਹੋਰ ਕਈ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਫੁਲਕਾਰੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਨਾਰੀ ਦਾ ਨਰ ਪੁੱਤੀ ਪੁੱਸ ਅਤੇ ਰੋਸ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ:

"ਫੁਲਕਾਰੀ ਸਾਡੀ ਰੋਸਮੀ, ਉਤੇ ਚਮਕਣ ਮੇਰੇ ਗੱਲਾਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਮਿਠੀਆਂ ਅੰਦਰੋਂ ਦਿਲ ਨੇ ਹੋਰ।"

ਪਾਰ ਬੜੇ ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਗਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਮੁੱਲੀ ਲੋਕ ਕਲਾ ਹੁਣ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਅਲੱਪ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲੋਕ ਕਲਾ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸਰਜੀਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਆਉਂਦੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਇਸ ਕਲਾ ਵਿਰਸੇ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋ ਸਕਣ।

ਧਰਮ-ਇਕ ਦਿਖਾਵਾ

ਅਵਤਾਰ ਰੋਡੇ

ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਧਰਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਬੱਸ ਮਨੁੱਖੀ ਲਿਬਾਸ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਅਸੂਲ, ਦਸਤੂਰ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਹੀ ਗੁੰਮ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਜਿਸਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਦੂਸਰੇ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਕਹਿ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਵੱਖਵਾਦ ਦੀ ਜ਼ਹਿਰ ਘੋਲ ਆਪਣੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦਾ ਚਿੰਕੜ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਪੱਖਣ ਦੀ ਪੱਟੀ ਬੰਨ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਦੀ ਹਨੇਰੀ ਵਿਚ ਇਹ ਉਸ ਧਰਮ ਦੇ ਆਗੂ ਹਨ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਨੂੰਨੀ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਥੱਲੇ ਕਈ ਸਕੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਪਹਿਰਾਵੇ ਦਾ ਫਰਕ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਬਣਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਤੁਸੀਂ ਉਸੇ ਧਰਮ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਤੇ ਕੌਮ ਦੇ ਰਖਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਬੋਲਾਂ ਦੇ ਡੰਗਾਂ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਗਲਾ ਘੁੱਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਕਲ ਤੇ ਸੋਚ ਨੂੰ ਬੁੱਤ ਬਣਾ ਦਿਤਾ।

ਫਿਰ ਇਹ ਕਿਸ ਧਰਮ ਦੇ ਲੋਕ ਹਨ ਜਿਸਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਦੇ ਕੰਨ ਆਦੀ ਨਹੀਂ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਦੇ ਤੇ ਜਿਸਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਗੁੰਗੀ ਐ ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਲਈ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸੂਲ, ਦਸਤੂਰ ਨਹੀਂ ਨਾਂ ਹੀ ਕੋਈ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਮੰਜ਼ਲ ਤੇ ਧਰਮ ਸਿਰਫ ਮਨੁੱਖੀ ਪਹਿਰਾਵੇ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਬਣਕੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹੋਸਟ ਮਾਰਟਮ

ਹਾਰੇ ਹੋਏ ਵਜ਼ੀਰ ?

ਸ੍ਰੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ 24 ਵਿਚੋਂ 18 ਘੰਟੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਜਦੋਂ ਆਰਾਮ ਕਰਦੇ ਹੋ ਕੀ ਉਦੋਂ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਮਸਲਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?

ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ ਮੁਸਕਰਾਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਸੁੱਤਿਆ ਤੇ ਜਾਗਿਆ ਵਜ਼ੀਰੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦਿਸਦੇ ਹਨ। ਕੀ ਜਿੱਤੇ ਕੀ ਹਾਰੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ਇਹੀ ਤਾਕੀਦਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵੇਖਿਆ ਜੇ ਕਿਪਰੇ ਸਾਡੀ ਵਜ਼ੀਰੀ ਨਾ ਮਾਰ ਸੁਟਿਆ ਜੇ।"

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਿਹੜਾ ਚੋਣ ਹਾਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਜੇ ਤਕ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 15-20 ਵਿਧਾਇਕ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਵਜ਼ਾਰਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਾਂ।

ਕੋਲ ਖਲੋਤੇ ਇਕ ਸੱਜਣ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਉਸ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੇ ਸੁਭ ਨਾਮ ਲੈ ਲਵੋ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖ ਦਿਓ ਕਿ ਜੇ ਇਹੀ ਤੁਹਾਡਾ ਨੇਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿਓ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵਜ਼ਾਰਤ ਦੀ ਸਹੂਂ ਚੁਕਾ ਦਿਆਂ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਨਿਰਣਾ ਹੋ ਜਾਊ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਅੱਗੋਂ ਵਜ਼ੀਰੀ ਲਈ ਮੇਰੇ ਖੁਰ ਨਹੀਂ ਵੱਢੋਗੇ।

—ਚਾਚਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹੀਆ

ਜਥੇਦਾਰ ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ ਚੇਅਰਮੈਨ

ਮੋਗਾ — ਫਰੀਦਕੋਟ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਕਾਲੀ ਜਥੇ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਤੇ ਮੰਡੀਕਰਨ ਬੋਰਡ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਚੌਧਰੀ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਸਾ ਹਿ ਤ ਦ ਰ ਪ ਟ

ਕਹਾਣੀ

ਮਾਨਸ ਕੀ ਜਾਤਿ, ਸਭੈ ਏਕੈ ਪਹਿਚਾਨਬੋ

■ ਤੇਜ ਸੰਧੂ ਸਮਾਪਣੀ

ਸਾ ਸਰੀ ਕਾਲ! ਮਾਸਟਰ ਜੀ!! ਉਹੋ ਆਇਓ ਜਰਾ ਗੱਲ ਸੁਣਿਓ, ਸੱਥ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਸੱਤੇ ਅਮਲੀ ਨੇ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਮਾਸਟਰ ਕੁਲਜੀਤ ਨੂੰ ਵਾਜ ਮਾਰੀ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਲਾਗਲੇ ਪਿੰਡ ਹੀ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਸੀ।

ਹਾਂ! ਤਾਇਆ ਦੱਸ ਕੀ ਕਹਿੰਨੇ!! ਮਾਸਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ। “ਮੱਖ ਤੂੰ ਇਹ ਦੱਸ ਆਹਾ ਜਿਹੜੀ ਬਾਹਲੇ ਧਕਾਰਾਂ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਹ ਕੀ ਬਲਾ ਹੈ, ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕਾਲੀ ਬੜਾ ਰੋਲਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪਰਸੋਂ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੋਤਾ ਧੀਰਾ ਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਬਈ ਖਬਰ ਵਿੱਚ ਖਬਰ ਛਪੀ ਹੈ ਕਿ ਫਲਾਣੀ ਤਾਰੀਕ...ਜਿਓਣ ਜੋਗਿਆ! ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਗਰੇਜ਼ੀ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਤਰੀਕ-ਤਰੂਕ ਪੱਲੇ ਨਹੀਂ ਪਈ, ਪਰ ਉਹਨੇ ਅਟਾ ਸਟਾ ਲਾ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਉਂਦੀ ਨਿਮਾਣੀ ਤੇ ਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਕਹਿੰਦੇ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਮੋੜ ਦੇਣਾ ਐ। ਨਾਲੇ ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਦਾ ਸੀ ਬਈ ਅੰਬਰਸਰ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਕਾਲੀਆਂ ਦਾ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਕੱਠ ਹੋਊਗਾ, ਉਸੇ ਕੱਠ ਤੇ ਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਆਵਦੇ ਆਪਸੀ ਝਗੜੇ ਛੱਡ ਕੇ ਕੱਠ ਕਰ ਲੈਣਾ ਅਤੇ ਫੇਰ ਕਹਿੰਦੇ ਬਾਮੁਣੀ ਨੂੰ ਸਬਕ ਦੇਣਗੇ।” ਸੱਤੇ ਅਮਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਲੈ! ਲੈ!! ਬੱਲੇ ਓਏ ਸੋਭੇ, ਕਰਤੀ ਗੱਲ, ਫੇਰ ਵੀ ਸਾਡੀ ਜਾਤੋ ਗੋਤੋਂ ਭੁਆ ਲੱਗਦੀ ਐ, ਫਿਰਦੀ ਹੈ ਨਾ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੰਜ ਤੇ ਟੰਗੀ” ਜੇ ਇਹ ਕਾਲੀ ਕਛਿਹਰਿਆਂ ਦੇ ਵਲੂ ਉਹਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਲੀ ਹੋਲੀ ਕੱਢ ਦੇਣ ਤਾਂ ਪੋ ਬਾਰਾਂ, ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਨਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਹਿ ਦੇਣਾ, ਪਰ ਇਹ ਆਨੇ ਆਲੀ ਥਾਂ ਆਉਂਦੇ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਆਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।” ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਦੁਰਗੇ ਪੰਡਤ ਨੇ ਦਿਲ ਦੀ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀ।

“ਬਹਿ ਜਾ ਉਏ ਪੰਡਤਾ! ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ। ਸਾਲਿਓ ਸੋਭੇ ਵੱਡੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਦਾ ਧਰਮ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਰੱਖਿਆ, ਚੇਤਾ! ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਨਰੋਗੇ ਨੇ ਮੁਸਲੇ ਬਣਾ ਦੇਣੇ ਸੀ, ਹੁਣ ਗੱਲਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਫੇਰ ਪੁੱਛਦੇ ਗੋਤ ਸੋਭਾ,” ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਭੁੜੇ ਨੇ ਪੰਡਤ ਵੱਲ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ।

“ਯਾਰ ਚੁੱਪ ਵੀ ਕਰੋ ਵਿਚੇ ਹੀ ਆਵਦਾ ਘੋੜਾ ਭਜਾ ਕੇ ਬਹਿ ਗਏ। ਪੁੱਛਣੀ ਸੀ ਕੋਈ ਮਾਸਟਰ ਤੋਂ ਧਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੋਰ ਹੀ ਕੁਸ਼ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ,” ਸੱਤੇ ਅਮਲੀ ਨੇ ਅਸਲੀ ਗੱਲ ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ।

“ਤਾਇਆ! ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਦੱਸਾਂ!! ਸੱਚੀ ਪੁੱਛਦੇ ਤਾਂ ਗੱਲ ਸਿਰੇ ਦੀ ਇਹੋ ਹੀ ਹੈ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲਣ ਜਾਂ ਨਾ ਮਿਲਣ ਪਰ ਤੈਨੂੰ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ, ਆਪਣੇ ਤਾਂ ਨੂਨੇ ਭਾਂਗ ਹੀ ਵੱਜਣੀ ਹੈ, ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲ ਵੀ ਜਾਣ ਪਨਾਝਾ ਤਾਂ ਉਥੇ ਦਾ ਉਥੇ ਹੀ ਰਹਿਣਾ, ਰੋਲਾ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦਾ ਹੀ ਹੈ।”

“ਨਾ ਉਏ ਮਾਸਟਰ! ਕੁਰਸੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਹੁਣ ਨੂੰ ਕਦੇ ਦੀ ਨਿੱਬੜੀ ਹੁੰਦੀ, ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਗੋਡਿਆਂ 'ਚੋਂ ਜਿਹੜਾ ਸੰਤ ਉਠਿਆ ਬੜਾ ਗਰਮ ਸੁਭਾ ਦਾ ਦੱਸਦੇ ਐ, ਖੇਰੂ ਪਾਈ ਤੁਰਿਆ ਆਉਂਦਾ, ਸਾਰੇ ਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨੇ ਹੋਕਾ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਕੁਰਸੀ ਪਿੱਛੇ ਵਿਕ ਗਏ ਤਾਂ ਪੋਣਾਂ ਅੱਡ ਕਰਵਾ ਦੇਉ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਕੇ ਹੀ ਪਏ ਸੀ, ਆਹ ਦੁਰਗਾ ਜਿਹਨੂੰ ਭੁਆ ਕਹਿੰਦਾ ਉਹ ਵੀ ਦਿੱਲੀ ਬੈਠੀ ਉਹਦੇ ਨਾਂ ਤੋਂ ਬਰ ਬਰ ਕੰਬਦੀ ਹੈ, ਇਕ ਵਾਰੀ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਵਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਐ।” ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਪੰਚ ਤੋਂ ਵੀ ਨਾ ਰਿੰਗ ਗਿਆ।

“ਅਰਜਨ ਸਿਆ, ਤੂੰ ਉਸੇ ਸੰਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਜੀਹਦੇ ਬਿਆਨ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਛਪੇ ਸੀ ਕਿ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਸੋਧ ਦਿਓ। ਦੱਸਦੇ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੰਦਾ, ਆ ਲਓ ਪਸਤੌਲ! ਮੇਰਾ ਸਾਈਕਲ ਰਸਤੇ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਫੜ ਲੈਣਾ ਅਤੇ ਜਾਓ ਫਲਾਣਾ ਆਦਮੀ ਮਾਰ ਕੇ ਕੇਰਾਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਜਾਓ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਆਪੇ ਸਾਂਝ, ਵਾਹ ਬਈ ਵਾਹ ਕੀ ਕਹਿੰਨੇ.....।” ਕਾਮਰੇਡ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਰਾ ਗੱਲ ਘੋਟ ਕੇ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ।

“ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਹੀ ਕਰੋਗੇ ਜਾਂ ਮੇਰੀ ਵੀ ਸੁਣੋਗੇ!” ਮਾਸਟਰ ਕੁਲਜੀਤ ਨੇ ਫਿਰ ਗੱਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ.....“ਮੈਂ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਰੋਲਾ ਸਾਰਾ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦਾ ਹੀ ਹੈ, ਉਹੋ ਹੀ ਸੰਤਾਲੀ ਵਾਲੇ ਹਾਲ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਦੋਂ ਵੀ ਰੋਲਾ ਕੁਰਸੀ ਪਿੱਛੇ ਹੀ ਨਹਿਰੂ ਅਤੇ ਜਿਨਾਂਹ ਦਾ ਪਿਆ ਸੀ, ਗੱਲ ਨਾ ਬਣਦੀ ਦੇਖ ਕੇ ਜਿਨਾਂਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲੈ ਕੇ ਵੱਖਰਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕੁਰਸੀਆਂ ਸਾਂਭ ਲਈਆਂ। ਮਰ ਗਏ ਕੌਣ? ਆਪਣੇ ਹੀ ਭੈਣ-ਭਾਈ, ਇੱਕੋ ਖੂਨ, ਇੱਕੋ ਰੰਗ ਰੂਪ ਇੱਕੋ ਹੀ ਕਲਚਰ, ਐਸੀ ਨਫਰਤ ਦੀ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੰਜਰ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਅੱਗ ਬਾਲੀ, ਭਾਂਬੜ ਬਣ ਬਣ ਉਠੇ, ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਕਤਲ ਹੋਈ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ, ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਉਸ ਮੌਕੇ ਦਾ ਜਨਮ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਤੁਹਾਡੇ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਕੁੱਝ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਇਆ।”

“ਅੱਛਾ! ਇਹ ਦੱਸੋ ਮਾਸਟਰ ਜੀ! ਤੂੰ ਸੰਤਾਲੀ ਉਸੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਨੇ ਜਿਹਨੂੰ ਅਸੀਂ ਅਨਪੜ੍ਹ ਹੋਲਾਚੋਲਾ ਜਾਂ ਹੋਲਾਗੁੱਲਾ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਸੱਤੇ ਨੇ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਪੁੱਛਿਆ। “ਜੇ ਤੂੰ ਉਸੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ, ਬਈ ਉਦੋਂ ਤਾਂ ਬੱਸ ਪੁੱਛੋ ਹੀ ਨਾ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਇਕ ਝਿਗੜਾ ਆਲਾ ਖੂਹ ਵੱਜਦਾ ਸੀ ਉਸ ਵਿੱਚ ਸੁੱਚੇ ਚੱਟੂ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਫੜ ਫੜ ਜਿਉਂਦੇ ਆਦਮੀ ਸੁੱਟੇ ਸੀ। ਇਕ ਮੇਰਾ ਯਾਰ ਹਸਨ-ਰਹੀਮ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਘੁਲਾਟੀਆ ਬੜਾ ਤਕੜਾ ਹੁੰਦਾ, ਨੇੜੇ ਤੋੜੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਦੀ ਝੰਡੀ ਫੜਨ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹੀਆ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਮੌਕੇ ਮੈਂ ਵੀ ਮੁੱਛ ਫੁੱਟ ਕਹਿੰਦਾ ਕਹਾਂਦਾ ਗੱਭਰੂ ਸੀ ਹੁਣ ਤਾਂ ਮਾਰ ਲਏ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੇ! ਸਰੀਰ ਝੁੱਕ ਕੇ ਕਮਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਕੰਜਰ ਸੁੱਚੇ ਨੇ ਉਸ ਮੇਰੇ ਯਾਰ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਉਸੇ ਖੂਹ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਦੇਖ ਲੈ ਅੱਜ ਸੁੱਚੇ ਦੇ ਘਰ ਰੋਟੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੱਕਦੀ, ਮੰਜੇ ਤੇ ਪਿਆ ਤੜਫਦੇ। ਕੋਈ ਪਾਸਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਸਾਲਾ ਸੁੰਡ ਪੈ ਕੇ ਮਰੂ।”

“ਹਾਂ! ਹਾਂ!! ਤਾਇਆ ਉਸੇ ਨੂੰ ਹੀ ਸੰਤਾਲੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਕੱਲੇ ਹਸਨ ਰਹੀਮ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰ, ਉਸ ਮੌਕੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਹਸਨ ਰਹੀਮ ਮੌਤ ਦੀ ਗੋਦੀ ਵਿੱਚ ਸੁਆ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਕੀ ਰਾਜਗੁਰੂ, ਸੁਖਦੇਵ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਰਾਭੇ ਹੋਰੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਫਾਂਸੀ ਚੜ੍ਹੇ ਸਨ? ਕਿ ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੇ ਕਤਲ ਹੋਈ ਜਾਣ, ਸ਼ਰੇਆਮ ਬੈਂਕਾਂ ਲੁੱਟੀਆਂ ਜਾਣ, ਮਾਵਾਂ ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਰੁਲੇ? ਨਹੀਂ! ਨਹੀਂ!! ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਸੁਫਨਾ ਹੀ ਹੋਰ ਸੀ ਅੱਜ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸਿਓਂ ਲਟਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਵੀ ਉਹੋ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਦੁਹਰਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਸੰਤਾਲੀ ਵੇਲੇ ਸਨ। ਜਦ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਦਾ ਕੋਈ ਪਾਵਾ ਹਿਲਦਾ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਧਰਮ ਜਾਂ ਕਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਹੋਕਾ ਦੇ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਫੁੱਟ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਫੁੱਟ, ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵੀ ਇਹੋ ਹੀ ਪਾਲਸੀ ਸੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਵਾਲੇ ਕਾਲੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਉੱਤਰੇ ਦੀ ਹਨ।

ਆਹੋ ਬਈ! ਗੱਲ ਤੇਰੀ ਸਹੀ ਹੈ ਉਹ ਫੇਰ ਵੀ ਚੰਗੇ ਸੀ ਕੁਝ ਮਾਨਦਾਰੀ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ, ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਚੱਟੇ ਦੇ ਸਾਲੇ ਹੀ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਕੇ ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਹੁਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਚੰਗੇ ਸੀ। ਹੁਣ ਦੀ ਮਾਨਦਾਰੀ ਦੇਖ ਲਓ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਜਿਹੜਾ ਰੋੜੀਏ ਵਾਲਾ ਖਾਲਾ ਪੱਕਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਫੇਰੇ ਦੇਣਿਆ ਨੇ ਅੱਧਿਓਂ ਵੱਧ ਸੀਮਿਟ ਵੇਚ ਤਾਂ ਮੂਰੇ ਮੂਰੇ ਖਾਲਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਜਾਣ ਮਗਰੇ ਮਗਰੇ ਟੁੱਟਦਾ ਜਾਵੇ, ਗੱਲ ਮੁੱਕਦੀ ਮਸਾਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਖਾਲੇ ਨੇ ਕੱਟੇ। ਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵੇਲੇ ਦੇ ਸੁਏ ਨਹਿਰਾਂ ਦੇ ਪੁੱਲ ਹਾਲ ਤੀਕ ਓਵੇਂ ਦੇ ਓਵੇਂ ਹੀ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ

ਹੁਣ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਆਂ ਨੂੰ ਰੰਗ ਲਾ ਕੇ ਸਰੀਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਪੁੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੈਣ ਦਾ ਸੱਜਾ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹਿਣ।” ਮੱਘਰ ਘੁਮਿਆਰ ਨੇ ਗੱਲ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਫੜ ਲਈ। ਉਹਦੇ ਬੋਲ ਤੋਂ ਮਾਲੂਮ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦੀ ਚੁਆਨੀ ਭਰ ਫਕੀ ਹੋਈ।

“ਘੁਮਿਆਰ! ਜਾ ਜਾ ਕੇ ਆਵਦੀ ਆਵੀ ਨੂੰ ਨਿਗਾ ਮਾਰਿਆ, ਸਾਲਾ! ਆਵਦੀਆਂ ਹੀ ਵਿਚੇ ਲੈ ਕੇ ਬਹਿ ਗਿਆ, ਹਾਂ ਮਾਸਟਰਾਂ ਦੱਸ ਬਈ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਜੀਹਦੀ ਬਾਬਤ ਤੈਨੂੰ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ।” ਸੱਤੇ ਅਮਲੀ ਨੇ ਮਾਸਟਰ ਕੁਲਜੀਤ ਨੂੰ ਗੱਲ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ।

ਕੁਲਜੀਤ ਨੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਦੇ ਹੋਏ ਨੇ ਗੱਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹੁਣ ਵਾਲੇ ਲੀਡਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਲੜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਇਹ ਕਿੱਥੋਂ ਦੀ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਹੈ ਕਿ ਬੱਸਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕੋ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਆਦਮੀ ਕੱਢ ਕੇ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਹੋਣ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਜਾਂ ਸਿੱਖ। ਕੀ ਉਹ ਆਦਮੀ ਨਹੀਂ? ਕੀ ਉਹ ਉਸੇ ਰੱਬ ਦੇ ਬਣਾਏ ਨਹੀਂ? ਕੀ ਉਹਨਾਂ 'ਚ ਕੋਈ ਖੂਨ ਵੱਖਰਾ ਏ? ਕੁੱਝ ਤਾਂ ਦੱਸੋ ਕੋਈ ਫਰਕ ਦਿਸਦਾ ਹੈ।”

ਤਾਇਆ ਇਕ ਗੱਲ ਤਾਂ ਦੱਸ ਤੂੰ ਬੱਸ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਕਿਤੇ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਚਾਰ ਆਦਮੀ ਸਟੇਨਗਨਾਂ ਨਾਲ ਬੱਸ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰਵਾ ਲੈਣ ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਿਣ ਕਿ ਪੱਗਾਂ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਬੱਲੇ ਉਤਰੋ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਕਸੂਰੇ ਹਿੰਦੂ ਸਮਝ ਕੇ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਭੁੰਨ ਦੇਣ, ਦੱਸ ਇਹ ਕੋਈ ਇਨਸਾਫ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੋਈ।

“ਇਹ ਤਾਂ ਫਿਰ ਜੋਗੋਂ ਤੋਂ ਰਵੀਂ ਹੋਗੀ..... ਜੇ ਉਹ ਕਰਨਗੇ ਸਾਡੇ ਸਿੱਖ ਵੀ ਬੱਸ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦੂ ਮਾਰ ਦੇਣਗੇ, ਗੱਲ ਤਾਂ ਫੇਰ ਹੀ ਬਰਾਬਰ ਹੋਊ।” ਸੱਤੇ ਨੇ ਗੱਲ ਹੋਲੀ ਹੋਲੀ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ। “ਇਹੋ ਹੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਦਿਲੋਂ ਕੱਢਣੀ ਸੀ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਮਾਰਤੇ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਮਾਰਤੇ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਦਾ ਕਸੂਰ ਕੀ ਸੀ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੱਸ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਸਾਧਾਰਣ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਿਰਫ ਇਹੋ ਕਿ ਜਿਉਂਦੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਕੰਮ ਪੰਦੇ ਬਾਹਰ ਜਾਣਾ ਹੀ ਪੈਣਾ ਸੀ, ਉਹ ਭਰਾਵੇ ਬਚ ਜਾਓ ਇਨਾ ਧਾਰਮਿਕ, ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀਆਂ ਚੁਸਤ ਚਲਾਕੀਆਂ ਤੋਂ। ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹੋ, ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਕਤਲ ਹੋਣੇ.....”

ਮਾਸਟਰ ਕੁਲਜੀਤ ਦੇ ਲਫਜ਼ ਅਜੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸਨ ਕਿ ਪੰਜ ਸੱਤ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੀ ਗੋਲੀਆਂ ਚੱਲਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, ਅਗਲੇ ਮਿਟ ਹੀ ਮੇਰਾ ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਦੋ ਸਵਾਰ ਹਨੇਰੀ ਵਾਂਗ ਕੋਲ ਦੀ ਲੰਘ ਗਏ। ਜਿਸ ਵੀਹੀ ਵਿੱਚੋਂ ਮੇਰਾ ਸਾਈਕਲ ਆਏ ਸੀ ਉਧਰੋਂ ਚੀਕ-ਚਿਹਾੜੇ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਆਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਸਾਰੇ ਸੱਥ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਲੋਕੀ ਉਧਰ ਨੂੰ ਨੱਸ ਤੁਰੇ, ਸਾਰੀ ਭੀੜ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਵਾਲੇ ਖੇਮੂ ਬਾਣੀਏ ਦੇ ਘਰ ਮੁਹਰੇ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਗਈ। ਖੇਮੂ ਬਾਣੀਏ ਦੀ ਲੋਥ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਫਨਟੀ ਹੋਈ ਪਈ ਸੀ, ਲਹੂ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਲੋਥ ਉਤੇ ਖੇਮੂ ਦੇ ਘਰ ਵਾਲੀ ਵਿਦਿਆ ਵੰਤੀ ਡਿੱਗੀ ਹੋਈ ਦੇ ਵੈਣ ਸੁਣੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

....ਇਕੱਠ ਵਿੱਚ ਘੁਸਰ ਮੁਸਰ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਅੱਤਵਾਦੀ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ.....ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਚਲਾਕੀ ਨਾਲ ਮਰਵਾਇਆ, ਅਖੇ ਆਪੇ ਖੂਨ ਤਾਂ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਹੀ ਪੈ ਜਾਨੇ, ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨਹੀਂ! ਨਹੀਂ!! ਇਹ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਇਹੋ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਕੰਮ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਡਾਕੂ ਲੁਟੇਰੇ ਉਥੇ ਲੁਕੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸੱਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਕੌੜਾ ਹੁੰਦਾ ਐ, ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਨੂੰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ....ਕਾਮਰੇਡ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕੰਨ ਵਿੱਚ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਕੁੱਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵਿਦਿਆ ਵੰਤੀ ਨੂੰ ਲੋਥ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਦੋ ਘੁੱਟ ਲੁਆਏ ਅਤੇ ਲੋਥ ਨੂੰ ਕੱਪੜਾ ਦੇ ਕੇ ਢੱਕ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਸਨਾਟਾ ਹੀ ਛਾ ਗਿਆ। ਹਰ ਇਕ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਸੀ, ਅਨਰਥ ਹੋ ਗਿਆ ਯਾਰੋ! ਇਸ ਮੁਲਕ ਦਾ ਕੀ ਬਣ, ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੇ ਇਹ ਕਲਿਹਟੀ ਜਾਗੀਰਦਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਕਤਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ.....ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ‘ਭਾਈ ਜੀ’ ਦੀ ਸਪੀਕਰ ਵਿੱਚ ਦੀ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਸੀ.....ਮਾਨਸ ਕੀ ਜਾਤਿ ਸਭੈ ਏਕੈ ਪਹਿਚਾਨਬੋ।

ਸਮਝੋਤਾ ਮੇਜਰ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ

ਜੀਅ ਤਾਂ ਚਾਹੁੰਦਾ —

ਅੱਜ ਦੀ ਇਸ ਖਬਰ ਦੇ ਸੁਆਗਤ 'ਚ ਗੋਕੇ ਘਿਓ ਦੇ ਦੀਵੇ ਜਗਾਵਾਂ
ਘੁੱਟ ਲਾਂ ਦੁਖਦਾ ਕਲੇਜਾ,
ਬੈਠ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਸੰਗ ਜਾਮ ਫਲਕਾਵਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਵਾਂ।

ਇਹ ਖਬਰ ਆਈ ਹੈ ਜਿਹੜੀ
ਸੜਦੀਆਂ ਦੇਹਾਂ ਦਾ ਜੰਗਲ ਪਾਰ ਕਰਕੇ, ਲਹੂ ਦਾ ਦਰਿਆ ਤਰਕੇ
ਹੁੰਬੂਆਂ ਨੂੰ ਡੀਕਦੀ ਪੀੜਾਂ 'ਚ ਭਿੰਜੀ ਪੋਰ ਪੋਰ।

ਫੇਰ ਸੋਚਾਂ —

ਇਸ ਖਬਰ ਦੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਮੈਂ ਜਾਣ ਲਾਂ ਤਾਂ ਕੁਝ ਕਹਾਂ
ਇਸਦੇ ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣ ਲਾਂ ਤਾਂ ਕੁਝ ਕਹਾਂ
ਪੁੱਛ ਲਾਂ ਉਹਨਾਂ ਸਿਆਸੀ ਦਾਨਿਆਂ ਤੋਂ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਮੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਹੋਣੀ ਫਕਤ ਇਕ ਗੋਟ ਹੈ
ਹੱਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੁਰਸੀਆਂ, ਤੇ ਸੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੋਟ ਹੈ—
ਇਕ ਘੜੀ ਦੀ ਗੱਲ ਸੀ ਜੇ
ਕਿਉਂ ਫਿਰ ਵਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਲਹੂ-ਲਹਾਣ
ਮੋਹ-ਭਿਨੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਲਹਿਲਹਾਣਾ ਬਾਗ਼ ਕਿਉਂ ਹੋਇਆ ਵੀਰਾਨ
ਪੁਖ ਰਿਹਾ ਇਕ ਬੀਆਬਾਨ!

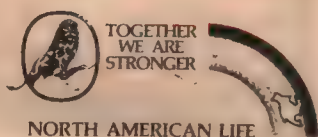
ਛਾਂਗਿਆ ਸੀ ਰੁੱਖ ਨੂੰ ਕੀ ਇਸ ਲਈ
ਕੀ ਮੋਹੜਿਆਂ ਦੀ ਛਾਂ ਬਹਿ ਕੇ ਮਾਣੀਏ!
ਕੀ ਇਸ ਲਈ ਲਾਏ ਸੀ ਫੁੰਘੇ ਜ਼ਖਮ ਤਾਕਿ
ਸਿਉਣ ਵਾਲੀ ਸੂਈ ਦੀ, ਸੁਬਕਤਾ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਈਏ
ਪੱਟੀਆਂ ਦੇ ਸੁਹਜ ਦੇ ਬਹਿ ਗੀਤ ਗਾਈਏ
ਮਲੂਮ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਸਲਾਹੀਏ!
ਕੀ ਫਕਤ ਏਸੇ ਲਈ ਘਰ ਸਾੜਿਆ
ਕਿ ਜਲ ਤਰੋਂ ਕਣ ਦੇ ਸ਼ੁਕਰਾਨੇ ਦੀ ਖੱਟੀ ਖੱਟ ਸਕੇ?

ਕੌਣ ਇਹਨਾਂ ਸਿੱਧਿਆਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਦਵੇਗਾ!
ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਕਪਟ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਮੁਖੰਦਾ ਲੁਵੇਗਾ!
ਤੜਫਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਦਾ ਕੌੜਾ, ਕੁਸੈਲਾ ਜਾਮ ਕੀਹਦੇ ਨਾਲ ਮੈਂ, ਫਲਕਾ ਲਵਾਂ!
ਅੱਥਰੀ ਹੈ ਕਸਕਿ ਦਿਲ ਦੀ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਾ ਲਵਾਂ!

ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸਜਮ ਨਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਤੇ ਕੁਦਰਤ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨਾਲ ਤਸੱਲੀ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਬਚਤ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਸਰੀਰ ਵੀ ਚੁਸਤ ਰਹੇਗਾ।

FLEXIBLE PREMIUM LIFE INSURANCE TAILOR-MADE

To your needs which you can afford.

ਪਰਸਨਲ, ਬਿਜ਼ਨਿਸ, ਗਰੁੱਪ ਇਨਸ਼ੂਰੈਂਸ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ
ਫਾਈਨੈਂਸ਼ਲ ਪਲੈਨਿੰਗ ਲਈ ਦਰਸ਼ਨ ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰੋ

NORTH AMERICAN LIFE
ASSURANCE CO.

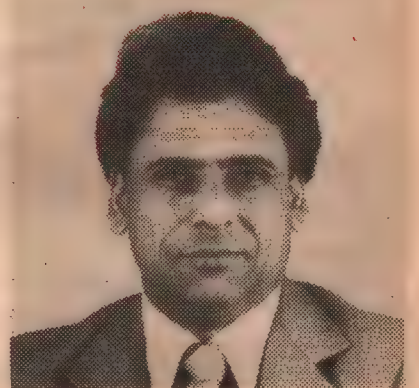
320 - 815 W. HASTINGS ST.
VANCOUVER, B.C.

INSURANCE FOR

- Personal
- Children
- Mortgage
- RRSP
- Group Insurance & Annuities

CONTACT

Bus: 685-9335
Res: 581-4473

DARSHAN GILL

ਨਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ

ਇਕਬਾਲ ਰਾਮਵਾਲੀਆ

ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਨਜ਼ਮਾਂ ਉਡੀਕਦੇ ਰਹੋ,
ਮੈਂ ਹੱਥ 'ਚੋਂ ਖਿਸਕਦੀ ਕਲਮ 'ਤੇ ਝੁਰਦਾ ਰਿਹਾ।

ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ
ਕਿ ਕਲਮ ਹੱਥ ਮੰਗਦੀ ਹੈ,
ਮੱਥੇ 'ਚ ਸੁਲਘਦੀ ਸੱਚ ਮੰਗਦੀ ਹੈ।
ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਤਾਂ ਪਰ
ਸਿਰਫ ਦਸਤਾਨੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ ਨੇ
ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਬਿਸਕੁਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਤੀਕਰ
ਹਰ ਵਸਤੂ
ਇਕੋ ਸਹੂਲਤ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਰਦੀ ਹੈ।
ਮੱਥੇ 'ਚ ਸੱਚ ਨਹੀਂ
ਕੁੱਝ ਖਚਰੇ ਸੁਪਨੇ ਸੁਲਘਦੇ ਨੇ
ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਕਲਮ
'ਸੋਲ' ਦੇ ਇਸਤਿਹਾਰਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਹੀ ਚਿੱਥਦੀ ਏ
ਖਰਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਨਹੁੰਦਰਾਂ ਛਾਂਗਦੀ ਏ
ਜਾਂ ਪਿਸ਼ਾਬ ਖਾਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਉੱਤੇ
ਕੱਕ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਚਿਤਰਦੀ ਏ;
ਨਜ਼ਮ ਵਰਗਾ ਗੁਨਾਹ ਲਿਖੀਏ
ਤਾਂ ਟੱਬਰ ਦਿਆਂ ਮੂੰਹਾਂ 'ਚ
ਬੱਜਰੀ ਵਿਛ ਜਾਂਦੀ ਏ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਤੇ ਕਲਮ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ
ਇਕ ਸਾਜ਼ਸ਼ ਚੁੜ ਰਹੀ ਏ :
ਹੁਣੇ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਕ ਸ਼ਿਅਰ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਸੀ,
ਤਾਂ, ਅਖਬਾਰ ਵੇਚਕੇ ਪਰਤੀ, ਮੇਰੀ ਬੱਚੀ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ
ਸੜਕ ਉਗ ਆਈ
ਜਿਵੇਂ ਉੱਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਆਂ ਦੀ ਡਾਰ ਦੇ ਪਿਛੇ
ਇਕ ਭੀੜ ਅੰਨ੍ਹੇ ਵਾਹ ਦੌੜ ਰਹੀ ਏ।
ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਇਕ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਫੈਸਲਾ ਹੈ
ਕਿ ਟੱਬਰ ਦੇ ਮੂੰਹਾਂ ਤੋਂ ਸੜਕਾਂ ਉਖੇੜਾਂ
ਜਾਂ ਕਲਮ ਨੂੰ ਚਿੰਬੜਕੇ
ਬੱਜਰੀ ਹੇਠਾਂ ਦਬ ਜਾਵਾਂ।
ਤੇ ਇਥੇ ਹੀ
ਮੈਂ ਹੱਥ 'ਚੋਂ ਖਿਸਕਦੀ ਕਲਮ 'ਤੇ ਝੁਰਦਾ ਰਿਹਾ
ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਨਜ਼ਮਾਂ ਉਡੀਕਦੇ ਰਹੋ।
(ਕੁੱਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵਿਚੋਂ)

ਲੋਕ-ਗਾਇਕੀ ਵਿਚ ਤਿਲਸਮੀ

ਆਵਾਜ਼
ਰੇਸ਼ਮਾਂ

—ਸ. ਸ. ਸੰਧੂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਰੇਸ਼ਮਾਂ ਦਾ ਇਸ ਵਾਰ ਦਾ ਭਾਰਤ-ਦੌਰਾ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਸਾਰੇ
ਦੌਰਿਆਂ ਵਾਂਗ ਧਾਰਮਕ ਅਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਸੁਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ "ਸੁਖਣਾਂ ਲਾਹੁਣਾ" ਤੇ
ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਵਾਕਫਾਂ ਨਾਲ "ਦੋ ਘੜੀਆਂ ਦਾ ਮੇਲਾ-ਗੇਲਾ" ਕਰਨਾ ਹੈ।
ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਪਾਨੀਪਤ ਵਿਚ ਤਾਂ ਜਿਥੇ-ਜਿਥੇ ਮੱਥੇ ਟੇਕਣੇ ਸੀ ਟੇਕ ਆਈ ਹੈ ਤੇ
ਅਜਮੇਰ, ਬੰਬਈ ਅਜੇ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਇਥੇ ਉਸਨੇ ਦੋ ਸਟੇਜ
ਪਰੋਗਰਾਮ ਵੀ ਦਿਤੇ। ਪਤਾ ਲਗਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੇ ਰੇਸ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਤੀਹ
ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੇਣੇ ਤੈਅ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਰ ਰੇਸ਼ਮਾਂ ਨੇ ਗਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ "ਪੇਸ਼" ਦੀ
ਗੱਲ ਮੰਨੀ ਨਹੀਂ, ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਉਹ
ਪਰੋਗਰਾਮ ਵਗੇਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਬਾਕਾਇਦਾ ਇਜ਼ਾਜ਼ਤ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਈ।

ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਦੇ ਪੀ. ਜੀ. ਆਈ. ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ
ਰੇਸ਼ਮਾਂ ਨੇ 13-14 ਪੁਰਾਣੇ ਹੀ ਗੀਤ ਗਾਏ: ਹਾਇ ਰੱਬਾ, ਤਕ ਪੱਤਰੀ
ਵਾਲਿਆ ਲੇਖ ਮੇਰੇ, ਗੀਰ, ਕਾਫੀਆਂ ਆਦਿ ਆਦਿ। ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਨ ਨਾਲ
"ਬੱਕਰੇ ਦਾ ਕੀਮਾ ਕਚਨਾਰ ਦੀਆਂ ਫਲੀਆਂ" ਟੱਪਾ - ਨੁਮਾ ਦੌਰਾਨ ਪੇਸ਼
ਕੀਤਾ। ਰੇਸ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਸਾਜ਼ਦੇ ਸਾਰੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਹੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ
ਵਿਚ ਢੋਲਕੀ ਦਾ ਮਾਹਿਰ ਨੌਜਵਾਨ ਕਟਾਰੀਆ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ।

ਭਾਵੇਂ ਰੇਸ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਨੌਜਵਾਨ ਦੇਖਣ ਅਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠ ਕੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ
ਸ਼ੌਕੀਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਸੇ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ
ਸਿਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਗਾਇਕਾਂ ਮਲਿਕਾ ਪੁਖਰਾਜ, ਤਾਹਿਰਾ ਸਈਅਦ ਅਤੇ
ਤੁਵੈਲ ਨਿਆਜ਼ੀ ਵਲੋਂ ਦਿਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਰੇਸ਼ਮਾਂ ਦਾ ਪਰੋਗਰਾਮ ਥੱਲੇ
ਰਹਿ ਗਿਆ। ਇਕ ਦਮ ਇਹ ਕਿ ਉਦਾਸ ਗੀਤਾਂ 'ਤੇ ਗੁਮਾਨਿਕ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ
ਉੱਚਿਤ ਤਰਤੀਬ 'ਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਰੇਸ਼ਮਾਂ ਦੇ
ਪਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੀ "ਸਿਖਰ" ਤੋਂ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਫਿਰ ਸ਼ਿਦਤ ਰੇਖਾ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ
ਤੁਰਦੀ ਗਈ। ਦੂਜਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਹਾਲ ਅੰਦਰ ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਹੁਸਨ ਤੇ ਤੀਜਾ
ਕਾਰਨ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਦਗੜ-ਦਗੜ।

ਹੁਸਨ ਦੀ ਨੌਬਤ ਇਥੋਂ ਪੁੱਜ ਗਈ ਕਿ ਰੇਸ਼ਮਾਂ ਦਾ ਵਾਰ
ਵਾਰ ਮੁੜਕਾ ਚੋਈ ਜਾਵੇ, ਉਸਨੇ ਅੱਕ ਕੇ ਹਾਸੇ ਦੇ ਲਹਿਜੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, "ਭਾਈ,
ਸਾਨੂੰ ਏਥੇ ਰੋਸਟ ਕਰਨ ਲਈ ਸੌਂਦਿਆ ਏ!" ਤੇ ਫੇਰ ਜਾ ਕੇ ਪੱਥੇ ਦਾ ਮੂੰਹ
ਉਹਦੇ ਵੱਲ ਘੁਮਾਇਆ ਗਿਆ।

ਗੱਲਾਂਬਾਤਾਂ 'ਚ ਰੇਸ਼ਮਾਂ ਬੜੀ ਚਲਾਕੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਭੋਲੇਪਣ ਨੂੰ ਕਾਇਮ
ਰਖਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਖਣ ਲੱਗੀ, "ਮੈਂ ਸਮਝਿਆ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਕੋਈ ਪਿੰਡ ਹੋਵੇ
ਤੁਰੀਆਂ ਵਾਲਾ ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਬੜਾ ਸਰਬ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ।" ਸਦਾ ਵਾਂਗ ਉਸਨੇ
"ਟਰਾਂਟੋ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਪਿੰਡ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ" ਆਖਿਆ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀਆਂ ਨਾਲ
ਬਾਤਚੀਤ 'ਚ ਯੈਸ ਯੈਸ ਵਾਲਾ ਪੁਰਾਣਾ ਚੁਟਕਲਾ ਸੁਣਾਇਆ।

ਏਧਰਲੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਗਾਇਕਾਂ 'ਚੋਂ ਰੇਸ਼ਮਾਂ ਸਿਰਫ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦਾ
ਨਾਂ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਵੀ ਅਜੇ ਤਕ ਅੱਖੀਂ ਨਹੀਂ ਦੋਖਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ,
"ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਰਾਜਸਥਾਨ ਜਾ ਆਈ ਹਾਂ ਤੇ (ਮਰਹੂਮ) ਫਿਦਰਾ ਬੀਬੀ ਨੇ
ਵਾਅਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਸੜਕ ਬਣਵਾ ਦਿਤੀ ਹੈ, ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਲਾਟੂ
ਵੀ ਉਥੇ ਜਗਦੇ ਪਏ ਨੇ।

ਜਦੋਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕ ਤੁਹਾਡੇ ਬਾਰੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ
ਪਈ ਰੇਸ਼ਮਾਂ ਮਹਿੰਗੀ ਹੋ ਗਈ, ਸਾਰੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਦੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ,
ਗਰੀਬ ਬੰਦਾ ਤਾਂ ਰੇਸ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਸੱਦਣ ਜੋਗਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਰੇਸ਼ਮਾਂ ਤਾਂ ਵੱਡੇ ਲੋਕਾਂ
ਦਾ ਖਾਜਾ ਬਣ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਰੇਸ਼ਮਾਂ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਰਖੀ 'ਹਾਸੇ 'ਚ ਜਵਾਬ
ਟਾਂਲਦਿਆਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਜੇ ਰੇਸ਼ਮਾਂ ਸਸਤੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ
ਲੋਕ ਸੱਚ ਪਏ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਪਰ ਰੇਸ਼ਮਾਂ ਕੀ ਕਰੇ, ਰੇਸ਼ਮਾਂ ਦੇ ਭੁਭੇਵੇਂ ਬਹੁਤ ਨੇ, ਕਦੇ
ਰੇਡੀਓ, ਕਦੇ ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ, ਕਦੇ ਕਿਤੇ ਕਦੇ ਕਿਤੇ..."

ਰੇਸ਼ਮਾਂ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਸਰੋਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰੋਗਰਾਮ ਤੋਂ ਭਾਵੇਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਏ ਰੇਸ਼ਮਾਂ
ਦੀ ਹੁਕ ਵਿਚ 22 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਡੂੰਘਾਈ ਉਚਾਈ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਉਹ
ਆਪਣੀ ਤਿਲਸਮੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਰਵਾਨੀ 'ਚ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਵਹਾ ਕੇ ਲੈ
ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਮੰਚ ਵੈਨਕੂਵਰ

ਸਾਹਿਤਕ ਇਕੱਤਰਤਾ — 29 ਸਤੰਬਰ

1985

ਲੇਖਕ ਮੰਚ ਦੀ ਇਸ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ :

ਗੁਰਚਰਨ ਟੱਲੇਵਾਲੀਆ, ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿਆਣ, ਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਮੁਹਿੰਦਰ ਸੂਮਲ,
ਸੋਹਣ ਸੁਰਿੰਦਰ, ਗੁਰਚਰਨ ਰਾਮਪੁਰੀ, ਦਰਸ਼ਨ ਗਿੱਲ, ਸਾਧੂ ਅਤੇ ਅਜਮੇਰ ਰੋਡੇ
ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ।

ਇਕੱਤਰਤਾ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਵਜੇ ਲਿਟਲ ਮਾਊਂਟਨ ਨੇਬਰਹੁਡ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਹੋਈ।
ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦਰਸ਼ਨ ਗਿੱਲ ਨੇ ਕੀਤੀ।

ਗੁਰਚਰਨ ਟੱਲੇਵਾਲੀਆ ਨੇ ਲੋਕ ਬੋਲੀਆਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਤੇ ਆਪਣੀ
ਨਵੀਂ ਲਿਖੀ ਬੋਲੀ ਪੜ੍ਹੀ :

"ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰੋਂ ਪਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ
ਲਿਖਿਆ ਖਾਣਾ ਦਾਣਾ ...."

ਲੋਕ ਬੋਲੀਆਂ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਗੁਰਚਰਨ ਦੀ ਬੋਲੀ ਉੱਤੇ ਕਾਫੀ
ਚਰਚਾ ਹੋਈ - ਕੁਝ ਸੁਝਾ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਸਾਧੂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਰਚਨਾ "ਜਗਤ ਪ੍ਰਸਿਧ ਚੁਗਤੂ" ਪੜ੍ਹੀ। ਇਸ
ਕਹਾਣੀ-ਨੁਮਾ ਵਿਅੰਗ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਪਾਤਰ "ਚੁਗਤੂ" ਦਾ ਚਿਤਰ ਉਸਦੀ
ਆਪਣੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਮਾਜਕ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ
ਹੈ। ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਲਾਉਣ ਬੁਝਾਉਣ ਵਿਚ ਮਾਹਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਇਕ
ਦੁਸ਼ਕਰਮੀ ਰੂਪ ਵਾਂਗ ਭੌਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਅੰਗ ਵਿਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਬੋਲੀ ਅਤੇ
ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਉੱਤੇ ਕੁਝ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੋਏ ਅਤੇ ਸੁਝਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਅਜਮੇਰ ਰੋਡੇ ਨੇ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਲਈ ਲਿਖਿਆ ਪਹਿਲਾ ਲੇਖ
"ਕਲਾ ਅਤੇ ਕਲਾ ਦਾ ਕਰਤੱਵ" ਪੜ੍ਹਿਆ। ਲੇਖ ਵਿਚ ਕਲਾ ਅਤੇ ਕਰਤੱਵ;
ਕਲਾ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਬਾਰੇ ਮੁਖ ਸੰਕਲਪ; ਕਲਾ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਕਰਤੱਵ, ਅਤੇ
ਅਜੋਕੀ ਕਲਾ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਲੇਖਕ ਸਭ ਵਲੋਂ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ
ਗਿਆ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਲੇਖ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਕਰਕੇ ਬਾਕੀ
ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਕਿ ਅਗਲੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ ਇਸ ਉੱਤੇ
ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਹੋ ਸਕੇ।

ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਅਮਰਜੀਤ ਸੂਰੀ ਵਲੋਂ ਡਰਾਫਟ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਦੱਖਣੀ
ਅਫਰੀਕਾ ਬਾਰੇ ਇਕ ਮਤਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ ਕੁਝ
ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਉਪਰੰਤ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ :

ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੀ ਨਸਲਵਾਦੀ ਗੋਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਨਸਲੀ ਭੇਦ
ਭਾਵ ਵਾਲਾ ਸਮਾਜੀ ਪਰਬੰਧ, ਗੈਰ ਜਮਹੂਰੀ ਅਤੇ ਅਸੰਭਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਅਣ-
ਮਨੁੱਖੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ
ਰਹੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਮੰਚ ਵੈਨਕੂਵਰ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ
ਸੰਘਰਸ਼ ਨਾਲ ਇਕਮੁਠਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਕਾਲੇ ਲੋਕ ਜਿਸ ਨਸਲਵਾਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ
ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਭਾਰਤੀ ਕਨੇਡੀਅਨ ਵੀ ਕਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ
ਇੰਗਲੈਂਡ ਆਦਿ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤੱਕ ਓਸੇ ਨਸਲਵਾਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ
ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਨੇਡਾ
ਵਿਚਲੇ ਨਸਲ-ਪਰਸਤ ਭੜਾਨਾਂ ਉਪਰ ਵੀ ਸੱਟ ਮਾਰਨ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਸਹਾਈ
ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਮੰਚ ਵੈਨਕੂਵਰ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ
ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਸ ਹੱਕੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ
ਰੂਪਮਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਮ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ
ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ
ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਸੰਬੰਧੀ ਆਪਣੀ ਬਿੜਕੂ ਨੀਤੀ ਤਿਆਗੇ ਅਤੇ ਨੌਸ ਆਰਥਕ
ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰੇ।

ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਮੰਚ ਕਨੇਡਾ ਵਿਚ ਮੌਲਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ
ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇਣ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਨਾਲ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੀਆਂ
ਇਕੱਤਰਤਾਵਾਂ ਵਿਚ, ਕਵਿਤਾ, ਕਹਾਣੀ, ਨਾਟਕ, ਪੁਸਤਕ ਪੜਚੋਲ,
ਸਾਹਿਤ ਅਲੌਚਨਾ, ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਚਾਰ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਸੰਬੰਧੀ ਹੋਰ ਲਿਖਤਾਂ
ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮੰਚ ਦੀ ਅਗਲੀ ਮੀਟਿੰਗ 20 ਅਕਤੂਬਰ 1985 ਨੂੰ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਵਜੇ
ਲਿਟਲ ਮਾਊਂਟਨ ਨੇਬਰਹੁਡ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗੀ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਫੋਨ :

986-2883 ਜਾਂ 276-2735

ਅਜਮੇਰ ਰੋਡੇ

ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਮੰਚ, ਵੈਨਕੂਵਰ

ਅਗਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ :—

— ਸੰਤ ਲੋਗੋਵਾਲ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਨ ਵਿਲੀਅਮਜ਼ਲੋਕ ਗੁਰੂ

ਘਰ ਨੇ ਮਨਾਇਆ (ਰੀਪੋਰਟ)

— ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿਚ ਛਪੀ ਪੁਸਤਕ ਖੱਟਣ ਗਏ ਪ੍ਰਦੇਸ ਦੇ
ਗੀਤੀਕ ਸਮਾਗਮ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ

ਸੋਵੀਅਤ ਸੈਂਟਰਲ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਭੂਚਾਲ

ਤਜਾਖਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਇਕ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਭੂਚਾਲ
ਦਾ ਝਟਕਾ ਮਾਰ ਆਇਆ। ਤਾਸ ਦੀ ਨਿਊਜ਼ ਏਗਜ਼ੀਸੀ ਦੀ ਖਬਰ ਅਨੁਸਾਰ
ਕਾਫੀ ਮਾਲੀ ਅਤੇ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨੁਕਸਾਨ
ਲੈਨਿਨਬਾਦ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਦਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

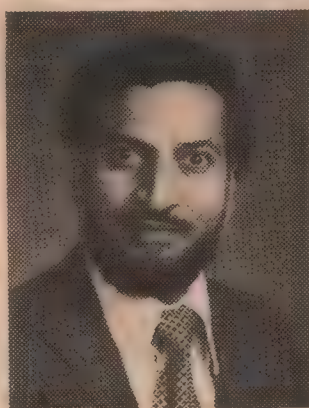
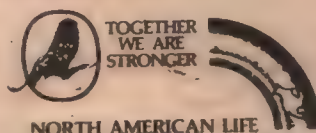
A Lifetime of Memories

ਵਿਆਹ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਮੌਕਿਆਂ ਲਈ
ਪੋਰਟਰੇਟ ਖਾਸ ਰਿਆਇਤ ਤੇ
ਹੋਰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫੋਟੋਗਰਾਫੀ ਲਈ ਸਸਤੇ ਰੇਟ

Portraits by
Andrew W. Simpson
Master of Photographic Arts

Clearbrook Photographic Arts Inc.
2623 Cedar Park Place Clearbrook, B.C. V2J 3S4

Ph. 859-4222

Rupinder S. Azad

Toll Free Line (in B.C.) Phone (604)853-0134
1-800-242-8044

Looking For

**The Right Kind of Life
Insurance?**

YES!

Choice is Yours :

Traditional VS Universal [Smokers & Non Smokers]
For Details & Free Consultation

ਹੁਣ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਲਈ ਇਨਸ਼ੂਰੈਂਸ ਪਾਲਸੀ ਲਓ। ਕੇਵਲ ਚਾਰ ਸਾਲ ਹੀ
ਕਿਸਤਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਮੁਤਾਬਕ
ਦੇ ਸਕਦੇ ਹੋ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਫੋਨ ਕਰੋ :

CONTACT:

RUPINDER S. AZAD
AZAD INSURANCE AGENCIES
#1 - 2619 - Cedar Park PL.
CLEARBROOK, B.C.

ਮੁੱਖਤਮ

ਪਿਆਰੇ ਦਰਸ਼ਨ,

ਹਰ ਹਫ਼ਤੇ ਆਪ ਦਾ ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ ਪੜ੍ਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲੇ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਸੋ ਭੜਕਾਹਟਾਂ ਅਤੇ ਕਠਨਾਈਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ। ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਖਬਰਾਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ ਬੜੀਆਂ ਸਾਬਰ, ਚੋਣਵੀਆਂ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਈ ਸੁਲਭੇ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਲੇਖ ਵੀ ਚੰਗੀ ਜਾਣ ਕਾਰੀ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹਰਭਜਨ ਹਾਂਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਜਾਂ ਵਿਅੰਗ ਜਦੋਂ ਛਪਦੇ ਹਨ ਬੜੇ ਮਜ਼ੇਦਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਘਰੂਣੇ ਅਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਟੋਲੇਵਾਲੀਆਂ ਦੀ ਹਰ ਬਾਰੀ ਨਵੀਂ ਬੋਲੀ ਬੜੀ ਪਸੰਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਖਬਰਾਂ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਇਕਬਾਲ ਕਾਹਲੋਂ ਵਲੋਂ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਆਲਫ਼ਰੇਡ ਮੈਨ ਹੋਰੀ ਰੋਕਿਨ ਦੇ ਲੇਖ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਇਥੋਂ ਦੇ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਮਾਹੌਲ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸੱਭਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਛਪ ਰਹੇ ਲੇਖ ਪਰਚੇ ਦੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਪੱਕਿਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਸਲੇ ਵਲੋਂ ਮੋੜਾ ਕੱਟਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਖਬਰ ਜਾਂ ਲੇਖ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਵੇ ਪ੍ਰੰਤੂ ਨਿਰਾ ਪੰਜਾਬ ਤੱਕ ਹੀ ਖਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਬੜੀਆਂ ਅਹਿਮ ਖਬਰਾਂ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਖਬਰਾਂ ਵੀ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਗੰਢੀਵੀ ਵਧੇਰੇ ਆਗਲਾਂ ਉਪਰ ਵਧੇਰੇ ਵਧ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਤਾਂ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਛਾਪਣੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਥਿਤੀ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਮਦਦ ਮਿਲੇਗੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਮਝੋਤੇ ਉਪਰ ਆਪਣੀ ਮੋਹਰ ਲਾ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਮਝੋਤੇ ਨੂੰ ਨਾ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਆਮ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਵੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ ਹੈ। ਇਥੇ ਵੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੇ ਸਮਝੋਤੇ ਦਾ ਅਤੇ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਆਮ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸੁਮਾਗਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖ ਰਾਏ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਟ ਰੋਕ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਰਾਏ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ।

ਅੰਤ ਵਿਚ ਆਪਦੇ ਪਰਚੇ ਦੇ ਵਲੋਂ ਨਿਭਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਅਤੇ ਰੋਲ ਦੀ ਮੈਂ ਦਿਲੋਂ ਭਲਾਘਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਕਿਉਂ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾਰ ਲੋਕਾਂ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਥਾਂ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਸਬੂਤ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਸਟੋਰ ਉਪਰ ਜੋ ਲੇਟ ਹੋ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਪਰਚਾ ਮਿਲਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਤੁਹਾਡਾ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ ਦਾ ਚੰਗੇਰਾ ਭਵਿੱਖ ਲੱਚਦਾ ਹੋਇਆ ਆਪ ਦਾ ਸ਼ੁਭਚਿੰਤਕ
ਸੁਫੀ ਅਮਰਜੀਤ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਚੰਗੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਲੋੜ

ਪਿਆਰੇ ਐਡੀਟਰ ਸਾਹਿਬ,

ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਗੰਭੀਰ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਬੜਾ ਸਹੀ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਖੌਤੀ ਗਰਮ ਦਲੀਆਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਪੂਜਾ ਦਾ ਧਾਨ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨ? ਪਰਦੇਸ ਵਿਚਲੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲੀਡਰਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਣਾ ਜ਼ਰੂਰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਕੀ ਹੈ?

ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਠੀਕ ਕਰਨ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ 'ਚੋਂ ਹਿੰਸਾ ਮੁਕਾਉਣ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਕਦਮ ਚੁਕਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਮੈਂਬਰੀ ਬਾਰੇ ਬੇਲੋੜੀਆਂ ਗੈਰ ਵਿਧਾਨਿਕ ਤਰੀਕਿਆਂ ਕਰਕੇ ਕੌਮ ਦਾ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਾਲਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਖੁਰਾਬ ਕਰਵਾਣ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਚੰਗੇ ਉਦਾਰ ਚਿਤ ਬੰਦੇ ਚੁਣ ਕੇ ਪੰਥ ਵਿਚ ਏਕਤਾ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸਦੀ ਬੜੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਤਾਂਕਿ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਲੋਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਨਾ ਹੋਣ।

ਪੰਥ ਦਾ ਦਾਸ

ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵੈਨਕੂਵਰ

ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਰਲੇ ਆ ਰਹੇ ਤੁੜੀ ਕਾਭਲੇ ਟਾਲੇ ਕੁੱਖ

ਸਿਆਣੇ ਵੀਰੋ! ਭਾੜੇ ਦੇ ਟੱਟੂ ਨਾ ਬਣੋ

ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਐਡੀਟਰ ਜੀ,

ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ

ਕੁਝ ਦੇਰ ਤੋਂ ਲੋਕ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਕੁੱਝ ਵੀਰ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਅਖਬਾਰ ਵਾਲੇ ਦੇ ਕਹੇ ਉੱਤੇ, ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਸਟੋਰ ਵਾਲੇ ਦੇ ਕਹੇ ਉੱਤੇ ਬੇਲੋੜੀਆਂ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਹਿੰਸਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਆਪ ਝਾਤੀ ਮਾਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਖੱਟੀ ਖੱਟ ਰਹੇ ਹਨ। ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਚੁਸਤ ਲੋਕ ਭੋਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗਰਮ ਗਰਮ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਨਾਅਰੇ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦੁਸ਼ਮਣੀਆਂ ਕੱਢ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਤੇਰੀ ਫੁਲਕਾ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੇਰੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਵੀਰੋ! ਬੇਅਸੂਲ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਕੇ ਭਾੜੇ ਦੇ ਟੱਟੂ ਨਾ ਬਣੋ। ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹੋ ਅਤੇ ਦੋਸਤ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਤਮੀਜ਼ ਕਰੋ। ਕੋਈ ਪੰਥ ਦੇ ਭਲੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰੋ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦਾ ਦਾਸ

ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵੈਨਕੂਵਰ

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਗਿੱਲ ਸਾਹਿਬ ਜੀ

ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਵੇ ਜੀ

ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਜੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਪਜੀ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹੋਵੇਗੇ। ਪਰ ਆਪਜੀ ਦੀ ਅਖਬਾਰ ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਤੇ ਮਨ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪ ਜੀ ਕਾਫੀ ਸਚਿਆਈ ਲਿਖਦੇ ਹੋ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਸੰਸਾਰ ਵੀ ਦੇਂਦੇ ਹੋ। ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਮੇਨੂੰ ਵੀ ਕਾਫੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਆਪਦੇ ਅਖਬਾਰ ਦੀਆਂ ਜੋ ਗਜ਼ਲਾਂ ਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਤੇ ਗੀਤ ਬੰਗਰਾ ਇਸ ਲਈ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਚਿਠੀ ਪੱਤਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਮੈਂ ਡਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਆਪ ਜੀ ਮੇਰੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਜਾਂ ਕੋਈ ਲੇਖ ਛਾਪੇ ਜਾਂ ਨਾ। ਪਰ ਮੇਰੇ ਇਥੇ ਦੋਸਤ ਨੇ ਮੇਨੂੰ ਹਲਾ ਸ਼ੇਰੀ ਦਿਤੀ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਛਾਪ ਦੇਣਗੇ ਤੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਭੇਜ ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਮੈਂ ਮਨ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਕ ਦੋ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਤੇ ਇਕ ਲੇਖ ਇਡੋ ਕਨੇਡੀਅਨ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਐਡੀਟਰ ਨੂੰ ਵੀ ਭੇਜੇ ਹੀ ਪਰ ਮਜ਼ਬੂਰਨ, ਜੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ ਚਲੋਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੁਣ ਮਨ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਵੀ ਲੇਖ ਜਾਂ ਕਵਿਤਾ ਆਪਜੀ ਨੂੰ ਭੇਜਾਂ। ਆਪਨੇ ਮੇਨੂੰ ਅਖਬਾਰ ਇਸ ਪਤੇ ਤੇ ਭੇਜਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨੀ।

J.D.SINGH, KELOWNA

ਅਕਾਲੀ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਸ੍ਰੀ ਕਸਤੂਰੀ ਲਾਲ ਅਤੇ ਮਲੋਟ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਸ਼ਿਵ ਚੰਦ ਗਿੱਲਵਾਹਾ ਦੇ ਮੂਲ ਨਿਵਾਸੀ ਹਨ। ਪੱਕਾ ਕਲਾਂ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕ ਸ੍ਰੀ ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵੀ ਗਿੱਲਵਾਹਾ ਬਲਾਕ ਦੇ ਪਿੰਡ ਭਾਈਕੋਟ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀ ਹਨ। ਇਹ ਪਿੰਡ ਗਿੱਲਵਾਹਾ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸੱਤ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਹੈ। ਇਸੇ ਪਿੰਡ ਭਾਈਕੋਟ ਦਾ ਇਕ ਵਸਨੀਕ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਅਕਾਲੀ ਟਿਕਟ 'ਤੇ ਮਲੋਟ ਤੋਂ ਚੋਣ ਹਾਰ ਗਿਆ ਸੀ।

ਗੌਤਮ ਪ੍ਰੈਸ ਗੈਲਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ — ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਪ੍ਰੈਸ ਗੈਲਰੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਅਖਿਲ ਗੌਤਮ (ਯੂ. ਐਨ. ਆਈ.) (ਯੂ. ਐਨ. ਆਈ.) ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸ੍ਰੀ ਪੀ. ਐਸ. ਤ੍ਰੇਹਨ (ਅਕਾਬਾਟੀ) ਨੂੰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਧੇ ਸ਼ਿ ਸ਼ਿਆਮ ਸ਼ਰਮਾ (ਨਵਭਾਰਤ ਟਾਈਮਜ਼) ਨੂੰ ਆਪੀ ਆਪਣਾ ਸਕੱਤਰ ਚੁਣਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਬਲ ਬਾਲੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਪੀ. ਡੀ. ਮਹਿੰਦਰਾ ਅਤੇ ਕੇ. ਐਸ. ਖੋਸਲਾ ਸਣੇ ਸੱਤ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਮਾਥੁਰ ਅਤੇ ਮੁਵਾ ਸਿ ਲਾਲ ਆਜ਼ਾਦ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ (ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ) ਅਤੇ ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੋਹਾਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ ਲਏ ਜਾਣਗੇ।

ਚਾਰ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ

ਗਿੱਲਵਾਹਾ — ਗਿੱਲਵਾਹਾ ਇਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਇੰਜ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਕਮਜ਼ੋਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਚਾਰ ਵਿਧਾਇਕ ਹਨ। ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਗਿੱਲਵਾਹਾ ਹਲਕੇ ਦੀ ਹੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬੰਨੀਡਾ ਦੇ

'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਦੇ ਚੰਦੇ ਦਾ ਫਾਰਮ

SUBSCRIPTION FORM

To

The Canada Darpan
P.O.Box. 67344, STN. 'O'
VANCOUVER, B.C.
CANADA V5W 3T1

I am enclosing a ☐ cheque ☐ M.O. ☐ Draft as my Subscription for the year(s)..... I may be sent the newspaper at the following address:

Name.....
Address.....
City.....
Province.....
Postal code.....
PHONE.....

One Year	25 dollars
Two Year	45 dollars
Three year	65 dollars
Life membership.....	300 dollars
ASIA.....	100 dollars[a year]
U.S.A.	30 dollars [a year]
Europe	100 dollars[a year]
Africa	100 dollars [a year]

BUYING & SELLING

Farms—Home—Lots

& Commercial Properties

Bus. 877-1138

Pager 667-0868

BEST CHOICE REALTY LTD.

1331 Kingsway, Vancouver, B.C. V5V 3E3

(24 HRS) PHONE: 877-1138

KULDIP [KAL] RANGI

RES: 278-8320

ਅੱਜ ਦੀ ਇਸਤਰੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿਤਨੀ ਵੀ ਸੁੰਦਰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਮੇਕਅਪ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਸੁੰਦਰਤਾ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਕੁਦਰਤੀ ਹੋਵੇ। ਨਕਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੁੰਦਰ ਬਣਨਾ ਕੋਈ ਅੱਛੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨੂੰ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ।

ਅੱਜ ਤਾਂ ਰੰਗ ਵਿਚ ਚਿੱਟਾਪਣ ਲਿਆਉਣ ਲਈ, ਮੂੰਹ ਤੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਗ ਛੁਪਾਉਣ, ਵਾਲ ਕਾਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਸਮੇਟਿਕ ਵਰਤਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਆਰਜ਼ੀ ਤੌਰ ਤੇ ਕਾਸਮੇਟਿਕ ਅੰਦਰ ਤੋਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਿਖਾਰ ਲੈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾੜੇ ਅਸਰ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲੋਂ ਅੱਗੂਣ ਕਿੰਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ। ਕੁਝ ਮੇਕਅਪ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਅੱਗੂਣਾਂ ਬਾਰੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ :

ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਰੰਗਣਾ :

ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਮਨੁੱਖ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਬੜੇ ਜਿਹੇ ਵਾਲ ਚਿੱਟੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੰਗਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਰੁਚੀ ਅੱਜ ਤਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਵਾਲ ਰੰਗਣ ਲਈ ਜੋ ਰਸਾਇਣ ਵਰਤਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸਰ ਬਹੁਤ ਮਾੜੇ ਹਨ। ਵਾਲ ਰੰਗਣ ਨਾਲ ਬਾਕੀ ਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਵਾਲ ਵੀ ਜਲਦੀ ਹੀ ਚਿੱਟੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਿਰ ਵਿਚ ਖੁਰਕ ਅਤੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਜਲਣ ਵੀ ਹੋਣ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਡਾਕਟਰੀ ਖੋਜ ਅਨੁਸਾਰ ਵਾਲ ਰੰਗਣ ਨਾਲ ਕੋਸ਼ਿਕਾਵਾਂ ਦਾ ਢਰ ਵੀ ਹੈ।

ਜੇ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਵਾਲ ਚਿੱਟੇ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਆਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲੋਹੇ ਦੇ ਭਾਂਡੇ ਵਿਚ ਭਿਉਂ ਕੇ ਸਿਰ ਨਹਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮਹਿੰਦੀ ਲਗਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਖੋਪੇ ਦੇ ਤੇਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਵਿਟਾਮਿਨ-ਏ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਵਾਲ ਚਿੱਟੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਚਿੱਟੇ ਵਾਲ ਵੇਸ਼ ਵੀ ਬਹੁਤ ਅੱਛੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੰਗਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਹੋਅਰ ਸਪਰੇ :

ਕੁਝ ਅੱਜ ਤਾਂ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਸਜਾਉਣ ਲਈ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਅਰ ਸਪਰੇ ਵਰਤਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਦੇ ਕਦੇ ਤਾਂ ਠੀਕ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਰੋਗੂਲਰ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਵਾਲਾਂ ਵਿਚ ਅੜਕਾਂ ਪੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਵਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਟੁੱਟਦੇ ਹਨ। ਵਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਹੋਅਰ ਸਪਰੇ ਵਿਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਸਾਇਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਵਾਲ ਚਿੱਟੇ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ

ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਾਲਾਂ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਚਮਕ ਵੀ ਘੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਲਿਪਸਟਿਕ :

ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਅੱਜ ਤਾਂ ਲਿਪਸਟਿਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਈ ਅੱਜ ਤਾਂ ਤਾਂ ਲਿਪਸਟਿਕ ਇਤਨੀ ਗਾੜ੍ਹੀ ਲਗਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਭੱਦੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਚਾਹ ਜਾਂ ਪਾਣੀ ਪੀਂਦੀਆਂ ਹਨ

ਮੇਕਅਪ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ

ਆਰ. ਪੀ. ਕੌਰ

ਤਾਂ ਲਿਪਸਟਿਕ ਗਿਲਾਸ ਜਾਂ ਕੱਪ ਨਾਲ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਫਿਰ ਕੱਪ ਜਾਂ ਗਿਲਾਸ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਾਲ ਸਾਫ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੱਥ ਵੀ ਖਰਾਬ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸੁਰਖੀ ਦੀ ਸਜਾਵਟ ਵੀ ਵਿਗੜ

ਵੀ ਆਨਦ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਮਾਣ ਸਕਦੀਆਂ। ਸਸਤੀ ਖਰੀਦੀ ਹੋਈ ਲਿਪਸਟਿਕ ਨਾਲ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਕਾਲਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲਿਪਸਟਿਕ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੋਗ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਲਿਪਸਟਿਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਘਟੀਆ ਕਿਸਮ ਦੀ ਲਿਪਸਟਿਕ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜਦੋਂ ਅੱਜ ਘਰ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਨੇਲ ਪਾਲਿਸ਼ :

ਅੱਜ ਤਾਂ ਨੇਲ ਪਾਲਿਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸ਼ੌਂਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਨੇਲ ਪਾਲਿਸ਼ ਲਗਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਰੰਗ ਦੀ ਨੇਲ ਪਾਲਿਸ਼ ਮਿਟਾਉਂਦੀਆਂ ਤੇ ਦੂਜੇ ਰੰਗ ਦੀ ਨੇਲ ਪਾਲਿਸ਼ ਲਗਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਨਹੁੰ ਜਲਦੀ ਟੁੱਟਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਨੇਲ ਪਾਲਿਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਨਾਲ ਨਹੁੰ ਤਾਂ ਜ਼ੀ ਹਵਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਮਕ ਘੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੱਕੇ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਨੇਲ ਪਾਲਿਸ਼ ਨਾਲ ਨਹੁੰ ਕਾਲੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਏਸ਼ੀਟਨ ਸਪਿਰਟ ਬਿਨਰ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪਾਲਿਸ਼ ਉਖਾੜਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਹੋਅਰ ਰਿਮੂਵਰ :

ਅੱਜ ਚਾਹੇ ਵਾਲ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ

ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਸਾਇਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਚਮੜੀ ਤੇ ਆਪਣਾ ਅਸਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵਾਲ ਜਦੋਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪੁਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਚਮੜੀ ਦੀਆਂ ਮੋਰੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਬੁਰੀਆਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਹੋਅਰ ਰਿਮੂਵਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਹੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕੋਸ ਨਹਾਉਣ ਲਈ

ਸ਼ੈਂਪੂ :

ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਸ਼ੈਂਪੂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਿਰ ਨਹਾਉਣ ਲਈ ਦਹੀਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹੈ ਜਾਂ ਸਿਰ ਨਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਬਣ ਨਾਲ ਸਾਫ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸ਼ੈਂਪੂ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਬੈਠਦਾ। ਸ਼ੈਂਪੂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਵੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੈ। ਐਂਗ ਸ਼ੈਂਪੂ ਜਾਂ ਲੈਮਨ ਸ਼ੈਂਪੂ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਅੱਛੇ ਜਾਂ ਨਿੰਬੂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਹਨ ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਬਣਾਵਟੀ ਰੰਗ ਤੇ ਸੁੰਗਧੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ੈਂਪੂਆਂ ਵਿਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਸਾਇਣ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਸ਼ੈਂਪੂ ਝੱਗ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਮੈਲ ਤੇ ਚਿਕਨਾਹਟ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਖੋਪੜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਕੁਦਰਤੀ ਤੇਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਉਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਿਰ ਸਾਫ ਕਰਨ ਲਈ ਖੱਟਾ ਦਹੀਂ ਜਾਂ ਆਮਲੇ ਅਤੇ ਸਿੰਕਾਕਾਈ ਦੀਆਂ ਫਲੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਮੇਕਅਪ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਸਤੂ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਦਾਗ ਛੁਪ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਚਿਹਰਾ ਖੂਬਸੂਰਤ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਕੁਦਰਤੀ ਰੰਗ ਬਦਲ ਕੇ ਕਾਲਪਣ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਲੀਜ਼ਿੰਗ ਮਿਲਕ ਨਾਲ ਸਾਫ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਚਮੜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਣਾ ਲਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਚਮੜੀ ਦੀ ਚਮਕ ਘੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬੁਰਜ਼ੀਆਂ ਪੈਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੌਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੌਸ਼ਾ ਹੀ ਸਾਬਣ ਨਾਲ ਮੂੰਹ ਧੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਜੇ ਦਿਨੋਂ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਮੇਕਅਪ ਦਾ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਚਮੜੀ 'ਤੇ ਨਾ ਪਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅੱਗੂਣਾਂ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਮੇਕਅਪ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ (ਬਾਕੀ ਸਫ 103)

ਬੀਬੀ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ

ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ

ਬਣਨ ਉਤੇ ਖੁਸ਼

ਸੰਗਰੂਰ, (ਨਿਜੀ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰੇਰਕ) - ਬੀਬੀ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੁਪਤਨੀ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕ ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰੈਸ ਬਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਉਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਵਲੋਂ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਫੜੇ 224 ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾ ਤੇ ਚੰਗਾ ਕਦਮ ਦੱਸਿਆ।

ਬੀਬੀ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਜ਼ਬਰਾਤ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਨੌਜਵਾਨ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦੇਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਲੋਕ ਬੋਲੀ

ਕਾਲਿਆ ਹਰਨਾ, ਬਾਗੀ ਚਰਨਾ
ਤੇਰਿਆਂ ਸਿਰਾਂ ਤੇ ਕੀ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ
ਲਿਖੀਆਂ ਵੇਲਾਂ ਕਾਹੀਆਂ।
ਉਠਣੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਗੋਡੇ ਜੁੜਗੇ
ਟਪ ਨਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਖਾਈਆਂ।
ਦੇਸ਼ ਬੇਗਾਨਾ, ਉਲਟੀ ਬੋਲੀ,
ਸਮਝਾਂ ਨੇ ਚਕਰਾਈਆਂ
ਨੌਹਾ—ਪੁੱਤ ਨਾ ਸੁਣਦੇ ਬਹਿ ਕੇ
ਸੱਚੀਆਂ ਬੋਲ ਸੁਣਾਈਆਂ।
ਮੂੰਹ ਮੋੜ 'ਗੇ ਘਰਦੇ, ਪੇਂਡੂ
ਧੀਆਂ ਸਣੇ ਜੁਆਈਆਂ।
ਖਾਣ ਪੀਣ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਤੋੜਾ,
ਖਰੀਆਂ ਮਿਲਣ ਦੁਆਈਆਂ।
ਇਕੋ ਝੋਰਾ, ਕਿਸ ਨੂੰ ਦੱਸੀਏ
ਜੋ ਦਿਲ ਵਿਚ ਸਮਾਈਆਂ।
ਬਣੀਆਂ ਭੁਗਤ ਲੀਏ
ਮੱਥੇ ਧੁਰੇ ਲਿਖਾਈਆਂ
ਬਣੀਆਂ ਭੁਗਤ ਲੀਏ.....।

ਕਵੀ-ਓ-ਵਾਰ

ਈਦ ਦੇ ਚੰਦ

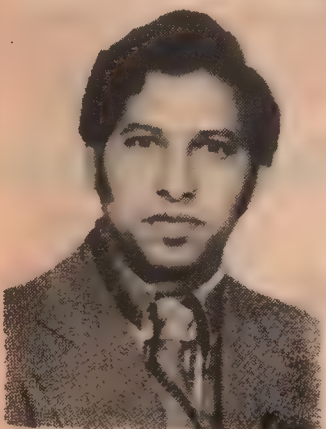
ਸਾਡੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਹੱਥ ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਹੈ,
ਮਿਲਿਆ ਥਾਪੜਾ, ਅਸੀਂ ਹਾਂ ਧੰਨ ਹੋ ਗਏ,
ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਹੋਰ ਨਾ ਲੋੜ ਸਾਨੂੰ,
ਤਨੋਂ-ਮਨੋਂ ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਗਏ।
ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਢਲਿਆ ਸਿੱਕਾ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਦਾ,
ਧੜੀ ਧੜੀ ਦੇ ਸਾਡੇ ਨੇ ਕੰਨ ਹੋ ਗਏ।
ਨੇੜੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਜਿਹੜੇ ਸਨ ਚੰਡ ਚਾਨਣ,
ਕੁਰਸੀ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਈਦ ਦੇ ਚੰਨ ਹੋ ਗਏ।

ਸ਼ਿੰਗਲ ਮਿੱਲ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ

ਵਾਨੂਕ ਅਤੇ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸ਼ਿੰਗਲ ਮਿੱਲ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਮੰਗੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ :

1. ਕਿਊਬਰਮੈਨ
  2. ਮਿੱਲ ਰਾਈਟ - ਸਾਅ ਫਾਈਲਰ
  3. ਸੋਈਅਰ
  4. ਸ਼ਿੰਗਲ ਸ਼ੇਕਾਂ ਦੇ ਪੈਕਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ
- ਤਜਰਬੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ

ਫੋਨ ਕਰੋ :
SAM SIDHU
CAPITAL CEDAR
LTD.
462-8253

Gurdial Singh (Gaddey)

Super Star Plumbing & Electrical Heating Supply Ltd.

4270 Fraser Street, Vancouver, B.C.

Phone 874-0511

ਆਪਣੀਆਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਲੰਬਿੰਗ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸੁਪਰਸਟਾਰ ਪਲੰਬਿੰਗ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖੋ। ਐਸਟੀਮੇਟ ਮੁਫਤ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਨਵੇਂ ਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਪਲੰਬਿੰਗ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

AMBIKA FOODS

5125 Victoria Drive Vancouver, B.C. Canada

PHONE: 327—0295

DIWALI SPECIAL SALE

MILK ਦੁੱਧ 3.27	NABOB ਨਵਾਬ ਚਾਹ 3.99 120's	ATTA ਆਟਾ Bl 2x10 kg. 8.99
ALMOND ਬਦਾਮ lb. 1.79	SUGAR ਖੰਡ 10 kg. with regular grocery 3.99	CORNERD MUTTON ਕੋਰਨਡ ਮਟਨ tin. 1.37
LONG GRAIN RICE ਲੌਂਗ ਗਰੇਨ ਚਾਵਲ 20 kg. 10.99	BESAN [PEA FLOOR] ਬੇਸਣ 2 kg. 1.49	CHICKEN LEGS ਮੁਰਗੇ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ lb. 99¢
CHANA FLOOR ਛੋਲਿਆਂ ਦਾ ਆਟਾ 2 kg. 2.89	CHANA DAL ਛੋਲਿਆਂ ਦੀ ਦਾਲ MOONG ਮੂੰਗੀ KALA CHANA ਕਾਲੇ ਛੋਲੇ lb. 37¢	

We beat our Competitor's Price
 We reserve the right to limit the
 quantity or until last.

ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ

ਵੈਨਕੂਵਰ ਸੱਭ :

(ਸਾਧੂ, ਲੁਖਵੰਤ ਹੁੰਦਲ, ਸਰਵਣ ਬੋਲ, ਮੱਖਣ ਟੁੱਟ)

ਇਸ ਸਦੀ ਦੌਰਾਨ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਚਿੱਟੇ ਯੂਰਪੀਅਨ ਬਸਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ ਨਿਕਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸਤਾਰਵੀਂ ਤੇ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੌਰਾਨ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਲਈ ਜਿਹੜੇ ਅਫਰੀਕਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਬਰੀ ਉਧਾਰ ਕੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਅਤੇ ਚਿੱਟੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਣ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਜਦੋਂ ਜਹਿਦ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਵਿਚਲੇ ਅਫ਼ਤਾ ਵਾਂਗ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਵਤੀਰੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘੋਲ ਨੇ ਸੱਠਵੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਨਵੀਆਂ ਸਿਖਰਾਂ ਛੋਹੀਆਂ ਤੇ ਬਰਾਬਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਭਾਵੇਂ ਅਜੇ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਕੁੱਝ ਕਰਨਾ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਪਰ ਚਿੱਟੇ ਅਮੀਰ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ-ਖਸ਼ੁੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਰਾਗ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੈਰ ਚਿੱਟੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਲਗਾਤਾਰ ਇਸ ਵਿਰੁੱਧ ਜਦੋਂ ਜਹਿਦ ਹੁੰਦੀ ਆਈ ਹੈ, ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਇਹ ਟੱਕਰ ਆਖਰੀ ਸਿਖਰਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ ਨਵਰਤ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਲਾਟੀ ਬਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਗ ਘਟ ਗਿਣਤੀ ਚਿੱਟੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਚੌਧਰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਤੇ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮਘਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਰ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਬਰ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਹੁਣ ਟੁੱਟ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਹੀ ਘਰ ਵਿਚ ਹੁਣ ਉਹ ਕੰਦੀਆਂ ਵਾਂਗ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਉਹ ਹੁਣ ਹੋਰ ਉਡੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਇਹ ਜਦੋ-ਜਹਿਦ ਖ਼ੁਫ਼ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ। ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ ਆਗੂ ਨੈਲਸਨ ਮੰਡੇਲਾ ਪਿਛਲੇ ਬਾਈਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜੇਲ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸ ਲੰਮੀ ਜਦੋ-ਜਹਿਦ ਦੌਰਾਨ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਲੜਦਿਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਕੱਟ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਟੀਵ ਬੀਕੋ ਵਾਂਗ ਪੁਲੀਸ ਵੱਲੋਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵੀ ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਖ਼ੇਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪੂਰਬਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਜੋਦ-ਜਹਿਦ ਦਾ ਮਸ਼ਵਰਾ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਤੇ ਜਬਰ ਜਿਉਂਦਾ ਤਿਉਂ ਕਾਇਮ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਵਿਖਾਵਾ ਕਰਨ ਤੱਕ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਬਹਾਦਰ ਲੋਕ ਛਟੇ ਹੋਏ ਹਨ — ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਉਹ ਅੱਥਰੂ ਗੈਸ ਅਤੇ ਮੌਤ ਵਰਾਉਂਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਬੁਝਾੜ ਅੱਗੇ ਹਿੱਕਾਂ ਭਾਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਚਿੱਟੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਉਹੀ ਨਿੱਤ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਜਲੂਸ ਕੱਢਦੇ ਹਨ। ਕੁੱਝ ਫੜ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕੁੱਝ ਮਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਬਚਦੇ ਵੇਰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜਲੂਸਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਘੋਲ ਅਪਾਰਥਾਈਡ ਢਾਂਚੇ (ਇਸ ਕਾਨੂੰਨੀ ਢਾਂਚੇ ਰਾਹੀਂ ਕਾਲੇ ਅਤੇ ਚਿੱਟੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚਿੱਟੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹਨ) ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਉਭਾਰ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ ਦੀ ਚਿੱਟੀ ਸਰਕਾਰ ਮਾਡਰਨ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋ ਕੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਬਰ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਢੰਗ ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਰਹਿੰਦੀ ਕਸਰ ਚਿੱਟੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਸਾਲ 21 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਲਾ ਕੇ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਸਿਆਸੀ ਕਾਰਕੁੰਨ, ਮਜ਼ਦੂਰ ਆਗੂ, ਧਾਰਮਿਕ ਲੋਕ ਚਿੱਟੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਕਰਕੇ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਸਿਆਸੀ ਕਾਰਕੁੰਨ, ਮਜ਼ਦੂਰ ਆਗੂ, ਧਾਰਮਿਕ ਲੋਕ ਚਿੱਟੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧ

ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੌਰਾਨ 600 ਤੋਂ ਉਪਰ ਕਾਲੇ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਅਧੀਨ ਪੁਲੀਸ ਕੋਲ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਜਾਬਰ ਹੱਕ ਹਨ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਰ ਵਿਚ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਦਾਖਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜਬਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਜਬਰੀ ਦੂਜੀ ਜਗ੍ਹਾ ਭੇਜ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ੜਬੜ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ ਆਦਿ ਆਦਿ।

ਪਰ ਚਿੱਟੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਹ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਜ਼ੁਲਮ ਵੀ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਉਭਾਰ ਨੂੰ ਠੱਲ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜੋ ਲਹਿਰ ਉਠੀ ਹੈ ਇਹ ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਠ ਪਈ ਸਗੋਂ ਇਸ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ ਦੀ ਚਿੱਟੀ ਘਟ-ਗਿਣਤੀ ਵੱਲੋਂ ਕਾਲੀ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ। ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਚਿੱਟਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਸਲੂਕ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਇਸ ਰੁੱਸੇ ਨੂੰ, ਇਸ ਨਵਰਤ ਦੀ ਮਘਾਈ ਅੱਗ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਥੇ ਤਿੰਨ ਸੌ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਵਾਪਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਉਪਰ ਝਾਤ ਮਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੱਖਾਂ 'ਤੇ ਨਿਗਾਹ ਮਾਰੀ ਜਾਵੇਗੀ ਤਾਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਠੀਕ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਬਸਿੰਦੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ

ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨਸਲ, ਰੰਗ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਚਾਰੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ

1. ਕਾਲੇ ਲੋਕ — ਇਸ ਸਮੇਂ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਗਿਣਤੀ 23.9 ਮਿਲੀਅਨ (ਦੇ ਕਰੌੜ 39 ਲੱਖ) ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਸਬੂਤ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਉਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਬੀਲਿਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਟੱਪਰਵਾਸਾਂ ਵਰਗਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਘੁਸਪਾਲਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਘਾਹ ਦੀਆਂ ਚਰਾਂਦਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਇਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ।
2. ਚਿੱਟੇ ਲੋਕ — ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਚਿੱਟੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 4.9 ਮਿਲੀਅਨ (49 ਲੱਖ) ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕ ਡੱਚ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਮੁੱਢ ਦੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਯੂਰਪ ਦੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਚਿੱਟੇ ਲੋਕ ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਆਏ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲੂਣ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਸੀ। ਸੰਨ 1652 ਵਿਚ ਡੱਚ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ 'ਕੋਪ' ਵਿਖੇ ਡੱਚ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਠਹਿਰਣ ਲਈ ਇਕ ਅੱਡਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਆਏ। ਭਾਵੇਂ 1795 ਵਿਚ ਬਰਤਾਨੀਆ ਨੇ 'ਕੋਪ' ਉਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਪਰ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਬਰਤਾਨੀਆ ਤੋਂ ਲੋਕ 1820 ਦੇ ਦੌਰਾਨ (5000) ਦੀ ਗਿਣਤੀ) ਵਿਚ ਆਏ।
3. ਰੰਗਦਾਰ — ਯੂਰਪੀਨ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਆਉਣ 'ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਦਸ ਸਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਵੈਸਟ ਕੋਸਟ ਤੋਂ ਗੁਲਾਮ ਲਿਆਏ। ਸੰਨ 1662 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੱਜ਼ਮਬੀਕ, ਮੈਡਗਾਸਕਰ, ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਡੱਚ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਹੇਠਲੇ ਇਤਾਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਏਥੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। 1839 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਿਲੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਗੁਲਾਮਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 39000 ਦੇ ਲਗਭਗ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨਾਲ ਯੂਰਪੀਨ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲਿੰਗ ਸਬੰਧਾਂ ਕਾਰਨ ਇਕ ਰੰਗਦਾਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵਸੋਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 2.9 ਮਿਲੀਅਨ (20 ਲੱਖ) ਹੈ
4. ਭਾਰਤੀ ਮੁੱਢ ਦੇ ਲੋਕ — ਭਾਰਤੀ ਮੁੱਢ ਦੇ ਲੋਕ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ ਸੰਨ 1860 ਵਿਚ ਆਏ। ਕੋਸਟਲ ਏਰੀਏ ਦੇ ਫਾਰਮਰਾਂ ਨੂੰ ਗੰਨੇ ਦੀ ਫਸਲ ਲਈ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਰੰਗਦਾਰ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਇਸ ਲੋੜ

ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਗੰਨਾ ਉਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਾਰਮਰਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵੱਲ ਰੁੱਖ ਕੀਤਾ। 1860 - 1866 ਦੇ ਦੌਰਾਨ 6000 ਭਾਰਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਨੇਟਲ (NATAL) ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਆਏ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਨੀਵੀ ਜਾਤ ਦੇ ਗੁਜਰਾਤੀ ਹਿੰਦੂ ਸਨ। ਸੰਨ 1911 ਤੱਕ ਇਕ ਲੱਖ ਚਾਲੀ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਲਗਭਗ ਭਾਰਤੀ ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਆ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈਆਂ ਨੇ ਰੇਲਵੇ ਲਾਈਨਾਂ, ਕੋਲੇ ਦੀਆਂ ਖਾਣਾਂ ਅਤੇ ਘਰੇਲੂ ਨੌਕਰਾਂ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੇ ਲਗਭਗ ਉਹ ਲੋਕ ਵੀ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ 'ਤੇ ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਤਿਜਾਰਤ ਕਰਨ ਆਏ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇਕ ਮਿਲੀਅਨ (ਦਸ ਲੱਖ) ਹੈ।

ਚਿੱਟਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ ਉਪਰ ਕਬਜ਼ਾ :

ਸੰਨ 1652 ਵਿਚ ਡੱਚ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਕੋਪ ਵਿਖੇ ਡੱਚ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਠਹਿਰਣ ਲਈ ਅੱਡਾ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਕਿਲ੍ਹੇਬੰਦੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਕਿ ਉਹ ਉਥੇ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਬੇਲ-ਵਿਗਾੜ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸਸਤੀਆਂ ਭੋਭਾਂ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂ ਵੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਜ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਪਰ ਸੰਨ 1657 ਦੇ ਕਰੀਬ ਜਦੋਂ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭੋਭਾਂ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਡੱਚਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਕ ਨਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਡੱਚ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਆਪ ਘੁਸਪਾਲਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਅਤੇ ਯੂਰਪ ਤੋਂ ਆਏ ਇਮੀਗਰੈਂਟਾਂ ਨੂੰ ਫਾਰਮਿੰਗ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹਨਾਂ ਯੂਰਪੀਨਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਰਾਂਦਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਕਾਲੇ ਲੋਕ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਭਾਵੇਂ ਕਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਸਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਹ ਯੂਰਪੀਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਯੂਰਪ ਤੋਂ ਆਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਾਰਮਰਾਂ ਨੂੰ 11.3 ਹੇਕਟੇਅਰ ਪ੍ਰਤੀ ਫਾਰਮ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਜ਼ਮੀਨ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਸੰਨ 1697 ਦੇ ਨੇੜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ 60 ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਲਗਭਗ ਫਾਰਮਰ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦੂਜੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਜਵਾਨ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਦੂਜੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਡੱਚ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੰਦਰਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਲੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਸਮਝਦੇ ਸਨ) ਫਾਰਮਿੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ। ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਇਹ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਥੋੜਾ ਬਹੁਤਾ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯੂਰਪੀਨ ਫਾਰਮਰਾਂ ਨੇ ਅੰਦਰਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵਧਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਇਹ ਫਾਰਮਰ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਕਿ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 6000 ਏਕੜ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਮਾਂਦਰੂ ਹੱਕ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ, ਉਹਨਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਉਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਿਹੜੇ ਇਲਾਕੇ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਨ। ਚਿੱਟਿਆਂ ਕੋਲ ਵਧੀਆ ਹਥਿਆਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁਲਫਤਾ ਨਾਸ਼ ਵਿਰੋਧ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਚਿੱਟਿਆਂ ਨੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਕਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ ਵੱਲ ਧੱਕ ਦਿਤਾ। ਜਿਥੋਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਘੱਟ ਉਪਜਾਊ ਅਤੇ ਮਾੜੀਆਂ ਸਨ। ਅਤੇ ਆਪ ਵਧੀਆ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਉਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਤਕ ਚਿੱਟੇ ਫਾਰਮਰ ਡੱਚ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਸੰਨ 1843 ਵਿਚ ਬਰਤਾਨੀਆ ਨੇ ਨੇਟਲ (NATAL) ਦੇ ਏਰੀਏ ਉਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ ਉਹਨਾਂ ਚਿੱਟੇ ਫਾਰਮਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕਾਬਜ਼ੀ ਨੂੰ 6000 ਏਕੜ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਕਿ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਪਰ ਸੰਨ 1897 ਵਿਚ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ਾਂ ਨੇ ਕਾਲਿਆਂ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਚੁਲੂਲੇਂਡ (ਜਿਸ ਵਿਚ ਜ਼ੂਲੂ ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਕਾਲੇ ਲੋਕ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ) ਉਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਕਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਥੋੜੀ ਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੰਜਰਵ ਲਈ ਦੇ ਕੇ ਬਾਕੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉਪਰ ਆਪ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਚਿੱਟਿਆਂ ਨੇ ਕਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ

(ਬਾਰੀ ਸਫ 16 '3)

JIM PATTISON

PONTIAC - BUICK - CADILLAC and GMC

3434 MAIN ST. VANCOUVER, B.C.

Tel. 879-4233

1985 ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਪੌਂਟੀਅਕ ਲਾਈਨ Parladd Gill

ਵਾਇਰਵਲਾਈ - ਸੋਨਬਰਸਟ - ਅਕੈਡੀਅਨ - ਟੀ1000 - ਸੋਨਬਰਡ - ਵੀਰਵੇਰੋ
ਵੀਰੋ - ਵਾਇਰਬਰਡ - ਟਰਾਂਜ਼ਐਮ - ਗਰੇਂਡਐਮ - ਪੌਂਟੀਅਕ 6000 -
ਬੋਨਾਵਿਲ ਅਤੇ ਪੇਰੀਜੀਅਨ

—ਬੀਊਕ ਲਾਈਨ

ਸਕਾਈਹਾਕ - ਸਕਾਈਲਾਰਕ - ਸੋਚਰੀ - ਗੀਗਲ ਸੋਮਰਸੈਟ - ਗੀਗਲ - ਲੇਸਬਰ
- ਈਲੈਕਟਰਾ ਪਾਰਕ ਐਵੇਨੀਊ - ਈਵੀਰਾ

ਕੋਡੁਲਿਕ ਲਾਈਨ

ਡੀਵੇਲ - ਵਲੀਟਵੁਡ - ਐਲਡਰਡੇ - ਸਵਿੱਲ - ਜੀ ਐਮ ਸੀ - ਪਿੱਕ ਅਪ -
ਵੈਨ - ਜ਼ਿਮੀ ਅਤੇ 4x4 ਵੀਲ ਡਰਾਈਵ

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਹਨ।
ਜੇ ਤੁਸੀਂ Chevrolet, Oldsmobile Or Toyota Line ਦੀਆਂ
ਨਵੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਲੋਟੀਆਂ ਹੋਣ ਤਾਂ ਮਿਲੋ ਜਾਂ ਫੋਨ ਕਰੋ :—

ਪਰਲਾਦ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

Bus. 879 - 4233

Res. 435 - 1834

ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ 10.30 ਵਜੇ ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ
4.00 ਵਜੇ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹਾਂ

ਤੋਂ ਹਟਾ ਕੇ, ਗੋਰੀਵਾ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਆਰਮੀ ਨੇ 'ਗੋਰੀਵਾ' ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਵਿਚ ਪੱਕਾ ਦਿਤਾ। ਗੋਰੀਵਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਦਹਾਕੇ ਤੱਕ ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦੇ ਕਾਲੋਨੀਆਂ 'ਕੇਪ ਆਫ ਗੁੱਡ ਹੋਪ' (CAPE OF GOOD HOPE) ਅਤੇ ਨੈਟਲ (NATAL) ਵਿਚ ਅਤੇ ਡੱਚਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦੇ ਕਾਲੋਨੀਆਂ 'ਓਰੇਂਜ ਫਰੀ ਸਟੇਟ' (ORANGE FREE STATE) ਅਤੇ 'ਟਰਾਂਸਵਾਲ' (TRANSWALL) ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸੰਨ 1910 ਵਿਚ ਇਹ ਸਭ ਮਿਲਕੇ 'ਦਾ ਗੋਰੀਵਾ ਆਫ ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ' ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ।

ਅਪਾਰਥਾਈਡ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ :

ਅਪਾਰਥਾਈਡ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲੋਕ ਨਸਲ ਅਤੇ ਰੰਗ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਮਾਨ ਅਤੇ ਸਾਧਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਸਲ ਅਤੇ ਰੰਗ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਹੱਈਆ ਹੋਵੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਧੀਨ ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਚਿੱਟੇ ਹਨ, ਕਾਲੇ ਹਨ, ਰੰਗਦਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਮੁੱਢ ਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਲੋਕ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਜਿਉਣ ਦੇ ਸਾਧਨ, ਅੰਗੇਜ਼ੀ ਵਪਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ, ਰੋਜ਼ੀ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਸਾਧਨ ਹਰ ਗਰੁੱਪ ਲਈ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਰੁੱਪਾਂ ਵਿਚ ਚਿੱਟੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹਨ ਅਤੇ ਕਾਲੇ ਲੋਕ ਸਭ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ। ਭਾਵੇਂ ਅਪਾਰਥਾਈਡ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਰੂਪ ਚਿੱਟਿਆਂ ਦੀ ਅਫਰੀਕਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1948 ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਹੱਦ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਚਿੱਟਿਆਂ ਨੇ ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪੈਰ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਸੋਚ ਸੀ ਕਿ ਕਾਲੇ ਲੋਕ ਮਨੁੱਖ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਮਿਲਾਪ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਸੋਚ ਉਸ ਸੋਚ ਵਿਚੋਂ ਉਪਜੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਸੋਚ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਸਲਵਾਦੀ ਚਿੱਟੇ ਲੋਕ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚਿੱਟੀ ਨਸਲ ਦੇ ਲੋਕ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਵਧੀਆ ਹਨ, ਬਾਕੀ ਸਭ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਘਟੀਆ ਹਨ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ

ਚਿੱਟੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਉਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੋਰੀਵਾ ਵਿਚ ਪੱਕਾ ਦਿਤਾ। ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਹੜੇ ਚਿੱਟਿਆਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਸਨ। ਪਰ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਵਿਕਾਸ ਹੋਵੇ ਗਿਆ, ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਚਿੱਟਿਆਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਵਧਦੀ ਗਈ। ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ ਜਦੋਂ ਰੰਗਦਾਰ ਅਤੇ ਗੁਲਾਮ ਲੋਕ ਚਿੱਟਿਆਂ ਦੇ ਫਾਰਮਾਂ ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਪੂਰੀ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ ਤਾਂ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਟਿਆਂ ਦੇ ਫਾਰਮਾਂ ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮਿਲਦੀ ਰਹੀ। ਪਰ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਲੈਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਖਾਣਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਨਅਤਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਚਿੱਟਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਟਿਆਂ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਜਾਂ ਖਾਣਾਂ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਸਨਅਤਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ। ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਤਾਂ ਚਿੱਟੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਾਲਿਆਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਖਜ਼ਾਨਿਆਂ ਉਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਕਾਲਿਆਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਘੁੰਮਣ ਫਿਰਨ 'ਤੇ ਰੋਕਾਂ ਲਾ ਦਿਤੀਆਂ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਚਿੱਟਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਲੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਵਧਦੀ ਗਈ, ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ 'ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੋਰੀਵਾ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਲਈ ਪਾਸ ਦਿਤੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੋਰੀਵਾ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਏਨੇ ਮਾੜੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਕਾਲੇ ਲੋਕ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਸਨ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਕਾਲੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਚਿੱਟਿਆਂ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵਧਦੀ ਗਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਭਵ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਿੱਟਿਆਂ ਅਤੇ ਕਾਲਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਏਕੀਕਰਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ। ਇਸ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਚਿੱਟੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਈ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕੀਤੇ। ਚਿੱਟੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਚਿੱਟੇ ਸਮਾਜਿਕਾਂ ਲਈ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ, ਦੀ ਕੋਈ ਮਹੱਤਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੇ ਮਹੱਤਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਦੀ, ਤਾਂ ਕਿ ਚਿੱਟੇ ਮਾਲਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਸਤੀ ਮਿਹਨਤ ਖਾਣਾਂ ਅਤੇ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਵਿਚ ਵਰਤ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮੁਨਾਫੇ ਹੋਰ ਵਧਾ ਸਕਣ (ਕਾਲੇ ਅਤੇ ਚਿੱਟਿਆਂ ਦੇ ਏਕੀਕਰਣ (INTEGRATION) ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸੰਨ 1948 ਵਿਚ ਅਫਰੀਕਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਪਾਰਥਾਈਡ ਦਾ ਵਿਉਂਤਬੰਧ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਿਆਂਦਾ। ਆਉ ਦੇਖੀਏ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠ ਚਿੱਟਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਾਕੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੁੱਟ-ਖੁੱਟ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(ਓ) ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ:

1. ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਬ੍ਰਹ-ਗਿਣਤੀ 25.9 ਮਿਲੀਅਨ ਕਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ। ਰੰਗਦਾਰ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਮੁੱਢ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਚੁਣਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਕੋਲ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਚਿੱਟਿਆਂ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਹੀ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ।

2. ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਕਾਲੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਮੁਤਾਬਕ ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਤੁਰ ਫਿਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੋਮ ਲੈਂਡ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਲਈ ਇਕ ਪਾਸ-ਬੁੱਕ (ਪਰਿਚਾਣ ਪੱਤਰ) ਲੈਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਲੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਹੀ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਗੁਲਾਮ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਕਾਲੇ ਕੋਲ ਪਾਸ ਬੁੱਕ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਉਪਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚੱਲ

ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਕੱਲੇ 1974-75 ਦੌਰਾਨ 3,86,000 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚਲਾਏ ਗਏ ਹਨ।

3. ਜਿਹੜੇ ਕਾਲੇ ਲੋਕ ਹੋਮਲੈਂਡ ਛੱਡ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਮਿਹਨਤ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ। ਸਗੋਂ ਕਾਲਿਆਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਬਾਹਰ ਇਕ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਇਲਾਕਾ ਮਿਥਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ 'ਪਾਸ ਬੁੱਕ' ਹੋਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

4. ਜੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਕਾਲਾ ਆਦਮੀ ਜਾਂ ਔਰਤ (16 ਤੋਂ ਉਪਰ) ਇਕ ਮਿਥੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਵਿਹਲਾ ਰਹੇ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਵਾਪਸ ਹੋਮਲੈਂਡ ਭੇਜ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ।

5. ਕਾਲੇ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਯੂਨੀਅਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ। ਕਾਲੇ ਕਾਮਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਹੜਤਾਲ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ।

6. ਚੰਗੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ, ਹੁਨਰ ਵਾਲੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਚਿੱਟਿਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

7. ਕਾਲੇ ਕਾਮੇ ਦੀ ਔਸਤਨ ਤਨਖਾਹ, ਚਿੱਟੇ ਕਾਮੇ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਦਾ ਪੰਜਵਾਂ ਹਿੱਸਾ (19 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ) ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਭਾਵੇਂ ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ (Work Force) ਵਿਚ ਸੱਠ ਫੀਸਦੀ ਲੋਕ ਕਾਲੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇਨਕਮ ਦਾ 23 ਫੀਸਦੀ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਮੁੱਢ ਦੇ ਅਤੇ ਰੰਗਦਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦਾ 67 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਚਿੱਟੇ ਲੋਕਾਂ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

9. ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਮਿਆਰ, ਤੀਜੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਪਰ ਇਥੋਂ ਦੇ ਚਿੱਟਿਆਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪੱਧਰ ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਕੈਂਡੇਨੇਵੀਅਨ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ ਹੈ।

10. ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਦਰ 9.8 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੈ ਪਰ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ 25 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ।

(ਅ) ਵਿਦਿਅਕ ਪ੍ਰਬੰਧ :

ਹਰ ਨਸਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਵਿਦਿਅਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਵਿਦਿਆ ਦੀ ਪੱਧਰ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਘਟੀਆ ਹੈ ਅਤੇ ਚਿੱਟੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ। ਚਿੱਟੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸਕੂਲ ਜਾਣਾ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਾਬਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆ ਮੁਫਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਕਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਵਿਦਿਆ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਫੀਸ ਦੇਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਯਾਦ ਰੱਖਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਚਿੱਟੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਫੀਸ ਦੇ ਕੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਕਿੰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਚਿੱਟਿਆਂ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਉਪਰ ਪ੍ਰਤੀ ਜੀ ਖਰਚ 780 ਡਾਲਰ ਹਨ ਅਤੇ ਕਾਲਿਆਂ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਉਪਰ ਪ੍ਰਤੀ ਜੀ ਖਰਚ 110 ਡਾਲਰ ਹਨ। ਇਸ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੱਖਪਾਤੀ ਵਿਦਿਅਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸੰਨ 1975 ਵਿਚ ਡਿਗਰੀਆਂ ਅਤੇ ਡਿਪਲੋਮੇ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੱਖਪਾਤੀ ਵਿਦਿਅਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸੰਨ 1975 ਵਿਚ ਡਿਗਰੀਆਂ ਅਤੇ ਡਿਪਲੋਮੇ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ 15476 ਚਿੱਟੇ ਲੋਕ ਸਨ ਅਤੇ 1757 ਕਾਲੇ। ਵਿਦਿਅਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਪੱਖਪਾਤੀ ਪੱਖ ਹੇਠਾਂ ਦਿਤੇ ਚਾਰਟ ਤੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ —

ਸੰਨ	ਚਿੱਟੇ	ਭਾਰਤੀ ਮੁੱਢ	ਰੰਗਦਾਰ	ਕਾਲੇ
ਡਾਕਟਰ (1975)	601	65	21	6
ਇੰਜਨੀਅਰ (1976)	1076	—	—	2
ਬਾਈਓਲੋਜਿਸਟ (1976)	168	—	—	0
ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਇੰਜਨੀਅਰ (1976)	184	—	—	0

ਇਹ ਚਾਰਟ UNESCO ਵੱਲੋਂ ਡਾਪੇ ਪੇਂਡਲਿਟ APARTHEID IN BLACK & WHITE ਵਿਚੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉਪਰਲਾ ਚਾਰਟ ਵੇਖਣ ਸਮੇਂ ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਕਾਲਿਆਂ ਦੀ ਅਬਾਦੀ ਕੁੱਲ ਅਬਾਦੀ ਦਾ 73 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੈ ਅਤੇ ਚਿੱਟਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੁੱਲ ਅਬਾਦੀ ਦਾ 20.5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਦਿਅਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਚਿੱਟੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿ ਕਾਲੇ ਲੋਕ ਸਦਾ ਹੇਠਲੇ ਦਰਜੇ ਦੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਰਹਿਣ। (ਪੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ 'ਵਤਨ' ਦੂਰ 'ਚੋਂ' (ਚਲਦਾ)

ਭਾਨ ਗੱਟੀ ਅਲਬਰਟਾ ਦੀ ਕੰਜਰਵੇਟਿਵ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਨਵਾਂ ਲੀਡਰ — ਉਹ ਪੀਟਰ ਲਾਗਰੀਡ ਦਾ ਜਾਨਸ਼ੀਨ ਹੋਵੇਗਾ

ਇਕ ਸ਼ਾਮ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਟਕਾਂ ਦੀ

ਪੀ. ਪੀ. ਵਰਮਾ

ਸ: ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ

ਨਾਟਕਾਂ ਦੇ ਮੰਚਨ ਪ੍ਰਤੀ ਜੇ ਅਸੀਂ ਨਜ਼ਰ ਫੇਰੀਏ ਤਾਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਟਿਆਲਾ ਉਹ ਸ਼ਹਿਰ ਜ ਜਿਥੇ ਲਗਾਤਾਰ ਰੰਗਮੰਚੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਅਕਸਰ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਭਾਵੇਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਦੌਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਥੀਏਟਰ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਥੀਏਟਰ ਹਾਲ ਨਾਟਕ ਕਰਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਕਈ ਸਿਰਜੀ ਰੰਗਕਰਮੀ ਆਪਣਾ ਨਾਟਕ ਕਰ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਨਾਟਕਕਾਰ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਾਟਕ ਬੋਲੀ (ਪਲਸ) ਮੰਚ ਵਲੋਂ ਇਥੋਂ ਦੇ ਰਵਿਦਾਸ ਮੰਦਰ ਦੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਗਰਾਊਂਡ ਵਿਚ ਨਾਟਕੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮੰਚਨ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਸ਼ਾਮ ਦੇ 6 ਵਜੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਰਾਤ ਦੇ ਢਾਈ ਵਜੇ ਤੱਕ ਹੋਈਆਂ ਪੰਜ ਨਾਟਕੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਰਹੀਆਂ। ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਨਾਟਕ ਸਨ "ਦੇਵ ਪੁਰਸ਼ ਹਾਰ ਗਏ" (ਲੋਕ ਕਲਾ ਮੰਚ ਮਾਛੀਵਾੜਾ), "ਚੰਨ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਅਤੇ 'ਬਾਬਾ ਬੋਲਦਾ' ਹੈ" (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਾਟਕ ਕਲਾ ਕੇਂਦਰ)।

(ਆਜ਼ਾਦ ਕਲਾ ਕੇਂਦਰ ਪਟਿਆਲਾ), "ਕੁਰਸੀ ਨਾਚ ਨਚਾਏ" (ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਮੰਚ ਤਲਵਾੜਾ), "ਤੂਤਾਂ ਵਾਲਾ ਖੂਹ" ਅਤੇ "ਬਾਬਾ ਬੋਲਦਾ ਹੈ" (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਾਟਕ ਕਲਾ ਕੇਂਦਰ)।

ਨਾਟਕਕਾਰ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦੇਖ ਰੇਖ ਵਿਚ ਹੋਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਟਕਾਂ 'ਚ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੀ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਕਈ ਨਵੇਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਅਜੋਕੇ ਮਾਹੌਲ ਪ੍ਰਤੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਕੌੜਾ ਸੱਚ ਬਿਆਨਦੇ ਹੋਏ ਉਸਾਰੂ ਸੁਝਾਵਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਇਹ ਨਾਟਕ ਇਕ ਨਵੀਂ ਚੀਜ਼ ਸਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਟਕਾਂ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਲਾਮੰਚ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਉਪੇਸ਼ "ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਾਲੀਓ ਜੜ੍ਹ ਦੀ ਕਰੋ ਪਛਾਣ" ਵੀ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਆਪਸੀ ਭਾਈਚਾਰੇ 'ਚ ਸਦਭਾਵਨਾ ਬਣਾਈ ਰਖਣ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰੇਰਦਾ ਸੀ।

ਗਜ਼ਲ

ਜੇ. ਐਸ ਡਾਬਲਾ

ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਮਗਰ ਇਨਸਾਨ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਕਾ ਕਾਲਾ ਬੁਰਕਾ ਪਹਿਨ ਕਰ ਕੇ ਵੇ ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਕਾ ਦੁਖ ਦਰਦ ਸੁਣ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਦੇਖਾ ਹੈ ਮੈਨੇ ਅੱਜੇ ਕਈ ਖੁਦ ਗਰਜ ਹੋਵਾਨੋ ਕੋ ਭਲਾ ਕਰਨਾ ਤੋ ਕਿਆ ਹੈ ਇਨੋ ਨੇ ਲੋਗੋ ਕਾ ਮਗਰ ਕਿਸੀ ਕਾ ਭਲਾ ਹੋਤਾ ਭੀ ਤੋ ਯੇ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਤਾ ਬਹੁਤ ਆਤੀ ਹੈ ਗਿਲਾਨੀ ਮੁਖ ਕੋ ਅੱਜੇ ਲੋਗੋ ਪਰ ਮਗਰ ਡਾਬਲਾ ਮੈ ਕਿਆ ਕਰੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਕੋ ਦਰਿਦ ਕਾ ਮੈਂ ਭੀ ਤੋਂ ਇਨਸਾਨ ਹੂੰ ਲੇਕਿਨ ਕੁਝ ਕਰ ਨਹੀਂ ਸਕਤਾ।

FOGG MOTORS

60 - 10th Street, New Westminster

ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਕਾਰਾਂ, ਪਿੱਕ ਅਪ ਤੇ ਵੇਨਾਂ ਬੜੀ ਸਸਤੀ ਕੀਮਤ ਤੇ ਮਿਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ

ਚੰਗੀਆਂ ਕਾਰਾਂ, ਵੇਨਾਂ ਤੇ ਪਿੱਕ ਅਪ (ਨਵੀਆਂ ਜਾਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ) ਖ਼ਰੀਦਣ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ

ਦੇ ਜਾਣੇ ਪਛਾਣੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸੇਲਜਮੈਨ ਨੂੰ ਸਦਾ ਯਾਦ ਰੱਖੋ। GMC Chrysler ਜਾਂ Ford ਦੀ ਕਾਰ ਲੈਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲੋ ਜਾਂ ਵੇਨ ਕਰੋ। ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚੰਗੀ ਸਲਾਹ ਦੇਣੇ ਵਧਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਾਰਾਂ ਸਸਤੇ ਰੇਟ ਤੇ ਅਸਾਨ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵੀ ਮਿਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

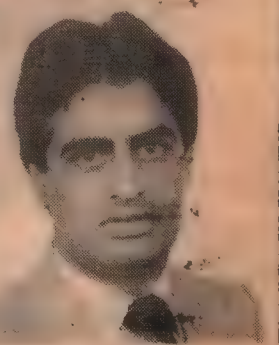
ਅਸੀਂ ਹਰ ਐਤਵਾਰ 11 ਵਜੇ

ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ

4 ਵਜੇ ਬਾਅਦ ਤੱਕ ਖੁਲ੍ਹੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਇਕ ਵਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓ

Sukhjinder Bath (Sukhi)
Bus: 522-2821 Res: 594-7712

ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਵਣਜਾਰਾ

ਅਸਲਮ ਸਾਕਿਬ

ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਲ ਤੱਕਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਜੱਗਾ ਗਿੱਲ ਦਾ ਨਾਂ ਇਵੇਂ ਉਭਰਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਚੰਦਵੀਂ ਦਾ ਚੰਨ। ਪੁਸਤਕ "ਬੋਲੀਆਂ ਨਾ ਮਾਰ ਮਿਤਰਾਂ" ਦਾ ਲੇਖਕ ਜੱਗਾ ਗਿੱਲ ਪੰਜਾਬੀ ਜਗਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਰਚੇ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲੇ ਗਾਇਕ ਕਲਾਕਾਰ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਲੋਕ ਉਸ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀਆਂ ਧੁਨਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਸੁਰ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦਾ ਇਕ ਵਿਧੀਆ ਸਾਧਨ ਵੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ।

ਅੱਜ ਗਿੱਲ ਨੌਬੇਵੇਂ ਵਾਲੇ ਦਾ ਨਾਂ ਚੋਟੀ ਦੇ ਗੀਤਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਚੁਰਨਵੇਂ ਗੀਤ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਗੀਤ ਸੁਪਰ ਹਿੱਟ ਹੋ ਕੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਇਕ ਵੱਖਰਾ ਸਥਾਨ ਬਣਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਲੇਖਣੀ ਸਦਕਾ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਸ਼ੋਹਰਤ ਦੇ ਹਿਮਾਲਾ ਨੂੰ ਛੋਹ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਗੀਤ ਇਕਤਾਲੀ ਗਾਇਕਾਂ ਅਤੇ ਗਾਇਕਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਉਸਦੇ ਗੀਤ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬਿਜ਼ਨੈਸ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਧੜਕਣ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹਨ:

ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਛਿੰਦਾ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਰਮਲਾ, ਰੰਗੀਲਾ ਜੱਟ, ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਲਾਰੀਆ, ਕੁਲਦੀਪ ਪਾਰਸ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ(ਦਿੱਲੀ), ਕੁਮਾਰੀ ਲਾਜ (ਦਿੱਲੀ), ਗੁਲਸ਼ਨ ਕੌਮਲ, ਸੁਖਵੀਰ ਕੌਰ ਤੇ ਨਰਿੰਦਰ ਬੀਬਾ ਆਦਿ।

ਜੱਗਾ ਗਿੱਲ ਜਿਥੇ ਦੇ ਗਾਣੇ ਲਿਖਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਗੀਤਕਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਉਸ ਨੇ ਸਾਹਿਤਕ ਲੋਕ ਗਥਾਵਾਂ, ਪਾਰਮਿਕ ਗੀਤ, ਗਜ਼ਲਾਂ ਤੇ ਕਵਾਲੀਆਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਗਥਾਵਾਂ, ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਛਿੰਦਾ, ਅਕਬਰ ਅਲੀ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ 'ਚ ਜਾਣੀਆਂ ਪਹਿਚਾਣੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜੱਗਾ ਗਿੱਲ ਦੀਆਂ "ਆਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਪੈੜ ਦੱਬ ਲਈ, ਭੁੱਖਾ ਮਾਰਦਾ ਬਗਾਨਾ" ਪੁੱਤ ਰਹਿਜੂ, ਬੋਲੀਆਂ ਨਾ ਮਾਰ ਮਿਤਰਾਂ, ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹਨ। ਜਲਦ ਹੀ ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਇਤਿਹਾਸਕ, ਪਾਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕ ਭੇਂਟ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜੱਗਾ ਗਿੱਲ ਬਹੁ ਮੁੱਖੀ ਗੀਤਕਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਦੀ ਕਦੀ ਸੂਫੀ ਰੰਗ ਵੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ। ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਇਸ ਗੀਤਕਾਰ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਯਾਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਆਸਾ ਹੈ।

ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਅਤਿਵਾਦੀ ਅਨਸਰਾਂ ਨੂੰ ਭੇਨ ਤੋੜ ਦੀ ਸ਼ੱਕ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਗਿਆਰਾਂ ਹੈ।

ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਮਾਤਾ ਰਤਨ ਕੌਰ ਨਮਿਤ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ

ਵੈਨਕੂਵਰ — ਮਹੰਤ ਸਿੰਘ ਭਲਵਾਨ ਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਰਤਨ ਕੌਰ ਜੋ ਕਿ 8 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਸੁਰਗਵਾਸ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਮਿਤ ਰਖੇ ਗਏ ਸਹਿਜਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ 20 ਅਕਤੂਬਰ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਦਿਨ ਦੇ ਦੋ ਵਜੇ 8000 ਰੋਸ ਸਟਰੀਟ ਵਿਖੇ ਪਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਤਮਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਸਭ ਮਾਈ-ਭਾਈ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬਹਾਮਸ ਵਿਚ ਕਾਮਨ ਵੈਲਥ ਸਮਾਗਮ ਸ਼ੁਰੂ

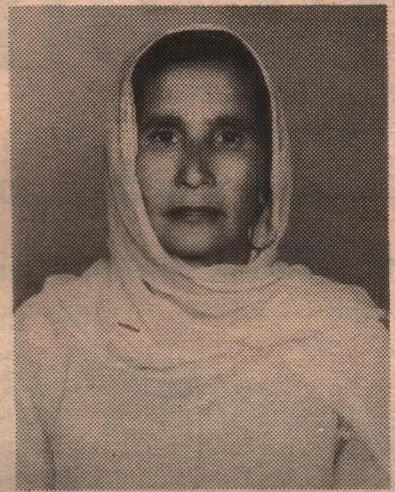
ਬਹਾਮਸ ਵਿਚ 49 ਕਾਮਨ ਵੈਲਥ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਏਜੰਡੇ ਉਪਰ ਮੁਖ ਸਵਾਲ ਦਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੀ ਨਸਲੀ ਭੇਦਭਾਵ ਵਖ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁਧ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਉਣ ਦੀ ਹੈ। ਇਗਲੋਡ, ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਰੁਧ ਨਰਮ ਵਰਤਾਓ ਅਪਨਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਕਰੜੇ ਕਰੜੇ ਆਰਥਕ ਬਾਈਕਾਟ ਅਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਖਬਰ ਹੈ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਵਿਚਾਲੇ ਪੈਕੇ ਕਿਸੇ ਸਮਝੌਤੇ ਵਾਲੇ ਰੈਜ਼ੋਲੂਸ਼ਨ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬੈਚਰ ਦਾ ਰਾਜੀਵ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ

ਲੰਡਨ — ਪਤੀ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਇਗਲੋਡ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਾਰਗਦੇਸ਼ ਬੈਚਰ ਨੂੰ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦੁਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਪਰਾਧੀਆਂ - ਅਤਿਵਾਦੀ ਇਗਲੋਡ ਵਿਚ ਹਨ, ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਵੇਗੀ।

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਰਾਜੀਵ ਦੇ ਇਗਲੋਡ ਦੌਰੇ ਸਮੇਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਅਤੇ

ਸ਼ੋਕ ਸਮਾਚਾਰ

ਮਾਈ ਨਸੀਬ ਕੌਰ ਸੂਚ ਜੋ ਸ. ਨਰੋਤਮ ਸਿੰਘ ਸੂਚ ਤੇ ਉਦਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਸਨ, 13 ਅਕਤੂਬਰ ਸਾਢੇ ਸੱਤ ਵਜੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ 60 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸੀ।
ਸ. ਨਰੋਤਮ ਸਿੰਘ ਡੋਲਟਾ ਵਿਚ ਅਤੇ ਸ. ਉਦਮ ਸਿੰਘ ਸਰ੍ਹੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਅੰਤਮ ਸੰਸਕਾਰ ਹੇਮਿਲਟਨ ਮੋਰਚਰੀ ਵੈਨਕੂਵਰ ਫਰੇਜ਼ਰ ਸਟਰੀਟ ਵਿਖੇ 19 ਅਕਤੂਬਰ ਸਾਢੇ ਦਸ ਵਜੇ ਅਤੇ ਆਤਮਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਭੋਗ 27 ਅਕਤੂਬਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਖ ਸਾਗਰ ਨਿਊਵੈਸਟ ਵਿਖੇ ਢਾਈ ਵਜੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪਵੇਗਾ।
ਫੋਨ: 591-3555

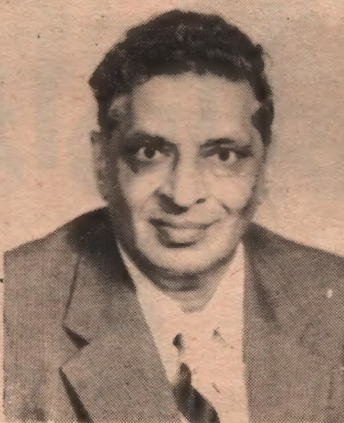
ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦਾ ਜ਼ਖਮੀ ਕਾਤਲ ਦਮ ਤੋੜ ਗਿਆ

ਪਟਿਆਲਾ — ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਕ ਕਾਤਲ ਹਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਅੰਗ ਰਖਿਅਕਾਂ ਮੌਕੇ ਤੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਹ ਪਟਿ ਪਟਿਆਲਾ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਸ ਦੀ ਸਿਹਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਗੋਲੀ ਉਸ ਦੇ ਜਿਸਮ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢੀ ਨਹੀਂ ਗਈ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਡਾਕਟਰਾਂ ਉਸ ਦਾ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਦਮ ਤੋੜ ਗਿਆ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਭੇਤ ਭਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੱਸੀਆਂ ਸਨ।

ਕੀ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੈ ?

ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਲਾਹ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ

- ਰਿਸਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਂ ਯੂ. ਐਸ. ਏ. ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ ਚੰਗੀ ਸਲਾਹ
- ਇੰਡੀਆ, ਕੈਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ ਯਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੁਲਕ ਦਾ ਵੀਜ਼ਾ ਲੈਣਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਮਿਆਦ ਵਧਾਉਣੀ ਹੋਵੇ। ਉਸਦੇ ਬਾਰੇ 'ਚ ਵੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆਉ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਹੀ ਸਲਾਹ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
- ਕਿਸੇ ਰਿਸਤੇਦਾਰ ਦੇ ਬਚੇ ਨੂੰ ਅਡਾਪਟ (ਗੋਦ ਲੈਣਾ) ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ — ਤੁਸੀਂ ਇਥੇ ਬੈਠੇ ਹੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਲਕ 'ਚੋਂ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਅਡਾਪਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਸ ਮੁਲਕ 'ਚ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।
- ਅਰਫਨ ਜਾਂ ਯਤੀਮ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਮੰਗਵਾਉਣਾ ਹੋਵੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ — ਭਰਾ, ਭੈਣ, ਭਤੀਜਾ, ਭਤੀਜੀ, ਭਾਣਜਾ, ਭਾਣਜੀ, ਪੋਤੀ, ਪੋਤਾ, ਦੋਹਤੀ, ਦੋਹਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ 18 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘਟ ਹੋਵੇ ਤੇ ਵਿਆਹ ਹੋਏ ਨਾ ਹੋਣ। ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।
- ਜੇ ਕਿਸੀ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਤੁਹਾਡਾ ਰਿਸਤੇਦਾਰ ਬੇ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਂ ਯੂ. ਐਸ. ਏ. ਫੜਿਆ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਸੈਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਿਆਦ ਲੰਘ ਗਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਛੁਡਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਉਸਦੇ ਬਾਰੇ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
- ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਰਿਸਤੇਦਾਰ ਦੀ ਚਿਠੀ ਭਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਨ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਉਸ ਨੂੰ ਆਉਣ ਤੋਂ ਵੀਜ਼ਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਮਨਾਂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਸੀਂ ਉਸ ਕੰਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਕੇ ਤੁਹਾਡੀ ਹਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਮੱਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
- ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸਾਲ, ਦੋ ਸਾਲ, ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੱਕ ਤੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ। ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਕੋਲੋਂ ਪਤਾ ਕਰਕੇ ਦਸ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ।

ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਪਰਹਾਰ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਮਿਲੋ
ਜਾਂ ਫੁਨ ਕਰੋ

ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਪਰਹਾਰ
ਨਵਾਂ ਫੋਨ:

OFF.(604)733-1644

Res.(604)228-0452

Malkit Singh Parhar

#201-1275 W. 6th Avenue,

Vancouver, B.C. V6H1A6

World-Wide Immigration To Canada and U.S.A. Ltd.

- ਬਿਜਨਸ ਤੌਰ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਂ ਯੂ. ਐਸ. ਏ. ਦੀ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਲੈਣੀ ਹੋਵੇ।
- ਸਟੂਡੈਂਟ ਵੀਜ਼ੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਸਾਥੋਂ ਲਵੋ।
- ਟੈਂਪਰੇਰੀ ਵਰਕ ਪਰਮਿਟ ਲੈਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਅਸੀਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
- ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਰਿਸਤੇਦਾਰ ਜਾਂ ਦੇਸਤ ਮਿੱਤਰ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਸੈਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮੰਗਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਰਾਹਦਾਰੀ (Declaration) ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
- ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ ਲੈਣ ਦਾ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਜਾ ਕੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ 'ਚ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮੱਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
- ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਡਾਇਵੋਰਸ ਲੈਣਾ ਹੋਵੇ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਥੇ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਇਥੇ ਬੈਠੇ ਹੀ ਡਾਇਵੋਰਸ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ।
- ਜੇ ਤੁਹਾਡੀ ਇੰਡੀਆ ਕੋਈ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਾਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਵਾ ਕੇ ਫੇਰ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਜਮੀਨ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇਥੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਉਹੋ ਜਮੀਨ ਕਿਵੇਂ ਵੇਚ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਸਲਾਹ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
- ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਘਰ ਖਰੀਦਣਾ ਹੋਵੇ, ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਪੈਸੇ ਡਾਊਨ ਪੇਮਿੰਟ ਦੇਣ ਲਈ ਥੋੜੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਸ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਸਭ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਸਦੇ ਉਪਰ ਫਸਟ, ਸੈਕਿੰਡ, ਥਰਡ ਮੋਰਗੇਜ ਥੋੜੇ ਤੋਂ ਥੋੜੇ ਵਿਆਜ ਤੇ ਲੈਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਬਾਰੇ ਦਸ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਜਾਂ ਬਿਜਨਿਸ ਖਰੀਦਣੀ ਹੋਵੇ। ਤੁਸੀਂ ਕਿਥੋਂ ਜਾਂ ਕਿਦਾਂ ਪੈਸੇ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ।
- ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਵਸੀਅਤ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬਨਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਗਰਲੇ ਰਿਸਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਗਰੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਕਲੀਫਾਂ ਆ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਗੋਰਮਿੰਟ ਉਸਦੇ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਟੈਕਸ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਸ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਹੀ ਵਸੀਅਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

BUY DIRECT FROM IMPORTER

ਭਾਰਤ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡੇ ਸਟੋਰ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਉ। ਜਿਥੇ ਜੰਬੋ ਜੈਟ ਦੇ ਸੂਟ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸੇਲ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਸਮਾਨ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਚੈਕ ਕਰੋ
ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਿਜਲੀ ਤੇ ਚਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਟੇਪ ਰੀਕਾਰਡਰ, ਗਰਾਈਂਡਰ, ਬੈਲੰਡਰ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੈਸ ਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਸਮਾਨ

ਘੜੀਆਂ ਹੀ ਘੜੀਆਂ

\$39.95

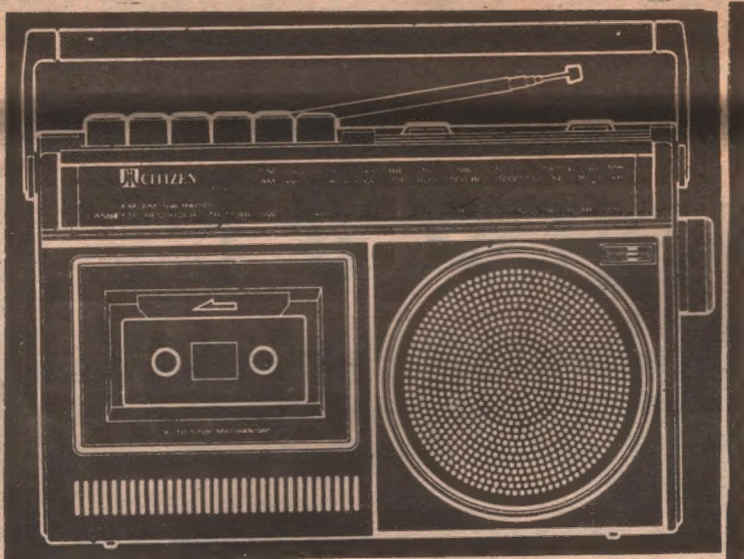

\$19.95

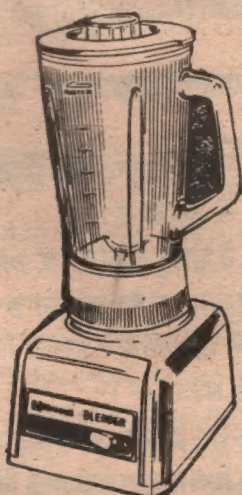
ਬਹੁਤ ਕਿਸਮ ਦੇ Tools ਦੀ ਸੇਲ

AS low as
\$4.95

49.95 110/220

GRINDER & BLENDER
Multi Voltage, Operates on
AC 110/220 volt.

\$39.95

COMPLETE LINE OF:

- HOUSEWARES
- HARDWARE
- CAMPING
- ELECTRONICS
- CLOCKS

- LUGGAGE
- NOVELTY ITEMS
- WATCHES
- AIR TOOLS
- CAR STEREOS
- AND MUCH MORE

SHALIMAR GIFTS LTD.
LONDON LOAN PAWANBROKERS LTD.

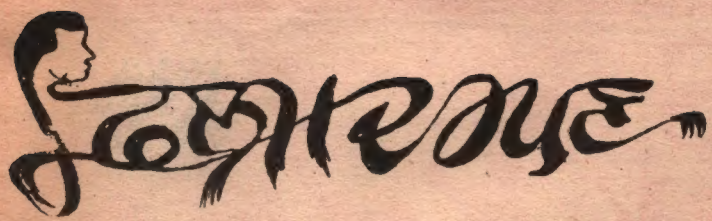
PH: (604) 685-7050
7 West Hastings, Vancouver, B.C. V6B 1G4

19535 Fraser Hwy., Surrey, B.c. Ph. 530-1211

OPEN: MON. TO WED., SAT. 9.30-6.00 p.m. THURS. - FRI. 9.30-9.00 p.m. SUNDAY 10 - 10.00 - 5.00 p.m.

ਰਾਜ ਬੱਬਰ ਹਰ ਸਾਲ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਕਰੇਗਾ

ਨਟਰਾਜ ਸਟੂਡੀਓ ਵਿਚ ਰਾਮਾਨੰਦ ਸਾਗਰ ਦੇ ਦਫਤਰੋਂ ਨਿਕਲਦਿਆਂ ਰਾਜ ਬੱਬਰ ਨਾਲ 'ਭੋਟ' ਹੋਈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੜਾ ਹੀ ਰੁਝਿਆ ਹੋਇਆ ਸ਼ੋਅ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਵਿਹਲ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਵੀ ਕਿਥੇ ਸੀ। ਪਰ ਜਗਜੀਤ ਨੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਕਿਹਾ "ਆ ਜਾ ਬਿੰਦ ਬੈਠਦੇ ਆਂ ਕੰਮ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕਦੇ।" ਤਾਂ ਰਾਜ ਬੱਬਰ ਸਾਨੂੰ ਨਾਲ ਤੋਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੋ ਜੁੜਿਆ। "ਮਹਾਂ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ" ਬੱਬਰੀ 'ਚ ਤਾਜ਼ਾ ਤਾਜ਼ਾ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਰਾਜ ਬੱਬਰ ਨੂੰ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦਾ ਕਾਫੀ ਨਸ਼ਾ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਲੰਮੀ-ਚੌੜੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਕੁਝ ਅੰਸ਼ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਰਹੇ:

? ਬਈ, ਉਦਾ ਫਿਲਮਾਂ ਵਾਲੇ ਆਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਪਰ 'ਚੰਨ ਪ੍ਰਦੇਸ਼' ਤੇ 'ਲੋਂਗ ਦਾ ਲਿਸ਼ਕਾਰ' ਨਾਹਲ ਤੋਂ ਬੱਬਰ ਸਚਮੁਚ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ 'ਤੇ ਅਹਿਸਾਨ ਹੋ ਰੇਹਾ।

— ਨਹੀਂ ਅਹਿਸਾਨ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਤਾਂ ਏਦੂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਹੈ, ਪਰ ਕੀ ਕਰੀਏ ਬੱਬਰੀ ਆ ਕੇ ਬੱਬਰੀਏ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ।

? ਕਿਨ੍ਹਾ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ ਜੇ ਭਵਿੱਖ 'ਚ ਵੀ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਕਾਇਮ ਰਹੇ।

— ਮੈਂ ਤਾਂ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਲ ਵਿਚ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਿਆ ਕਰਾਂਗਾ। ਪਰ ਉਥੇ ਦਾ ਮਾਹੌਲ... ਉਥੇ... ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ... ਕੀ ਕੁਝ ਉਥੇ ਵਾਪਰ ਗਿਆ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਮਾਂ ਕੁਸਕੀਆਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ, ਬੁਧੀਜੀਵੀ ਕੀ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ। ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਕਲਾਕਾਰ ਅਗੇ ਆਉਣ...

ਰਾਜ ਬੱਬਰ ਕਾਫੀ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹਦੇ ਮੱਥੇ ਦੀਆਂ ਰੇਖਾਵਾਂ ਉਭਰ ਆਈਆਂ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ "ਕੌਣ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਮਾਂ ਚੁੱਪ ਨੇ। ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਮਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਿਵਖਾਇਆ। ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਵਾਪਰਿਆ ਤਾਂ ਡਾ: ਹਰਿਭਜਨ ਕੁਕਿਆ "ਕਿਹੜੇ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਜ਼ਹਿਰ ਲਿਆਈਆਂ, ਕਿਸ ਤੋਂ ਕਹਿਰ ਲਿਆਈਆਂ — ਫੌਜਾਂ ਕੌਣ ਏਸ ਤੋਂ ਆਈਆਂ।" ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ੨ ਬ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਬਦਦਿਆਨਤਦਾਰੀ ਤੋਂ ਜਦ ਸਮੁੱਚਾ ਪੰਜਾਬ ਫਟਪਟਾਇਆ ਤਾਂ ਸੁਰਜੀਤ ਧਾਤਰ ਨੇ 'ਧੁਖਦਾ ਜੰਗਲ' ਰਾਹੀਂ ਸਵਾਰਥ ਨੂੰ ਉਘਾੜਿਆ "ਸ਼ੁਕ ਰਹੇ ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਕੀਕਣ ਚੁੱਪ ਕਰਾਵਾਂ ਮੈਂ, ਕੱਲੇ ਕੱਲੇ ਭੁੱਖ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਕਿੰਝ ਸਮਝਾਵਾਂ ਮੈਂ।" ਜਦੋਂ ਹਰ ਵਰਗ ਤੇ ਹਰ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਲੋਕ ਸਹਿਮੇ ਹੋਏ ਸਨ ਤੇ ਭਿਆਨਕ ਸਨਾਟਾ ਛਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਹਰਭਜਨ ਹਲਵਾਰਵੀ ਨੇ ਡੂੰਘਾ ਸਰਦ ਚੜ੍ਹਕਾ ਭਰਿਆ "ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਥਲੇ ਹੋਏ ਉਥੇ ਹੋਏ, ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਭਲਾ ਕੀ ਸੋਚਦੇ ਹੋ, ਕੀ ਉਲਝੇ ਹੋਏ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੋਚ ਵੀ ਸਕਦਾ ਹੈ।" ਗੱਲ ਕੀ ਸਿੱਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰਭਜਨ ਸਿ ਗਿੱਲ ਤੱਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਭੂਸ਼ਨ ਤੱਕ ਸ਼ਾਇਰ ਬੋਲੇ ਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਬੋਲ ਰਹੇ ਨੇ।

ਏਨੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਰਾਜ ਬੱਬਰ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਲਾਲੀ ਆ ਗਈ। ਇਸ ਲਾਲੀ 'ਚ ਅਚੰਡਾ ਵੀ ਸੀ ਤੇ ਹੌਸਲਾ ਵੀ, ਗੌਰਵ ਵੀ ਸੀ ਤੇ ਡੂੰਘੀ ਸੋਚ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ, "ਕੀ ਨਾਟਕ ਦੇ ਖੇਤਰ 'ਚ ਵੀ..."

ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ, "ਹਾਂ ਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵੀ ਆਈਆਂ, ਲੇਖ ਵੀ। ਨਾਟਕਕਾਰ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗਰਜਦੀ ਆਵਾਜ਼ 'ਚ ਕਿਹਾ "ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਾਲਿਓ ਜੜ੍ਹ ਆਪਣੀ ਦੀ ਕਰੋ ਪਛਾਣ।" ਨੌਜਵਾਨ ਨਾਟਕਕਾਰਾਂ ਆਤਮਜੀਤ ਤੇ ਐਲਖ ਨੇ ਆਖਿਆ "ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਕੀ ਰੱਖੀਏ ਨਾਂ... ਅੰਨ੍ਹੇ ਨਿਸ਼ਾਨਚੀ"

ਤੇ ਰਾਜ ਬੱਬਰ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੰਬਰ ਵੱਲ ਕੁਝ ਸੁਟ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਕੁਝ ਬੋਚ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਕਿਹਾ, "ਸਦਕੇ ਜਾਵਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ।" ਜਗਜੀਤ ਦੇ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਹੱਥ ਧਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਪੁਰ ਅੰਦਰੋਂ ਸੋਜ਼ ਭਰੀ ਆਵਾਜ਼ 'ਚ ਕਿਹਾ, "ਕੋਈ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਸਬਜੈਕਟ ਲੋਭੇ, ਸਾਨੂੰ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦੇ।"

ਏਕ ਚਾਦਰ ਮੈਲੀ ਸੀ

ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੋਲੀ ਦੇ ਨਾਵਲ 'ਏਕ ਚਾਦਰ ਮੈਲੀ ਸੀ' ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਬਣ ਰਹੀ ਫਿਲਮ ਦਾ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਬੱਸ 'ਵਾਇਨਲ ਟੱਚਰਜ਼' ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਫਿਲਮ ਕੰਪਲੀਟ ਹੈ

ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ "ਏਕ ਚਾਦਰ ਮੈਲੀ ਸੀ" (ਖੱਬਿਓ) ਫੋਟੋਕਾਰ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਨਿਰਮਾਤਾ ਜੀ. ਐਮ. ਸਿੰਘ, ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਹੇਮਾ ਮਾਲਿਨੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ, ਇਮਰੋਜ਼, ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸੁਖਵੰਤ ਢਾਂਡਾ ਅਤੇ ਸਹਿ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ।

ਰਾਜ ਬੱਬਰ

ਮੈਂ ਕਿਹਾ "ਚੱਲ ਚੰਗਾ ਤੁਹਾਡੀ ਲੰਮੀ ਸਟਰਗਲ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ।" ਉਸ ਨੇ ਬੜੇ ਇਤਮਿਨਾਨ ਨਾਲ ਆਖਿਆ "ਅਜੇ ਕਿਥੇ ਸਟਰਗਲ ਖਤਮ ਹੋਈਏ। ਜਦੋਂ ਫਿਲਮ ਬਾਹਰ ਕਿਧਰੇ ਜਾ ਆਉਂਗੀ ਲੋਕ ਪਸੰਦ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਕਿਧਰੇ ਜਾ ਕੇ ਮੰਨਾਂਗੇ ਕਿ ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਹੀ ਖੜੋਤੇ ਹਾਂ। ਉੱਥੇ ਜਿਸ ਕਿਸ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਰੱਸੜ ਦੇਖੇ ਹਨ ਸਿਵਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੇਮਾ ਮਾਲਿਨੀ ਦੇ ਰੋਲ ਦਾ ਸਾਰੇ ਹੀ ਵਾਰ ਵਾਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ।"

ਧਰਮਿੰਦਰ ਦੀ ਮਾਤਾ

ਨਾਨਾਵਤੀ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਕਮਰਾ ਨੰਬਰ 3 ਵਿਚ ਧਰਮਿੰਦਰ ਦੀ ਮਾਤਾ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਸਾਹ ਲੈਣ 'ਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪੇਸ਼ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਤਾਂ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਇਕ ਦਰਜਨ ਹੋਰ ਸੁਖਸਾਂਦਪੁੱਛਣ ਵਾਲੇ ਖੜੇ ਸਨ। ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਧਰਮਿੰਦਰ ਦੀ ਮਾਤਾ ਨਹੀਂ ਸਾਰੇ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਦੀ ਹੀ ਮਾਤਾ ਬੀਮਾਰ ਹੈ। ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਨੂੰਹਾਂ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੌਰ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਮਾਵਾਂ ਵਰਗੀ ਸੱਸ ਦੇ ਪੈਰ ਘੁਟਦਿਆਂ ਤੇ ਤਲੀਆਂ ਝਸਦਿਆਂ ਤੱਕਿਆ ਤਾਂ ਐਕਟਰ ਵਿਜੇ ਟੈਡਨ ਮੇਰੇ ਕੰਨ 'ਚ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ "ਮਾਤਾ ਸਿੰਘੀ ਸੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਜਾਓ।" ਬੈਠੀ ਬੈਠੀ ਮਾਤਾ ਬੱਕ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ "ਪੁੱਤਰੋ ਮਾਫ਼ ਕਰਨਾ ਮੈਥੋਂ ਬਾਹਲਾ ਚਿਰ ਬੈਠ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।" ਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਪੈ ਗਈ। ਇਸ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੇ ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਪਿਛੋਂ ਉਹ ਜਗਤ-ਮਾਤਾ ਸਦਾ ਸਦਾ ਲਈ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਗਈ।

BOMBAY SWEETS

& Restaurants

6556 - 6560 MAIN ST. VANCOUVER

Ph. 321-1414

874-5722

For Largest Variety in Indian Sweets

Delicious Indian food

ਭਾਰਤ ਜਾਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਹੈ?

East West Travel Ltd.

ਹਵਾਈ ਟਿਕਟਾਂ

ਸਾਰੇ ਹਰ ਏਅਰਲਾਈਨ ਦੀਆਂ ਹਵਾਈ ਟਿਕਟਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ।

Special for India, Pakistan, Fiji and West Indies.

Mike Brar

ਭਾਰਤ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੋਨੇ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਟਿਕਟਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ ਈਸਟ ਵੈਸਟ ਟਰੇਵਲ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਜਿਥੇ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਸਭ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮਲਕੀਤ ਬਰਾੜ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰੋ

Ph.(403)235-3661

5320 - 8th AVE. S.E. CALGARY, ALTA T2A 4 7

ਕਰਤਾਰ ਫੋਟੋ ਸਟੂਡੀਓ

1 HOUR PHOTO SERVICE

KARTAR PHOTO STUDIO

6660 MAIN STREET, (at 51st Ave.)

VANCOUVER, B.C.

We Do Passport, 5 Mins. Service, Portrait Photos & Weddings

Ph. 321-7020

BUYERS NETWORK

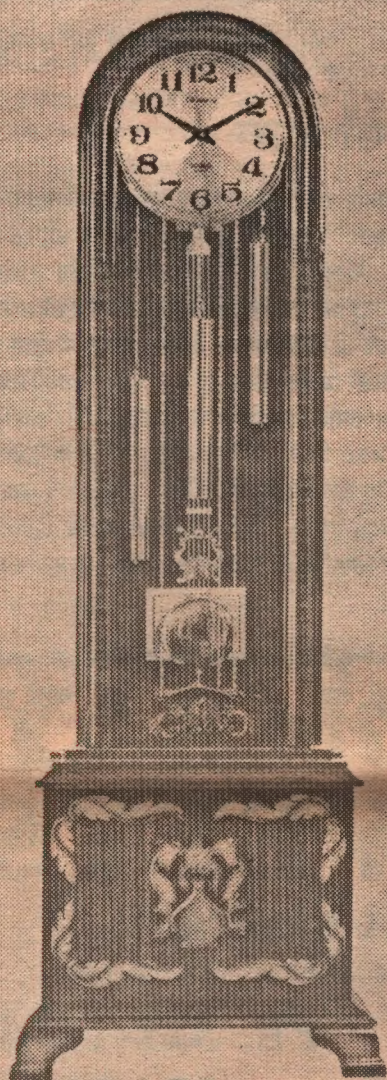
8176, WINSTON STREET, BURNABY, B.C. V5A 2H5

PHONE (604)421-3244

TELEX : 04351279

ਸਸਤੀਆਂ ਘਰੇਲੂ ਵਸਤਾਂ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰੋ

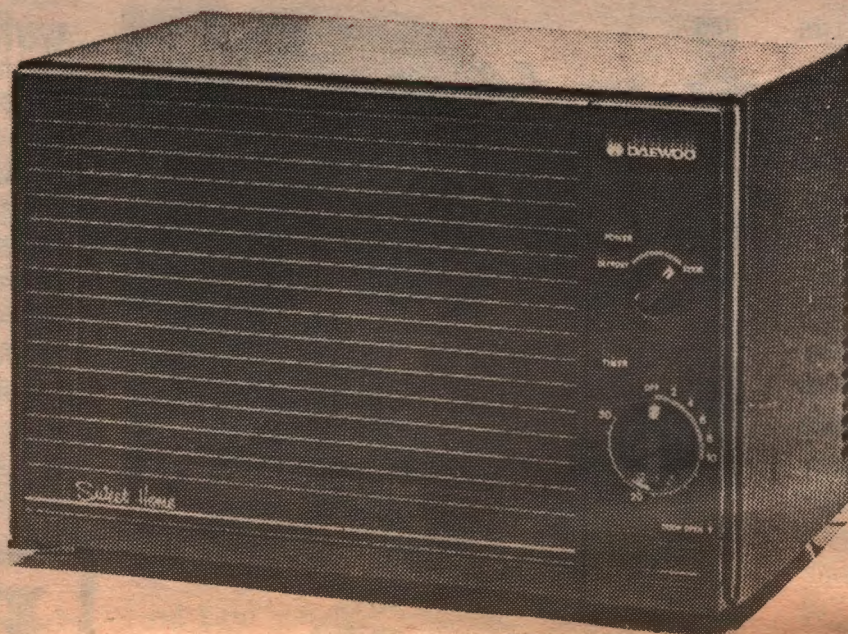
(Fully Guaranteed)

GQ-821L
QUARTZ WEST MINSTER MELODY,
WOODEN CASE
abl. 1,860 x 670 x 308mm

\$250.00 only

Antique Appearance

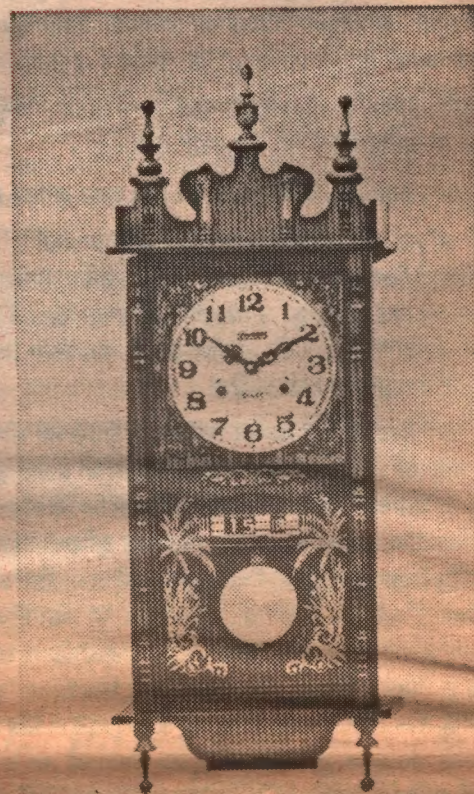

MICROWAVE OVEN

18 cubic inches

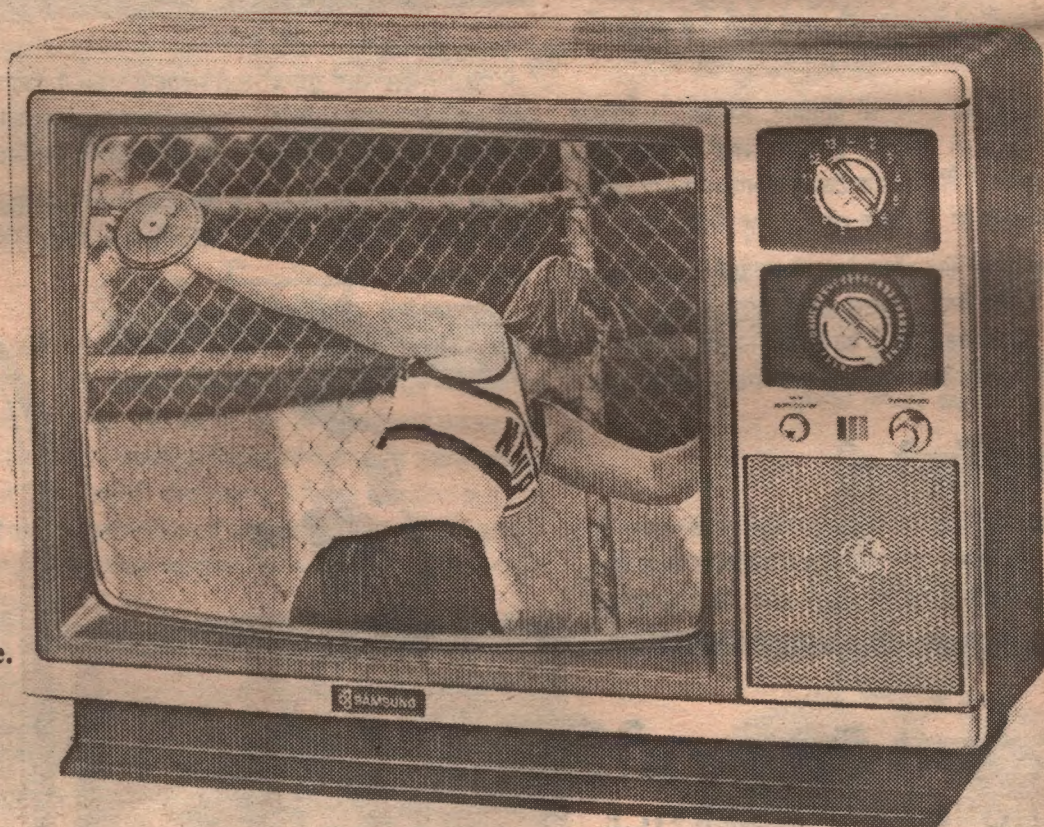
Fully Warranted

\$199.00

GJ-658
abl. 816 x 311 x 141mm

\$53.00 only

19" - Colour T.V. Wireless remote control
105 channels - Stereo - Amplifier built-in.
Frequency synthesizer - express tuning 100% solid state.

Price \$375.00 only

ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਫੋਨ (604)826-8048
(604)826-6630

**ਇਹ ਸਸਤੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਕੇਵਲ ਮੈਂਬਰ ਹੀ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹਨ
ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਫੋਨ ਕਰੋ**